

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
STRATEGINIO VALDYMO IR POLITIKOS FAKULTETO
APLINKOS POLITIKOS IR VALDYMO KATEDRA

VIRGINIJA RUBIKYTĖ
(APLINKOS APSAUGOS POLITIKA IR ADMINISTRAVIMAS)

GYVŪNŲ LAIKYMO VOLJERUOSE EKOLOGINIAI IR SOCIALINIAI ASPEKTAI

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas –
lekt. Selemonas Paltanavičius
Konsultantas –
doc. dr. Alfonsas Vaišnoras

Vilnius, 2009

TURINYS

<u>IVADAS</u>	4
1. <u>GYVOSIOS GAMTOS TEISINĖ APSAUGA PASAULYJE IR LIETUVOJE</u>	6
2. <u>VOLJERŲ, APTVARŲ IR KITŲ STATINIŲ STEIGIMAS LIETUVOJE</u>	14
2.1. <u>Laukinių gyvūnų aklimatizacija</u>	14
2.2. <u>Voljerų steigimo ir tvarkymo teisiniai reikalavimai</u>	15
3. <u>ŪKINĖS PASKIRTIES LAUKINIŲ GYVŪNŲ LAIKYMAS</u>	20
3.1. <u>Svarbiausios rūšys ir jų apžvalga</u>	20
3.1.1. <u>Šernas</u>	20
3.1.2. <u>Šernakiaulė</u>	21
3.2. <u>Ūkinių ir medžiojamųjų gyvūnų laikymo ekonominės ir socialinės prielaidos</u>	22
3.3. <u>Galimos voljerinio ūkio perspektyvos Lietuvoje</u>	23
4. <u>MEDŽIOJAMIEJI GYVŪNAI LAIKOMI APTVARUOSE</u>	25
4.1. <u>Svarbiausios rūšys, jų apžvalga ir laikymo tikslai</u>	25
4.1.1. <u>Dėmėtasis elnias</u>	25
4.1.2. <u>Taurusis elnias</u>	26
4.1.3. <u>Danielius</u>	26
4.1.4. <u>Briedis</u>	27
4.1.5. <u>Stirna</u>	29
4.1.6. <u>Lūšis</u>	29
4.1.7. <u>Muflonas</u>	30
4.1.8. <u>Stumbras</u>	31
4.1.9. <u>Pilkasis vilkas</u>	31
4.1.10. <u>Medžiojamasis fazanas</u>	32
4.1.11. <u>Afrikinis strutis</u>	33
4.2. <u>Voljerinių gyvūnų išleidimas į medžioklės plotus</u>	34
5. <u>DEKORATYVINIAI, DEMONSTRAVIMUI NAUDOJAMI GYVŪNAI VOLJERUOSE</u>	36
5.1. <u>Svarbiausios rūšys, jų apžvalga ir laikymo tikslai</u>	36
5.1.1. <u>Papūginiai paukščiai</u>	36
5.1.2. <u>Putpelė</u>	37
5.1.3. <u>Balandis</u>	37
5.1.4. <u>Povas</u>	38
5.2. <u>Dekoratyvinių, demonstravimui naudojamų gyvūnų ekonominiai ir socialiniai aspektai</u>	39
5.3. <u>Voljerinio ūkio modelis</u>	40

6. <u>2007 IR 2008 METŲ ATASKAITŲ ANALIZĖ APIE APTVARUOSE, VOLJERUOSE IR KITUOSE STATINIUOSE LAIKOMUS GYVŪNUS.....</u>	<u>41</u>
6.1. <u>Tyrimo teritorija.....</u>	<u>41</u>
6.2. <u>Tyrimo metodika.....</u>	<u>41</u>
6.3. <u>Tyrimo medžiaga.....</u>	<u>41</u>
6.4. <u>Lietuvoje esantys voljeriniai ūkiai.....</u>	<u>41</u>
6.5. <u>Voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginami gyvūnai.....</u>	<u>45</u>
<u>IŠVADOS.....</u>	<u>61</u>
<u>REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI.....</u>	<u>63</u>
<u>LITERATŪROS SARAŠAS.....</u>	<u>64</u>
<u>SANTRAUKA.....</u>	<u>66</u>
<u>SUMMARY.....</u>	<u>67</u>
<u>PRIEDAI.....</u>	<u>68</u>

IVADAS

Apie medžiojamųjų gyvūnų auginimą aptvaruose dabartinės Lietuvos teritorijoje pirmą kartą rašė kryžiuočių pasiuntinys K. H. Kyburgas, kai 1397 metais aplankė šalia Vilniaus esantį žvėryną. Jo aptvaruose buvo laikomi stumbrai, elniai. Žvėrių auginimas nebuvo vien medžioklinė kunigaikščių užgaida. Tai buvo svarbus maisto atsargų šaltinis, nes netikėtai kilus karo pavojui buvo galima apsirūpinti šviežia mėsa. Dar vienas žvėrynų privalumas – juose buvo renkamos žinios apie gyvūnus, jų elgseną, veisimąsi. Šiuo požiūriu svarbūs ir dabar Lietuvoje esantys aptvarai [18]. Aptvarų, kuriuose yra laikomi laukiniai gyvūnai, Lietuvoje yra jau per tūkstantį. Juos turi visos urėdijos, taip pat šio verslo mielai imasi ir privatininkai.

Dažniausiai steigiami privatūs aptvarai, kuriuose laikomi kanopiniai žvėrys. Šių aptvarų paskirtis – žvėrių realizacija, medžioklė, eksponavimas bei veisimas [24]. Atsižvelgiant į tai, kokią veiklą numatoma plėtoti, yra skiriami intensyvaus, pusiau intensyvaus ir ekstensyvaus ūkininkavimo voljeruose būdai. Intensyvaus elninių žvėrių auginimo aptvaruose tankumas didelis – vieno hektaro aptvaro plotui tenka iki 10 elnių arba iki 20 danielių. Žvėrys čia šeriami ištisus metus [18]. Svarbiausia tai, kad laisvėje sugautiems gyvūnams būtina turi būti sudarytos tinkamos gyvenimo sąlygos bei tinkamai sureguliuota mityba, antraip galima susidurti su įvairiais nemalonumais, tokiais kaip žvėrių agresyvumu rujos metu, kuomet gali iškilti pavojus žmogaus gyvybei gyvūnus šeriant ar net paprasčiausiai su jais bendraujant aptvaro teritorijoje. Dėl to tokiuose aptvaruose auginamiems žvėrimis būtina nuolatinė veterinaro priežiūra [18].

Daug įdomesnis yra ekstensyvus žvėrių auginimo aptvaruose būdas, nes galima ne tik stebėti gyvūnus, bet ir išauginti gerų ragų turinčių žvėrių, o jeigu aptvarai pakankamai dideli – netgi rengti medžiokles. Tokiuose aptvaruose vienam elniui reikia penkių hektarų ploto, o bendras aptvaro plotas turėtų būti 100 hektarų ir daugiau. Ekstensyvaus ūkininkavimo voljeruose metu žvėrys papildomai šeriami tik žiemą. Taip auginamų žvėrių elgsena nepakinta, gyvūnai patiria mažiau streso, išaugina gerus ragus [18].

Darbo tikslas:

Išnagrinėti, kaip Lietuvoje yra įgyvendinami voljeruose laikomų gyvūnų apsaugą užtikrinantys teisės aktai ir įvertinti aptvaruose auginamų žvėrių populiaciją.

Uždaviniai:

- Apžvelgti Lietuvoje ir pasaulyje galiojančius teisės aktus, susijusius su gyvosios gamtos apsauga ir žvėrių auginimu voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose.

- Apžvelgti Lietuvoje auginamų gyvūnų atsiradimo raidą ir jų auginimą voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose.
- Išnagrinėti voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose auginamų gyvūnų laikymo ekonomines ir socialines prielaidas.
- Išanalizuoti, kaip Lietuvoje per 2007 ir 2008 metus kito voljerinių ūkių skaičius.
- Išanalizuoti, kaip Lietuvoje per 2007 ir 2008 metus kito voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose auginamų žvėrelių skaičius ir rūšys.

Hipotezė:

Laukinių gyvūnų laikymas ir veisimas Lietuvoje aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose – biologijos, ekologijos ir ūkio suderinto modelio pavyzdys.

Metodai:

2007 ir 2008 metų ataskaitų analizė apie voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose laikomus gyvūnus.

Darbe naudojami sutrumpinimai:

JT - Jungtinės Tautos;

GMO - genetiškai modifikuoti organizmai;

CITES - Convention on International Trade in Endangered Species;

EB - Europos Bendrija;

ES – Europos sąjunga.

1. GYVOSIOS GAMTOS TEISINĖ APSAUGA PASAULYJE IR LIETUVOJE

Aplinkos ir kraštovaizdžio apsaugos, taip pat laukinės gyvūnijos išsaugojimo srityse valstybės, Europos Tarybos narės, susiduria su problemomis, kurias galima išspręsti tik tarptautiniu lygmeniu. Dėl to yra parengtas ne vienas normatyvinis aktas, skirtas tarptautiniu mastu saugoti ir išsaugoti aplinką, kraštovaizdį, fauną bei florą, bendrai vadinant biologinę įvairovę.

Vieni iš pagrindinių tokių aktų yra Jungtinių Tautų (JT) Biologinės įvairovės konvencija, Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolai, JT Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija, Tarptautinė konvencija dėl banginių medžioklės reguliavimo ir jos protokolai, Sutartis dėl šikšnosparnių apsaugos Europoje, JT Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencija, Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencija, Paukščių apsaugos direktyva bei Natūralių arealų apsaugos direktyva.

Jungtinių Tautų Biologinės įvairovės konvencija yra plačiausias tarptautinis susitarimas dėl biologinės įvairovės išsaugojimo. Šioje konvencijoje nagrinėjami biologinės įvairovės išsaugojimo ir tvaraus naudojimo bei sąžiningo ir nešališko naudojimosi genetiniais išteklių teikiamos naudos pasidalijimo klausimai. Konvenciją yra pasirašiusios 188 šalys, tarp kurių 25 Europos Sąjungos valstybės narės.

Pasak Europos parlamento, Biologinė įvairovė, įskaitant genetinę, rūšių ir ekosistemų įvairovę, sudaro gyvenimo pagrindą ir yra labai svarbi žmogaus sveikatos, gyvenimo kokybės ir gerovės požiūriu. Jos išsaugojimas ir ekosistemos – pvz., maisto gamybos, vandens gryninimo, maistingųjų medžiagų apytakos ir klimato reguliavimo – paslaugų teikimas yra tiesiogiai susiję. Žmogaus gamtinių išteklių naudojimas, gyvenamosios aplinkos naikinimas, klimato kaita, per didelis laukinių rūšių išnaudojimas ir darniai raidai kenkianti neteisėta prekyba laukine gyvūnija bei augmenija vis intensyviau ir jau dabar labai apsunkina ekosistemos paslaugas.

Europos parlamentas, siekdamas ir skatindamas išsaugoti biologinę įvairovę, ragina Europos Komisiją ir valstybes nares parodyti iniciatyvą ir principingumą susitariant dėl konkrečių priemonių, skirtų ir vietas, ir tarptautiniu lygmenimis saugoti biologinę įvairovę, bei palengvinant šių priemonių įgyvendinimą. Todėl Europos Komisija ir valstybės narės yra raginamos iškelti konkrečius, pamatuojamus, pasiekiamus, realius ir konkrečiam laikotarpiui skirtus visuotinius uždavinius, susijusius su 2010 metų biologinės įvairovės uždavinio persvarstymu.

Kitas normatyvinis aktas sietinas su biologinės įvairovės išsaugojimu yra Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolai - tai pagrindinis dokumentas,

reguliuojantis gyvų genetiškai modifikuotų organizmų (GMO) tarptautinį naudojimą, gabenimą, perdavimą, išleidimą taip, kad būtų užkirstas kelias arba sumažintas pavojus biologinei įvairovei, atsižvelgiant ir į pavojų žmogaus sveikatai. Kiekviena šalis, prisijungusi prie protokolo, įsipareigoja teikti informaciją Biosaugos informacijos centrui, esančiam Monrealyje, apie šalyje galiojančius teisės aktus, reguliuojančius genetiškai modifikuotų organizmų naudojimą, leidimus įvežti gyvus genetiškai modifikuotus organizmus, rizikos aplinkai vertinimo procedūras. Todėl Europos Sąjungai visada buvo aktualu sukurti sistemą, kuri būtų lyderė prekybos GMO tarptautinėje teisinėje sistemoje. Tam, kad būtų apsaugota biologinė įvairovė, žmonių sveikata ir pragyvenimo šaltiniai, labai svarbu, kad importuojančios valstybės priimtų tik tuos GMO, kuriuos jos pageidauja priimti apsvaustę visą susijusią informaciją.

Ir būtent Kartachenos biosaugos protokolas sukuria tokią saugią sistemą. Svarbus žingsnis įgyvendinant Protokolą buvo žengtas 2006 metais Brazilijoje, kai Šalių trečiajame susitikime buvo priimtas sprendimas, nustatantis reikalavimus GMO krovinius lydintiems dokumentams.

Turbūt labiausiai aktualūs norminiai aktai yra susiję su laukine fauna ir flora bei laukinės gamtos apsauga. Taigi Europos laukinės gamtos ir gamtinės aplinkos apsaugos konvencija, geriau žinoma kaip Berno konvencija, parengta siekiant išsaugoti retas arba esančias ties išnykimo riba gyvūnų ir augalų rūšis, o taip pat natūralią aplinką. Konvencijoje yra išvardintos rūšys, kurioms reikia ypatingos apsaugos, nurodytos natūralios gamtos apsaugos taisyklės. Konvencija reguliuoja kai kurių gyvūnų ir augalų rūšių naudojimo metodus. Joje yra kreipimasis į valstybes, raginantis reguliuoti natūralią aplinką, ypač sukuriant Europos saugomų teritorijų tinklą. Ši konvencija yra atvira visoms Europos bei Afrikos valstybėms. Konvenciją jau ratifikavo 42 valstybės narės, Europos Bendrija ir keturios Afrikos valstybės.

Tarptautiniu mastu labai aktuali yra laukinės faunos ir floros prekyba, kurią ratifikuoja JT Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija, kitaip dar vadinama Vašingtono konvencija arba CITES. Tai yra tarpvyriausybiniis susitarimas, kurio tikslas yra užtikrinti, kad dėl vykdomos tarptautinės prekybos nei viena laukinė faunos ir floros rūšis netaptų arba neliktų naudojama, neišlaikant ekologinės pusiausvyros. CITES kontroliuoja virš 30000 gyvūnų ir augalų rūšių apsaugą, nežiūrint to, ar jomis prekiaujama kaip gyvais ar negyvais egzemplioriais, dalimis ar gaminiais. Valstybės narės, žinomos kaip CITES šalys narės, veikia išvien, reguliuodamos prekybą rūšimis. Toks tarptautinis bendradarbiavimas yra būtinas, nes prekyba laukiniais gyvūnais ir augalais visuomet peržengia valstybių sienų ribas, dėlto reikia siekti apsaugoti tam tikras rūšis nuo pernelyg didelės eksploatacijos.

Europos sąjungos atžvilgiu, už prekybos laukiniais gyvūnais ir augalais reguliavimą atsakinga Europos Bendrija (EB). Tačiau EB įgaliojimai apriboti ir ji negali iki galo atlikti savo

vaidmens, kadangi ji nėra Konvencijos šalis narė. Būdamą viena iš aukščiausių daugiašalių aplinkosaugos susitarimų, Konvencija numatė tik valstybių narystę.

Dar vienas tarptautiniu mastu svarbus susitarimas, tai JT Migruojančių laukinių gyvūnų rūšių išsaugojimo konvencija, dar žinoma kaip Bonos konvencija, kuria siekiama išsaugoti migruojančiųjų sausumos ir jūrų gyvūnų bei paukščių rūšis jų paplitimo teritorijoje. Tai tarpvyriausybė sutartis, sudaryta pagal Jungtinių Tautų aplinkos apsaugos programą, kurią vykđant rūpinamasi laukinių gyvūnų ir augalų bei jų buveinių išsaugojimu visame pasaulyje. Valstybės pasirašiusios sutartį privalo saugoti migruojančius gyvūnus, kurie gyvena jų teritorijoje ar kerta jų sienas, įsipareigoja sudaryti šių rūšių apsaugos susitarimus ir juos vykdyti.

Europos Sąjungos gamtos išsaugojimo politikos pagrindą sudaro du teisės aktai: Paukščių apsaugos direktyva ir Natūralių arealų apsaugos direktyva. Šios dvi direktyvos suteikia pagrindą tinklui Natūra 2000, aprėpiančiam visą Sąjungos gamtos rezervatų tinklą, skirtą Europai ypač svarbioms rūšims ir arealams apsaugoti. Natūra 2000 - tai Europos Sąjungos saugomų teritorijų tinklas, padengiantis didžiąją Europos saugomų teritorijų dalį. Šis tinklas jungia trapiusias ir vertingiausias natūralias ES buveines bei rūšis, kurios ypatingai svarbios visos Europos biologinei įvairovei. Anksčiau buvusios gausios gyvūnų populiacijos šiandien sparčiai nyksta, o kai kurioms rūšims netgi gresia visiškas išnykimas. Iš 10 000 ES esančių augalų rūšių, 3000 yra nykstančios, o 27 rūšims gresia išnykimas. Dėl to ir buvo įkurtas šis tinklas, kurio pagrindinė idėja yra apsaugoti buveines ir rūšis nuo išnykimo.

Natūra 2000 – tai Europos Sąjungos įgyvendinama platesnės aplinkosauginės strategijos dalis. Ir Lietuva čia atlieka svarbų vaidmenį, nes mūsų šalis yra turtinga biologine įvairove. Kai kurios rūšys, aptinkamos mūsų šalyje, Vakarų Europos šalyse yra visai išnykusios arba labai retos. Dėlto tarptautinis bendradarbiavimas yra būtinas. Ir tuo tikslu mūsų šalyje buvo siekiama perkelti Paukščių ir Buveinių direktyvų nuostatas į nacionalinę teisės sistemą, todėl 2001 metais Lietuvos Respublikos seimas patvirtino naują Saugomų teritorijų įstatymo redakciją, kurioje ir įtvirtintos pagrindinės direktyvų nuostatos, susijusios su biologinės įvairovės išsaugojimo teritorinės formos įteisinimu. Įstatyme atsirado biologinės įvairovės apsaugai svarbios naujos sąvokos: „natūrali buveinė“, „Europos bendrijos svarbi teritorija“, įteisinta saugomų Europos Sąjungos teritorijų tinklo Natūra 2000 sąvoka. 2001 metų sausio 9 dieną Aplinkos ministro įsakymu Nr. 22 patvirtinti paukščių apsaugai svarbių teritorijų kriterijai. Taip pat 2001 metais pradėta perkelti į nacionalinius teisės aktus ir ES buveinių direktyvos nuostatas vadovaujantis šios direktyvos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų atitikties įvertinimu ir ekspertų rekomendacijomis.

Ir nepaisant iškilusių finansinių sunkumų, didžiulių neatitikimų tarp nacionalinės ir ES teisės, Lietuva gana sėkmingai susidoroja su prisiimtais įsipareigojimais. Nors šalis kol kas

smarkiai atsilieka steigiant saugomų ES teritorijų tinklą Natūra 2000 – vietoje ES vidurkio 14 procentų bendro šalies ploto, Lietuvoje kaip Natūra 2000 įteisinta tik apie 6 procentus.

Kitos su biologine įvairove susijusios ES lygio politikos priemonės yra:

- 2002 metais patvirtinta šeštoji ES aplinkos apsaugos veiksmų programa „Mūsų ateitis – mūsų pasirinkimas“, kurioje vienas iš keturių pagrindinių spęstinių klausimų yra biologinės įvairovės išsaugojimas.
- 2004 metais Malahido kreipimasis, nustatantis 18 prioritetinių kovos su biologinės įvairovės nykimu tikslų, kurių daugelis susiję su biologinės įvairovės aspektų įtraukimu į sektorių politiką.

Direktyvų nuostatos turi būti griežtai įgyvendinamos ES narėse, tačiau galioja kai kurios išimtys atsižvelgiant į šalies geografinius ypatumus. Ir mūsų šalis yra ne išimtis. Lietuvai tokios išimtys suteiktos dėl vilkų ir bebrų apsaugos.

Nepaisant visų susitarimų, tarptautinis bendradarbiavimas aplinkos apsaugos srityje netapo bendru visų šalių tikslu. Jungtinių Tautų komisijos pranešime apie aplinkos būklę ir visuomenės raidą sakoma: „Mūsų nesugebėjimas pripažinti ir priimti bendros koncepcijos, kas būtina stabiliai visuomenės raidai rodo, kad bendradarbiaujant nepaisoma ekonominio ir socialinio teisingumo. Tik pašalinus šią kliūtį galima tikėtis visų šalių rūpesčio bendra ateitimi aplinkos apsaugos gerinimo srityje“.

Kalbant vien apie mūsų šalies įstatyminę bazę, tai Lietuva neatsilieka nuo pasaulinio masto. Iki 2008 metų spalio mėnesio Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė 5784 įstatymus, iš kurių su gyvosios gamtos apsauga tiesiogiai susiję yra 36 įstatymai. Į šį skaičių nėra įtraukti įstatymai dėl kai kurių įstatymų ar įstatymų straipsnių ar jų dalių pakeitimo. Šiuo metu mūsų valstybėje galioja šie su gyvosios gamtos apsauga susiję įstatymai:

1. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas;
2. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymas;
3. Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymas;
4. Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymas;
5. Lietuvos Respublikos augalų nacionalinių genetinių išteklių įstatymas;
6. Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas;
7. Lietuvos Respublikos administracinių vienetų ir jų ribų nustatymas;
8. Lietuvos Respublikos biokuro įstatymas;
9. Lietuvos Respublikos geriamojo vandens įstatymas;
10. Lietuvos Respublikos jūros aplinkos apsaugos įstatymas;
11. Lietuvos Respublikos geodezijos ir kartografijos įstatymas;
12. Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas;

13. Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas;
14. Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatymas;
15. Lietuvos Respublikos miškų įstatymas;
16. Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymas;
17. Lietuvos Respublikos melioracijos įstatymas;
18. Lietuvos Respublikos mėgėjiškos žūklės įstatymas;
19. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto kadastro įstatymas;
20. Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos ratifikavimo;
21. Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas;
22. Lietuvos Respublikos prekybinės laivybos įstatymas;
23. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas;
24. Lietuvos Respublikos raudonosios knygos rūšių ir buveinių įstatymas;
25. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas;
26. Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas;
27. Lietuvos Respublikos saugios laivybos įstatymas;
28. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymas;
29. Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas;
30. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatymas;
31. Lietuvos Respublikos valstybės paramos besikuriantiems ūkininkams įstatymas;
32. Lietuvos Respublikos vandens įstatymas;
33. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas;
34. Lietuvos Respublikos žemės gelmių įstatymas;
35. Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas;
36. Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas.

Taip pat atsakomybė už gyvosios gamtos apsaugos teisės aktų pažeidimus numatyta Lietuvos Respublikos administracinės teisės pažeidimų kodekse, Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse bei Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse.

Aktualiausi ir siejami su nagrinėjama tema teisės aktai yra Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas, Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymas, Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos ratifikavimo,

Lietuvos Respublikos raudonosios knygos rūšių ir buveinių įstatymas ir Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas.

Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas nustato fizinių ir juridinių asmenų elgesio su naminių, ūkinės paskirties, dekoratyviniais, laboratoriniais, nelaisvėje laikomais ir laukiniais gyvūnais bendruosius principus, kad gyvūnai būtų apsaugoti nuo kančių, žiauraus elgesio ir kitų neigiamų poveikių ir būtų užtikrintas žmonių saugumas.

Sausumoje, vandenyje, ore ir dirvoje laisvai gyvenančių laukinių gyvūnų apsaugą ir naudojimą reguliuoja Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas. Šis Įstatymas reglamentuoja laukinių gyvūnų apsaugą ir naudojimą Lietuvoje, kad būtų išsaugotos natūralios laukinių gyvūnų bendrijos ir jų rūšių įvairovė, išsaugotos laukinių gyvūnų buveinės, veisimosi, maitinimosi, žiemojimo bei trumpalaikio apsistojimo migracijos metu sąlygos, migracijos keliai, užtikrintas racionalus laukinių gyvūnų naudojimas ir jų populiacijų atkūrimas.

Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo paskirtis – nustatyti visuomeninius santykius, susijusius su Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionalių naudojimu. Ir jeigu Lietuvos Respublikos ratifikuotos tarptautinės sutartys numato kitokius reikalavimus medžioklei nei šis įstatymas, tuomet yra taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos, jei jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Lietuvos Respublikos įstatymas dėl Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijos ratifikavimo apibrėžia tokias prekybos laukiniais gyvūnais taisykles: reglamentuojama Lietuvos Respublikos teritorijoje laisvai gyvenančių, nelaisvėje laikomų, gyvų bei negyvų Lietuvos Respublikos ar kitų šalių faunai priskiriamų laukinių gyvūnų, lengvai atpažįstamų jų dalių ar produktų, gautų iš laukinių gyvūnų pirkimą, pardavimą, keitimąsi jais, įvežimą į Lietuvos Respubliką (įskaitant ir įvežimą iš jūros), išvežimą iš jos ar gabenimą tranzitu per Lietuvos Respublikos teritoriją, šių objektų įvežimo (išvežimo) ir prekybos leidimų išdavimo bei kontrolės tvarka.

Lietuvos Respublikos raudonosios knygos rūšių ir buveinių bei Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymai reglamentuoja saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų bei jų buveinių, radaviečių ir augaviečių apsaugą, pagrindinius šių rūšių ir bendrijų išsaugojimo bei gausinimo reikalavimus. Saugomų rūšių ir bendrijų apsaugos reikalavimai turi atitikti Lietuvos Respublikos tarptautines sutartis retų ir nykstančių rūšių bei bendrijų apsaugos klausimais. Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse numatytas kitoks retų ir nykstančių rūšių bei bendrijų apsaugos reglamentas, negu nustatyta įstatyme, tuomet yra taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos.

Aptartieji su gyvosios gamtos apsauga susiję įstatymai nėra viskas ką reglamentuoja mūsų valstybė. Iki 2008 metų spalio mėnesio Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė 25 804

nutarimus, kuriais patvirtinti normatyviniai teisės aktai, reglamentuojantys įvairias šalies veiklos sritis. Gyvosios gamtos apsaugos užtikrinimui Lietuvos Respublikos vyriausybė išleido 402 nutarimus ir daug kitų poįstatyminių teisės aktų, tai yra taisyklių, tvarkų, metodikų ir t.t. Iš visų 402 nutarimų ar poįstatyminių teisės aktų svarbiausi yra tie, kurie susiję su nagrinėjama tema. Tai yra Europos komisijos, ES Ministrų Tarybos priimti reglamentai:

1. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2724/2000 2000 m. lapkričio 30 d. iš dalies pakeičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą, įsigaliojęs 2000 m. gruodžio 18 d.;
2. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1497/2003 2003 m. rugpjūčio 18 d. iš dalies pakeičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą, įsigaliojęs 2003 m. rugpjūčio 30 d.;
3. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 834/2004 2004 m. balandžio 28 d. iš dalies pakeičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą, įsigaliojęs 2004 m. gegužės 19 d.;
4. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1332/2005 2005 m. rugpjūčio 9 d. iš dalies keičiantis Tarybos reglamentą (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą, įsigaliojęs 2005 m. rugpjūčio 22 d.;
5. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 865/2006 2006 m. gegužės 4 d. nustatantis išsamias Tarybos reglamento (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą įgyvendinimo taisykles, įsigaliojęs 2006 m. liepos 9 d.;
6. Komisijos rekomendacija 2007/425/EB 2007 m. birželio 13 d. nustatanti veiksmus, skirtus Tarybos reglamento (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą vykdymui;
7. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1037/2007 2007 m. rugpjūčio 29 d. sustabdantis tam tikrų laukinės faunos ir floros rūšių egzempliorių įvežimą į Bendriją;
8. Tarybos direktyva 1999/22/EB 1999 m. kovo 29 d. dėl laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose;
9. Tarybos direktyva 92/43/EEB 1992 m. gegužės 21 d. dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos;
10. Tarybos direktyva 79/409/EEB 1979 m. balandžio 2 d. dėl laukinių paukščių apsaugos;
11. Tarybos direktyva 81/854/EEB 1981 m. spalio 19 d. dėl Graikijos įstojimo iš dalies pakeičianti Direktyvą 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos, įsigaliojusią 1981 m. lapkričio 7 d.;

12. Komisijos direktyva 91/244/EEB 1991 m. kovo 6 d. iš dalies pakeičianti Tarybos direktyvą 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos, įsigaliojusią 1991 m. kovo 27 d.;
13. Tarybos direktyva 94/24/EB 1994 m. birželio 8 d. iš dalies pakeičianti Direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos II priedą, įsigaliojusią 1994 m. liepos 20 d.;
14. Tarybos direktyva 2006/105/EB 2006 m. lapkričio 20 d. dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo adaptuojanti tam tikras direktyvas aplinkos srityje, įsigaliojusią 2007 m. sausio 1 d.

Visos paminėtos direktyvos ir reglamentai yra maža dalis visų Lietuvoje galiojančių su gyvosios gamtos apsauga susijusių poįstatyminių teisės aktų. Šie reglamentai ir direktyvos yra pakeisti ir priimti atsižvelgiant į Europos bendrijų komisijos pasiūlymus, į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę, pasikonsultavus su Regionų komitetu. Visi priimti dokumentai turi būti pataisyti pagal taikomas procedūras. Daugumos iš šių reglamentų pakeitimai vykdyti, siekiant pakeisti vienus ar kitus terminus, taip pat atnaujinti tai kas jau yra pasenę.

Taigi su gyvosios gamtos apsauga susiję dokumentai tiek šalies viduje, tiek visame pasaulyje turi būti ne tik teisingi, bet ir stabilūs, kad užtikrintų laukinės gamtos, faunos ir floros apsaugą ir stabilumą. Kadangi turime saugoti ne tik tai kas supa mus, bet ir pačius save.

2. VOLJERŲ, APTVARŲ IR KITŲ STATINIŲ STEIGIMAS LIETUVOJE

2.1. Laukinių gyvūnų aklimatizacija

Nuo civilizacijos suklestėjimo laikų žmogus norėjo greta savęs matyti augalus ir gyvūnus, o kad galėtų stebėti pats ir nustebinti kitus, jie turėjo būti nematyti, atvežti iš tolimų kraštų. Tokiais tikslais dar gerokai iki mūsų eros atsirado žvėrynai, parodomosioms kovoms ar medžioklei skirti aptvarai, kuriuose būdavo įkurdinami svetimžemiai gyvūnai. Siekiant kuo įvairesnių medžioklės laimikių, žvėrys būdavo įveisiami ir laisvėje. Gyvūnus įkurdinti naujose teritorijose dažniausiai nepavykdavo. Veisėjai neišmanė jų gyvenimo sąlygų ir buvo dažnai tam nepasirengę. Tačiau kai kurios rūšys prisitaikė prie naujų gyvenimo sąlygų ir išliko.

Prisitaikymas prie naujų aplinkos sąlygų – aklimatizacija – ilgainiui tapo terminu, apibūdinančiu procesą, apimančią gyvūnų įvežimą į vieną ar kitą valstybę, jų įkurdinimą laisvėje ir šių gyvūnų visišką prisitaikymą vietos sąlygomis. Kažkada gyvenusių ir išnykusių ar išnaikintų rūšių įkurdinimas vadinamas reaklimatizacija [17].

Daugelio gyvūnų rūšių paplitimas yra toks gausus, kad net nesusimąstome kaip seniai yra pradėta aklimatizacija. Tipiškas pavyzdys yra danielius, kurio rūšis Graikijoje buvo įprasta jau prieš 5000 metų.

Daugiausia svetimžemių rūšių buvo aklimatizuota Europoje, kai kurios jų – reaklimatizuotos prabėgus keletui šimtmečių po išnykimo. Europos šalyse, apart danielių, paplito aklimatizuoti fazanai, Egipto žąsys, baltauodegiai elniai, vandeninės stirnos, meškėnai, nutrijos, muflonai ir daugelis kitų rūšių.

Lietuvoje aklimatizacija pradėta vykdyti apie trisdešimtuosius praėjusio amžiaus metus – tada į laisvę buvo paleistos pirmosios kanadinės audinės, davusios pradžią vėliau sustiprėjusiai šios rūšies populiacijai. Iki tol mūsų krašte bandymai įveisti danielius bei fazanus buvo nesėkmingi.

Pokario metais, vykdant niekuo nepagrįstą „gamtos turtinimo programą“, buvo įvežtos kelios gyvūnų rūšys. Ypač paplito mangutas – rūšis iš gretimų valstybių. Kai kurias gyvūnų rūšis iš karto įvesti nepavyko. Gyvūnai išnykdavo per labai trumpą laiko tarpą.

Aklimatizuojant kartais nebūdavo iki galo viskas tiksliai apgalvojama, nes yra tokių gyvūnų rūšių, kurios be nuolatinės žmogaus pagalbos sunkiai išlieka. Pavyzdžiui medžiojamieji fazanai, nuolat išleidžiant juos į laisvę ir užtikrinant jų apsaugą, gali išverti net giliesnieges žiemas. Tačiau jų populiacija turi būti papildoma ir atnaujinama [17].

Šiandien visame pasaulyje apie gyvūnų aklimatizavimą yra stipriai susimąstyta. Jau pradėta atsisakyti aklimatizuoti svetimžemias rūšis, nes bet kuri įkurdinta ir vietos sąlygomis

adaptavusi rūšis tampa konkurentė vietinėms gyvūnų rūšims. Įvežtinės gyvūnų rūšys netgi gali tapti naujų parazitų bei ligų plitimo šaltiniais. Lietuvos teisiniuose aktuose, bet koks svetimų rūšių įveisimas galimas tik pakankamai detaliam ištyrus tokio veiksmo pasekmes, bet visgi stengiamasi, kaip galima atsisakyti tokių eksperimentų. Tačiau visiškai yra tikėtina, kad kaimyninėse šalyse aklimatizuotos svetimžemės rūšys plis į Lietuvą. Norint apsaugoti nuo iš kaimyninių šalių atklydusiais svetimžemiais gyvūnais, kai kurios šalys savo teisinėje sistemoje yra parengusios nuostatas, pagal kurias atklydusiems gyvūnams netaikomi medžioklės apribojimai nei laiko, nei kiekio atžvilgiu, taigi jų skaičius iš karto yra reguliuojamas [17].

2.2. Voljerų steigimo ir tvarkymo teisiniai reikalavimai

Norint pradėti auginti laukinius gyvūnus nelaisvėje, reikia vadovautis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. spalio 2 d. Įsakymu Nr. 519/449 „Dėl laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklių patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymo Nr. 250/224 pakeitimo taisyklių reikalavimais“ [3]. Vadovaujantis šiomis taisyklėmis, norintys veisti ir auginti gyvūnus aptvaruose privalo gauti Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamento leidimą, kuris išduodamas ne ilgesniam, kaip penkerių metų laikotarpiui. Leidimui gauti būtina pateikti minėtam departamentui paraišką dėl aptvaro, voljero ar kito statinio įrengimo, kur nurodoma būsimos aptvaro ar voljero teritorija, plotas, numatytą laikyti gyvūnų rūšys, skaičius, laikymo tikslai bei žemės naudojimo teisėtumą patvirtinantys dokumentai ir valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pažymos apie teritorijos tinkamumą laikyti paraiškoje išvardytus laukinius gyvūnus.

Svarbu yra paminėti, kad aptvaro ar voljero dydis ir kiti parametrai nustatomi atsižvelgus į teritorijos gamtines sąlygas bei numatomų juose laikyti laukinių gyvūnų biologines savybes ir individų skaičių, laikantis Laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose standartizavimo programos, patvirtintos 2002 m. birželio 27 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. 346 (Žin., 2002, Nr. 81-3502), reikalavimų [3, 7]. Aptvaro ar voljero įrengimo vieta ir forma turi būti parenkama taip, kad nesuardytų nusistovėjusių laukinių gyvūnų migracijos kelių ir medžioklės plotų vienetų, sudarytų Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo (Žin., 2002, Nr. 65-2634) nustatyta tvarka, vientisumo [3, 9].

Taigi parenkant vietą aptvarui labai svarbu tinkama vietovė, o pirmiausia jos įvairovė. Aptvare turėtų būti vietos miško žvėrimis pasislėpti, natūralios pievos ganytis, tekančio vandens šaltinis, nes pelkėtose vietovėse yra pavojus užsikrėsti helmintoze bei kitomis ligomis

būdingomis laukiniams žvėrimis. Jei aptvare yra tik stovinčio vandens telkinys, būtina į pašarus kelis kartus per mėnesį įberti antihelminčių preparatų [18].

Įrengus aptvarą, voljerą ar kitą statinį, galima pradėti į juos leisti laukinius gyvūnus. Norint tai daryti, reikia turėti Teritorinės valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos išduotą Gyvūno sveikatos pažymėjimą.

Labai svarbus yra laukinių gyvūnų išleidimas iš aptvarų ar voljerų į laisvę. Nelaisvėje išauginti Lietuvoje natūraliai gyvenantys laukiniai gyvūnai į laisvę gali būti išleisti tik suderinus su Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamento padaliniu.

Lietuvoje natūraliai negyvenančių laukinių gyvūnų įsigijimas Lietuvos teritorijoje didelių sunkumų nesukelia, tik būtina turėti jų įsigijimo teisėtumą patvirtinančius dokumentus. O įvežant juos iš kitų valstybių, būtina turėti leidimus, išduotus pagal Laukinių gyvūnų, jų dalių ir gaminių iš jų įvežimo, išvežimo, pervežimo ir prekybos tvarkos, patvirtintos 2001 m. spalio 22 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. 517, reikalavimus [3, 5].

Aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose išauginti gyvūnų hibridai bei Lietuvoje natūraliai negyvenę laukiniai gyvūnai negali būti išleidžiami į laisvę. Jiems pabėgus iš aptvarų, voljerų ir kitų statinių, naudotojai privalo laukinius gyvūnus per 30 dienų sugauti. Jeigu naudotojas per šį laiką laukinių gyvūnų nesugauna, jie laikomi laisvėje gyvenančiais valstybei nuosavybės teise priklausančiais laukiniais gyvūnais. Jeigu Aplinkos ministerija ar Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamentas nustato, kad ištrūkę gyvūnai kelia hibridizacijos ar konkuravimo su giminingomis rūšimis, epidemijų išplitimo, buveinių pakitimo pavojų ar kitaip gali sutrikdyti ekosistemų stabilumą, kelia grėsmę žmonių, naminių ar laukinių gyvūnų sveikatai ar gyvybei, – laukiniai gyvūnai turi būti sugauti arba numarinami. Laukinių gyvūnų sugavimas ir numarinimas turi būti atliekamas aptvarų, voljerų ar kitų statinių naudotojų lėšomis. Apie laukinių gyvūnų pabėgimą aptvarų, voljerų bei kitų statinių naudotojai privalo nedelsdami informuoti atitinkamo Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamento padalinį ir policiją.

Jei yra auginami laukiniai gyvūnai, kurie yra įrašyti į Lietuvos raudonosios knygos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų sąrašą, patvirtintą 2000 m. liepos 20 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. 306 [4, 8], ir gyvūnų, saugomų pagal Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinę prekybos konvenciją [3, 10], tuomet jų jauniklių atsivedimas, išsiritimas turi būti įformintas atitinkamo Aplinkos ministerijos regiono aplinkos apsaugos departamento padalinio aktu.

Priklausomai nuo auginamų žvėrių rūšies parenkamas atitinkamas aptvaro tvoros aukštis bei tinklas. Pavyzdžiui elniams skirta aptvaro tvora turi būti ne žemesnė nei 2,5 metro. Metalinio tinklo akys turi būti ne didesnės nei 10 – 15 cm, kad į aptvarus nelįstų šernai, lapės,

mangutai ar valkataujantys šunys, nes gali padaryti daug žalos: sudraskyti jaunikius, ankstyvą pavasarį vaikomos patelės gali išsimesti, į pašarus įjunkę šernai nuveja nuo šėryklų aptvare laikomus žvėris. Tinklo viela turi būti plonesnė nei 2,5 mm. Tvorą turi būti tvirta, bet tinklas amortizuojantis, kad išgąsdinti žvėrys nesusižalotų. Stulpai kasami kas 4 – 6 metrus. Parankiausia yra naudoti impregnuotus medinius stulpus, kurie būna tinkami net 20 metų, atrodo tikrai estetiškai ir įsikomponuoja į bendrą gamtos vaizdą bei prie jų lengva tvirtinti vielos tinklą. Danieliams ir muflonams skirtų aptvarų aukštis turėtų būti 2 metrai, o šernų aptvarui pakanka 1,5 metro, tik tinklą reikia į žemę įkasti papildomai dar pusė metro. Priklausomai nuo auginamų žvėrių rūšies parenkamos šėryklos, įrengiamos pašiūrės nuo lietaus ar darganos [18].

Aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojai kiekvienais metais iki gruodžio 15 d. turi pateikti Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentams duomenis apie aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose laikomų laukinių gyvūnų skaičiaus pokyčius ir jų būklę. Taip pat yra privaloma pildyti registracijos žurnalą, kuriame įrašomi duomenys apie laikomus laukinius gyvūnus (rūšis, laukinių gyvūnų skaičius, amžius, lytis, sveikata, gimimo ir mirties datos, įsigijimo šaltinis, informacija apie laukinių gyvūnų perkėlimą, pervežimą į kitą vietą) [3].

Norimų auginti gyvūnų gaudymo specifika yra gana paprasta. Naudojamos specialios strėlytės ir švirktai su raminamosiomis medžiagomis. Per keliolika minučių raminamųjų medžiagų paveiktas gyvūnas užmiega ir miega kelias valandas. Tačiau bėda yra ta, kad į gyvūną pataikyti galima tik iš labai mažo, ne didesnio nei 30 metrų atstumo. Veiksmingiausia gyvūnus gaudyti specialiomis piltuvo formos gaudyklėmis, siaurajame gale pasibaigiančiomis gabenimo dėže. Šiuo metu laisvėje gyvenančius gyvūnus gaudyti ir perkelti į aptvarus galima turint licenciją juos medžioti. Kadangi gaudyti ir gabenti žvėris yra nelengva, daug paprasčiau įsigyti žvėris, išaugintus mūsų šalies ar užsienio aptvaruose [18, 9].

Lietuvoje aptvaruose galima auginti dėmėtuosius ir tauriuosius elnius, danielius, muflonus, šernus, stumbrus, fazanus ir daugelį kitų paukščių bei gyvūnų. Ypač tinkami ir perspektyvūs yra danieliai: juos lengviausia prijaukinti, greitai pripranta prie ganyklų, per palyginti trumpą laiką užaugina gerus ragus, lengvai žiemoja, yra atsparūs ligoms. Danielius yra labai perspektyvu auginti aptvaruose, nes jie gali papildyti laisvėje gyvenančiųjų populiaciją, ko negalima pasakyti apie dėmėtuosius elnius [18]. Kai kurie aptvarų turėtojai kasmet į laisvę paleidžia po kelis danielius.

Atskiri teisiniai reikalavimai yra taikomi gyvūnams laikomiems zoologijos soduose. Ten atskirai kiekvienam gyvūnui sunku įrengti aptvarą su vandens telkiniu, ganyklėle ar pašiūre, todėl yra išleistas Lietuvos Respublikos ministro įsakymas „Dėl laukinių gyvūnų laikymo

zoologijos soduose standartizavimo programos patvirtinimo“ [7], kuriuo garantuojama zoologijos sodo veikla, kontrolė ir svarbiausia laikomų gyvūnų gerbūvis.

Taigi zoologijos sodai, taip pat kaip ir voljero ar aptvaro turėtojai, privalo turėti leidimus, paruoštus vadovaujantis Lietuvos Respublikos ministro įsakymu „Dėl leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos patvirtinimo“ [6], teritorijos naudojimo dokumentus bei detalų planą viso zoologijos sodo su jame esančių gyvūnų skaičiumi ir rūšimis.

Svarbiausias zoologijos sodo aptvaras yra išorinis aptvaras, kuris tęsiasi visu teritorijos ribos perimetru ir turi būti pastatytas iš ilgalaikių medžiagų. Šio aptvaro aukštis – ne mažesnis kaip 2,5 metro, o tinklo akys ne mažesnės nei 10 centimetrų. Aptvaro apačia būtinai turi liestis su žemės paviršiumi, kad joks gyvūnas ar žmogus negalėtų pralįsti.

Aptvarai gyvūnams laikyti privalo būti įrengti, atsižvelgiant į biologines kiekvienos gyvūnų rūšies savybes, ir privalo visiškai užtikrinti zoologijos sodo lankytojų bei darbuotojų saugumą. Šiems aptvarams, kaip ir išoriniam aptvarui, statyti naudojamos patvarios ilgalaikės medžiagos.

Daug dėmesio yra skiriama aptvarams, kuriuose laikomi potencialiai pavojingi gyvūnai. Statant šiems gyvūnams skirtus aptvarus naudojamos dvigubos aptvarų apsaugos priemonės: tinklas ir stiklas, tinklas ir elektros šoko instaliacija, aukšti barjerai ir vandens užtvara.

Nei vienas zoologijos sodas neapsieina be vandentiekio ir fekalinių vandenių surinkimo įrenginių. Tad privalo kiekviename zoologijos sode būti įrengti vandentiekio bei fekalinių vandenių surinkimo, mėšlo kaupimo sistemos, karantino bei perlaikymo, gyvūnų pervarymo, pakrovimo aptvarai bei įrenginiai.

Zoologijos soduose gyvūnai laikomi ne tik aptvaruose, bet ir vidaus patalpose, kuriose taip pat turi būti laikomasi reikalavimų. Vidaus patalpos, reikalingos svetimžemiams paukščiams ir žinduoliams bei kitiems gyvūnams su ypatingais biologiniais poreikiais, tokiais kaip žiemojimo ar vėsiojo paros meto praleidimui. Ir svarbiausia yra tai, kad vidaus patalpos laukiniams gyvūnams laikyti turi tenkinti visus gyvūnų poreikius ir nevaržyti jų judėjimo bei kitų gyvybinių funkcijų bei veiklos.

Kaip ir aptvarų turėtojai, taip ir kiekvienas zoologijos sodo tvarkytojas tvarko zoologinės kolekcijos duomenų bazę, kurią sudaro bendrasis kolekcijos sąrašas bei kiekvieno stuburinio gyvūno (išskyrus žuvis ir maistui auginamus laboratorinius gyvūnus) ar bestuburių gyvūnų rūšinių grupių duomenų lapas. Kiekvienam gyvūnui ar rūšinėms gyvūnų grupėms tvarkomuose duomenų lapuose privalomai turi būti pažymėti šie duomenys: gyvūno rūšis, gimimo data, kilmės (importo) vieta, tarptautinio žymėjimo numeris, vietinis inventORIZACIJOS

numeris, gyvūno vardas (jeigu toks yra). Būtina pildyti duomenis apie gyvūno vakcinaciją, sveikatą, veisimąsi, jaunikius. Tokį duomenų bazės aprašą kiekvienais metais kiekvienas zoologijos sodas iki gruodžio 31 d. privalo pateikti Aplinkos ministerijai.

Norint, kad zoologijos soduose dirbtų aukštos kvalifikacijos specialistai, jiems yra keliami specialūs reikalavimai. Vertinamos biologinės žinios, elgesio su gyvūnais išmanymas, darbo su pavojingais gyvūnais išmanymas, praktinių įgūdžių taikymas ekstremaliose situacijose ir panašiai.

Zoologijos sodai yra pilni įvairių rūšių ir charakterių gyvūnų, tad kiekvienam jų ir maitinimo racionas yra individualus. Gyvūnai turi būti maitinami periodiškai tik pilnaverčiu kiekvienai rūšiai ar rūšių grupei būdingu maistu, nuolat aprūpinami vandeniu bei maisto įsisavinimui būtinomis medžiagomis (gastrolitais ir kt.). Gyvūnų maisto racioną ir kitus mitybos reikalavimus kontroliuoja Aplinkos ministerija.

Kaip ir gamtoje ar aptvaruose, taip ir zoologijos soduose laukiniai gyvūnai gali būti dauginami ir veisiami, esant šioms sąlygoms: įrengus minimalias patalpų normas atitinkančius voljerus ar kitas patalpas, sudarius specialius racionus bei atskiras gyvūnų veisimuisi būtinas ramybės zonas ir kitas specialias sąlygas. Taip pat yra vykdomas retųjų gyvūnų veisimas, kuris yra prioritetinė kiekvieno zoologijos sodo veiklos sritis.

Reikia nepamiršti, kad kiekvieno zoologijos sodo teritorijoje privalo būti specialiai įrengtos karantinavimo patalpos. O jei jų nėra, zoologijos sodo tvarkytojas turi sudaryti sutartį naudotis kitų fizinių ar juridinių asmenų šiam tikslui keliamus reikalavimus atitinkančias patalpas.

3. ŪKINĖS PASKIRTIES LAUKINIŲ GYVŪNŲ LAIKYMAS

Ūkinės paskirties gyvūnai – tai gyvūnai laikomi ir veisiami maistui, kailiams, vaistams ir kitai produkcijai gauti, namams saugoti, darbo ir kitiems tikslams [1].

3.1. Svarbiausios rūšys ir jų apžvalga

3.1.1. Šernas (*Sus scrofa*)

Vienas iš pagrindinių gyvūnų laikomų aptvaruose maistui yra šernas (žr. 1 pav.), tai kiaulinių šeimos žinduolis, priklausantis porakanopių būriui. Iš pradžių gyveno Europoje, Azijoje ir Šiaurės Afrikoje, vėliau introdukuotas Australijoje, Amerikoje ir pietų Afrikoje. Mėgstama gyvenamoji vieta yra miškai, ypač spygliuočių. Tokiose vietose jie dažniausiai įsitaiso ir savo guolius. Šernai labai mėgsta maudytis vandenyje ir voliotis purvo voniose, todėl auginant aptvare būtina jiems įrengti vandens telkinius ir purvo vonias.

Mūsų šalyje yra sutinkamas Vidurio Europos šernas. Šernų gausą dar prieš labai daug metų rodo archeologiniai tyrimai. Jų arealas plinta labai sparčiai dar iki šių dienų. Pagrindinė plitimo kryptis yra į šiaurę [11]. Šernai gyvena bandomis, tik vyresni patinai laikosi pavieniui ir prie bandos prisijungia tik poravimosi metu.

Šernų aktyvumas pasireiškia tamsiu paros metu, nes jie mato silpnai, tačiau girdi ir užuodžia labai puikiai. Netgi, kai kurie šernų tyrinėtojai teigia, kad šernai gali pajusti net menkiausią žemės virpesį.

1 pav. Šernas (*Sus scrofa*)

Labai didelę dalį šernų mitybos raciono sudaro žemės ūkio kultūros, dėlto jie žemės ūkiui padaro daug žalos, nes išknisa bulves, grūdines kultūras. Bet jų pastovus maisto ieškojimas rausiant atneša ne tik žalos žemės ūkiui, bet turi ir plusų – miškuose jie supurena dirvą, suėda

labai daug vabzdžių, tarp kurių būna labai daug kenkėjų, ypač karkvabalių. Auginant šernus aptvare papildomai jie šeriami koncentruotais pašarais, grūdais, obuoliais. Šernas yra vertingas medžioklės objektas, iltys turi trofėjinę vertę.

3.1.2. Šernakiaulė

Šernakiaulė yra hibridas, kitaip dar vadinama ateities kiaule (žr. 2 pav.), bet tai yra gyvūnai, kurių kryžminimas pagal Lietuvoje galiojančius įstatymus yra uždraustas. Pagal Laukinės gyvūnijos įstatymo dešimtą straipsnį kryžminti laukinius gyvūnus yra leidžiama tik Aplinkos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka [2]. Laukinių gyvūnų kryžminimas gali būti atliekamas tik mokslo institucijose. Lietuvoje tokį leidimą turi Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institutas.

Daugelyje užsienio šalių, tokių kaip Ispanija, Suomija, Italija ar Didžioji Britanija, šernakiaulės auginamos mėšai, nes jos skonis nepalyginamai yra geresnis ir skanesnis nei kiaulienos. Tačiau pagrindinis tikslas dėl ko užsienyje kryžminamos kiaulės ir šernai, tai yra šernų populiacijos atkūrimas. O Lietuvoje šių gyvūnų kryžminimas yra itin lengvas, nes pas mus šernų gausa dar yra didelė, jie dar nėra išnykę.

Lietuvos veterinarijos akademijos Gyvulininkystės institute pirmieji kiaulių ir šernų hibridai dienos šviesą išvydo 2006 metais. Šernai specialiai yra auginami ir veisiami tam skirtuose aptvaruose ir beveisiant eksperimentuojama su jais – kryžminami su kiaulėmis. Tokie mišrūnai turi daug privalumų – pirmiausia, kaip jau buvo minėta, nepakartojamo skonio mėsa. Šernakiaulės veda jaunikius net du kartus per metus, jų augimas yra daug intensyvesnis nei šernų ir svarbiausia, kad apdorojant hibridų mėsą yra prarandama perpus mažiau svorio, nei ruošiant kiaulieną.

2 pav. Šernakiaulė

Žinoma, šie hibridai nėra reiklūs, nei pašarui, nei laikymo sąlygoms ir jų mėsa yra labai skani, tačiau turbūt yra geriau nesikišti į gamtą. Juk niekas nėra užgarantuotas, kad auginant tokią hibridą aptvare jis neištrūks į laisvę. O ištrūkimas juk gali padaryti gamtai tikrai nemažai žalos. Natūralus kryžminimasis taip gali visiškai išnaikinti šernus mūsų šalies miškuose ir tuomet prisijungtume prie daugelio Europos šalių, kuriose šernai jau yra išnykę. Taip pat reikia paminėti, kad kiaulės gali perduoti ligas šernams, kurių nešiotojos yra tik kiaulės.

3.2. Ūkinių ir medžiojamųjų gyvūnų laikymo ekonominės ir socialinės prielaidos

Ūkinių ir medžiojamųjų gyvūnų laikymą reglamentuoja Gyvūnų laikymo ir auginimo taisyklės, kurios kiekvienam Lietuvos rajonui yra individualios. Tačiau niekur plačiai nėra aprašytos tokių gyvūnų, kaip stirna, briedis, šernas, muflonas, fazanas ar stumbras auginimo taisyklės, tik jų laikymo teisiniai reikalavimai, kurie buvo apžvelgti jau anksčiau. Taigi, į šių gyvūnų ekonominių prielaidų apžvalgą, galime įtraukti medžiojamųjų gyvūnų, laikomų aptvaruose, gyvo svorio tinkamo veisimui kainas kilogramui bei mokamas medžiokles, kurios darosi vis populiarsnės. O socialinių prielaidų apžvalga būtų aptvaruose auginamų žvėrelių prieauglio skaičius bei kokios yra galimos prieauglio galimybės plėstis.

Taigi auginant laukinius gyvūnus, norint parduoti jų mėsą, svarbiausia yra pelnas, kaip ir bet kuriame kitame versle. Dėlto labai svarbi yra mėsos kokybė, kuri tikrai gali priklausyti nuo gyvūno gyvenimo sąlygų, mitybos, ir netgi nuo to kaip buvo sumedžiotas gyvūnas. Jei gyvūnas sumedžiotas pataikant jam į stuburą, užpakalinius kumpius ar nugarinę, tai automatiškai mėsos kaina krinta. Pavyzdžiui briediena superkama maždaug po 6 litus už kilogramą, o jei žvėrelis yra sumedžiojamas pažeidžiant stuburą, kumpius ar nugarinę, tuomet kaina krinta maždaug litu – superkama po 5 litus už kilogramą. Palyginimui galima pateikti ir kitų dažniausiai visuomenės vartojamų gyvūnų mėsos kainas: elniena ir danieliena po 5 litus už kilogramą, o jei netinkamai su medžiota – po 4 litus už kilogramą; stirniena po 8 ar 9 litus už kilogramą, netinkamai sumedžiojus – po 7 litus už kilogramą; šerniena po 3 ar 4 litus už kilogramą, netinkamai sumedžiojus – po 2 litus už kilogramą. Be abejo yra ir tokių žvėrienos supirkimo vietų, kur už kilogramą žvėrienos mokama po 10 litų. Taigi tokių aptvarų, voljerų ar kitų statinių turėtojais privalo rūpintis, ir tikėkimės, kad rūpinasi, laukinių gyvūnų mėsos pateikimo kokybe vartotojui, nes tik nuo to priklauso mėsos kaina ir suvartojimas. Ir jei aptvarų ar voljerų savininkai, auginantys laukinius žvėrelius mėsai, rūpinasi mėsos kokybe, tai tuo pačiu jiems yra svarbios ir socialinės prielaidos, tai yra parduodamos mėsos kiekis, kuris priklauso tik nuo prieauglio. Taigi pavyzdžiui auginant elninius žvėrelius, bandose turi būti nemažai vidutinio amžiaus patelių, kurios yra produktyviausios ir kasmet atsiveda bent po vieną jauniklį. Visai kitaip yra su šernais.

Pastarieji jaunikius vedasi du kartus per metus ir jų skaičius gali svyruoti nuo vieno iki šešių ar septynių, o kartais gal ir dar daugiau.

Nepamirštant paminėti mokamos medžioklės, dar vieno labai brangaus laisvalaikio praleidimo būdo, turime suprasti, kad tai yra ypatingai pelningas verslas, ypač turint pastovius klientus. Vieno žvėrelio sumedžiojimas gali kainuoti nuo kelių šimtų iki keliasdešimt tūkstančių litų. Kaip pavyzdžiui, sumedžiojus nemažą elnią, yra mokama nuo 6 000 iki 17 000 litų, sumedžiojus šerną, priklausomai nuo ilčių dydžio ir svorio, mokama nuo 100 iki 3 000 litų, sumedžiojus briedį – nuo 2 000 iki 7 000 litų. Be abejo, papildomai yra mokama dar ir tuomet, jei yra sumedžiojami pavyzdžiui stirnų jaunikliai, sužeidžiami gyvūnai arba jei sumedžiojama ne sezono metu. Šios sumos siekia nuo 100 iki 3 000 litų. Tai yra tikrai didelės sumos, kurios varžo tikrai nemažą dalį gyventojų ir tikrai ne kiekvienas gali sau tai leisti. Todėl šiame versle yra gerai turėti pastovius klientus.

Taigi, tiek ekonominiai, tiek socialiniai ūkinių gyvūnų laikymo aspektai kelia nemažai reikalavimų ir tokių žvėrelių augintojams dėl mėsos ar medžioklės, ir supirkėjams, ir vartotojams. Augintojams svarbus yra gaunamos mėsos kiekis, sveiko žvėrelio išlaikymas ir populiacijos palaikymas, supirkėjams svarbiausia kaina, o vartotojams medžioklės malonumai ir mėsos kokybė. Bet visos trys klasės žmonių turi tarpusavyje sutarti bent vienu aspektu, ir, žinoma, tai turėtų būti mėsos kokybė.

3.3. Galimos voljerinio ūkio perspektyvos Lietuvoje

Voljerinį ūkį drąsiai galima sieti su netradiciniu žemės ūkiu. Netradicinio žemės ūkio šakos yra žuvininkystė, kaimo turizmas, biokuro gamyba, žirgininkystė, ekologinis žemės ūkis, gėlių ir kitų augalų auginimas, vynuoginių sraigių auginimas ir daug kitų ūkio šakų, tarp kurių yra ir stambųjų žvėrelių auginimas aptvaruose. Vienas VDU botanikos sodo darbuotojas, dekoratyvinių netradicinių sodo augalų specialistas, netradicinį žemės ūkį apibūdina, kaip „retų augalų ir gyvūnų auginimą ne plantaciniu, ne pramoniniu būdu, bet mėgėjiškai“ [13].

Taip visą netradicinį žemės ūkį, tame tarpe ir voljerinį ūkį, galime laikyti alternatyva smulkiems, konkurencijos nesiekiantiems Lietuvos ūkiams. Bet stipriai plėtojant smulkųjų verslą galima prieiti prie konkurencingo ūkio, kuriam stipriai plečiantis būtų galima Europos Sąjungos finansinė parama. Šiuo metu jau nemaža dalis smulkiojo verslo gauna Europos Sąjungos finansinę paramą, tačiau voljerinio ūkio Europos Sąjunga vis dar nefinansuoja, nes Lietuvoje ši alternatyvi ūkinė veikla nepriskiriama prie remtinų ūkio šakų.

Taigi pelnas iš voljerinio ūkio verslo priklauso tik nuo gyvūnų gausos auginamos aptvare ir nuo to koku tikslu yra auginami žvėreliai. Taip vadinamas „mėgėjiškas“ žvėrelių

auginimas aptvare, žinoma jokio pelno neneša ir negali atnešti, nes asmuo pasiryžęs tai daryti visa tai daro dėl grožio, dėl asmeninio pasitenkinimo ir jokio finansavimo iš niekur negauna, visa tai daro tik savo lėšomis. Ir tai galime vadinti nuostolingu verslu ir šioje vietoje jokių voljerinio ūkio perspektyvų išvelgti negalime.

Visai kitaip yra su pelną nešančiu žvėrelių auginimu, kai jie auginami mėšai. Šiuo atveju yra labai svarbi žvėrelių gausa, jų populiacija. Tokie ūkininkai nuostolius patiria tik pačioje pradžioje ūkininkavimo, nes jie voljerus turi įsirengti savo lėšomis, žvėrelius nusipirkti vėlgi savo lėšomis, prižiūrėti iki kol bus galima iš žvėrelių gauti mėsą taip pat savo lėšomis. Ir tik vėliau, išibėgėjus į šį verslą, kai jau pradeda ne tik duoti, bet ir gauti pajamas, o po kiek laiko jau ir pelną, galime į voljerinį ūkį žiūrėti su perspektyva. Ir tai ne vienintelis pelną nešantis voljerinio ūkio būdas.

Dar vienas iš perspektyvių voljerinio ūkio būdų Lietuvoje yra zooparkai, taip vadinami zoologijos sodai. Čia vėlgi pačią pradžią galime vadinti nuostolinga, nes voljerų įrengimas, žvėrelių įsigijimas, pirmos pamokos, kaip auginti vienu metu ne vieną rūšį žvėrių, o daug siejamas su finansinėmis išlaidomis. Labai svarbus yra kiekvieno žvėrelio mitybos racionas, ypač tai ką valgo, nes visa tai atsiremia į finansinę pusę. Ir tik visiškai pilnai įrengus zooparką galima atverti jo duris lankytojams, kurie ir neša pelną, norėdami pamatyti, susipažinti, patenkinti savo norus.

Taigi pastarasis voljerinis ūkis atiduoda didžiausią vaisių voljerinio ūkio perspektyvai Lietuvoje.

4. MEDŽIOJAMIEJI GYVŪNAI LAIKOMI APTVARUOSE

Medžiojamieji gyvūnai – tai gyvūnai, kurie dėl visuomeniniais ir asmeniniais tikslais grindžiamos vertės bei susiklosčiusių tradicijų buvo medžijami praeityje, yra šiuo metu medžijami ar gali būti medžijami ateityje [9].

4.1. Svarbiausios rūšys, jų apžvalga ir laikymo tikslai

4.1.1. Dėmėtasis elnias (*Cervus nippon*)

Dėmėtasis elnias – elninių šeimos žinduolis (žr. 3 pav.). Dėmėtojo elnio ir kitų šios genties gyvūnų bendri protėviai žinomi iš Europos ir Azijos ankstyvojo plioceno. Praeito šimtmečio pradžioje dėmėtasis elnias buvo paplitęs Pietryčių Azijoje. Vėliau daugelyje minėtų vietų jis buvo išnaikintas arba tapo labai retas, todėl pradėtas veisti aptvaruose [11]. Į Lietuvą 24 dėmėtieji elniai pirmą kartą atvežti 1954 metais iš buvusios Sovietų Sąjungos Gorno Altaisko srities Šabalino elnininkystės ūkio ir paleisti Dubravos miške netoli Kauno. Bėgant metams jų skaičius pasiekė 60 – 70 elnių, o dar vėlesniais metais iki 1991 metų buvo registruojamas pastovus šių žvėrių skaičius (apie 50 – 60 elnių).

3 pav. Dėmėtasis elnias (*Cervus nippon*)

Dėmėtieji elniai yra labai sėslūs gyvūnai, mėgstantys šiltą ir švelnų klimatą, ir tikriausiai dėlto mūsų žiemos šiems gyvūnams yra per žvarbios, todėl laisvėje juos būtina gerai prižiūrėti.

Dėl staigaus dėmėtųjų elnių nykimo XIX amžiaus pabaigoje sugauti žvėrys pradėti specialiai veisti privačiuose ūkiuose. Žvėrys yra auginami aptvaruose. Vasarą jie ganomi dideliuose, keliasdešimties hektarų ploto aptvaruose, o žiemą sugunami į nedidelius aptvarus, kur šeriami šienų, silosų, koncentruotais pašarais. Patinai ir patelės laikomi atskirai. Daugelyje ūkių

elniai šeriami ištisus metus. Norint pagerinti dėmėtųjų elnių mitybą natūraliaisiais pašarais, elnininkystės ūkiuose būtina keisti vasaros ganyklas, leisti ganykloms atsistatyti [11].

Lietuvoje dėmėtųjų elnių auginimas aptvaruose buvo pradėtas tikintis parduoti pantus. Tačiau apie elnių auginimą ir pantų paruošimą buvo žinoma labai nedaug, ir šios veiklos buvo atsisakyta. Dabar dalis aptvaruose auginamų elnių yra sumedžiojami.

4.1.2. Taurusis elnias (*Cervus elaphus*)

Taurusis elnias – elninių šeimos žinduolis (žr. 4 pav.). Tauriųjų elnių kilmės vieta yra Centrinė Azija. Šiuo metu taurieji elniai paplitę Eurazijoje, Šiaurės Afrikoje bei Šiaurės Amerikoje tam tikrose zonose. Lietuvoje gyvena Vidurio Europos taurusis elnias. Subfosilinės liekanos rodo, kad taurieji elniai Pabaltijo rytinėje dalyje gyveno jau ankstyvajame holocene ir Lietuvoje jų gausu buvo dar iki antrojo tūkstantmečio vidurio. Vėliau elniai mūsų šalyje išnyko.

Taurieji elniai iš naujo įveisti buvo Žagarės miškuose ir 1934 metais jų buvo suskaičiuota tik 18. Norint pagreitinti tauriųjų elnių plitimą, nuo 1969 metų Lietuvoje pradėti jų gaudymo ir perkėlimo į naujas vietas darbai. Tokiu būdu tikrai sėkmingai buvo išplėstas tauriųjų elnių skaičius ir 2001 metais Lietuva jau turėjo 12,6 tūkst. elnių.

4 pav. Taurusis elnias (*Cervus elaphus*)

Taurieji elniai aptvaruose pradėti auginti vos prieš keletą metų. Jie yra baikštūs gyvūnai ypač prieš svetimus žmones, o šeiminių nebijo prisileisti net ir per keletą metrų.

Taurieji elniai dažnai yra auginami mėsai arba pardavimui, ir nedažnai yra išleidžiami į laisvę.

4.1.3. Danielius (*Dama dama*)

Danielius – elninių šeimos žinduolis (žr. 5 pav.), panašus į dėmėtąjį elnią. Nuo senų laikų įvairiuose Europos kraštuose danieliai pusiau nelaisvės sąlygomis veisiami parkuose kaip dekoratyviniai žvėrys, taip pat medžiokliai skirtuose miškuose.

Danieliaus kilmė iki šiol nėra visiškai aiški. Artimos jam rūšys Europoje ir Azijoje žinomos iš pleistoceno laikų. Natūralus danieliaus arealas apima Viduržemio jūros kraštus ir dalį mažosios Azijos. Dabar šis žveris paplitęs Centrinėje, Pietų, Vakarų ir iš dalies Rytų Europoje, įskaitant Skandinavijos pusiasalio pietinę dalį, Angliją bei Airiją, Šiaurės Afrikoje, Mažonoje Azijoje, taip pat aklimatizuotas JAV, Kuboje, Čilėje, Lietuvoje ir daugelyje kitų valstybių. Europoje iš viso dabar gyvena apie 130 tūkst. danielių [11, 14].

Lietuvoje danieliai pradėti aklimatizuoti dar XVIII amžiuje. Feodalų medžioklės miškuose danieliai tikriausiai būdavo veisiami, medžiojami ir vertinami kaip įdomūs medžiojamieji žvėrys [11].

1976 – 1977 metais danieliai į Marijampolės ir Šilutės rajonus buvo atvežti iš Čekoslovakijos, Vengrijos, Vokietijos ir Askanija Novos rezervato (Ukraina). Marijampolės rajone esantis aptvaras buvo nedidelis (4,5 ha), todėl čia laikomiems danieliams pradėjus sėkmingai veistis ir baiminantis, kad žvėrys per daug neprijunktų prie žmonių, po pusantrų metų jie buvo išleisti į laisvę [11]. Tokiu būdu danieliai labai sėkmingai išplito po kitus miškus.

Dideli aptvarai (210 – 220 ha) 1990 – 1995 metais buvo įrengti Klaipėdos, Kretingos ir Kauno rajonuose, kuriuose kartu su dėmėtaisiais elniais buvo laikomi ir danieliai. Per pastarąjį dešimtmetį nemažai aptvarų, priklausančių Medžiotojų ir Žvejų draugijai, valstybiniams medžioklės ūkiams bei miškų urėdijoms, buvo išardyti, o juose gyvenę žvėrys pabėgo į laisvę. 2001 metais Lietuvoje užregistruoti 468 laisvėje gyvenantys danieliai [11].

5 pav. Danielius (*Dama dama*)

Danielių auginimas aptvaruose nesukelia didelių problemų. Danieliams užtenka maisto to, kurį randa aptvare. Šerti juos tenka labai retai. Danieliai yra labai ramūs ir taikūs gyvūnai.

4.1.4. Briedis (*Alces alces*)

Briedis – stambus elninių šeimos žinduolis (žr. 6 pav.). Šiuo metu briedžiai yra paplitę po visą pasaulį, o pradėti aklimatizuoti buvo Naujojoje Zelandijoje. Eurazijoje yra žinomi trys briedžio porūšiai: europinis, Rytų Sibiro ir usūrinis. Mūsų šalyje gyvena europinis briedis. Pabaltijo rytuose briedžiai išplito poledynmetyje, formuojantis subarktiniam miškams [11].

Iki XIX amžiaus briedžiai Lietuvoje dar buvo dažni žvėrys, o jau XIX amžiaus pirmojoje pusėje, kaip teigė, kai kurie šaltiniai, briedžiai Lietuvoje gyveno tik didžiuosiuose miškuose. Briedžių masišką nykimą skatino beatodairiškas šių žvėrių medžiojimas ir miškų kirtimas po baudžiamos panaikinimo. Taip pat prisidėjo ir juodligės epidemija Pabaltijyje ir Rytų Prūsijoje 1866 ir 1885 metais. Galbūt mažiausias briedžių skaičius buvo užfiksuotas po Pirmojo pasaulinio karo – apie 25 briedžiai [11].

Esant tokiai kritinei padėčiai ne tik Lietuvoje, bet ir kituose kraštuose, tarptautiniu mastu buvo stipriai susirūpinta šių žvėrių likimu. Buvo įsteigta „Briedžio“ komisija, į kurios sudėtį įėjo ir profesorius Tadas Ivanauskas. Buvo nustatomi briedžių skaičiai kiekvienoje šalyje, ir Lietuvoje 1932 metais buvo suskaičiuoti 124 žvėrys. Taip su kiekvienais metais jų skaičius truputį vis augo, tačiau Antrojo pasaulinio karo metais vėl buvo padaryta, dar nespėjusių iki galo atsistatyti bandų, žala. Galiausiai uždraudus briedžių medžioklę, naikinant vilkus, naujai atžėlę jaunuolynai ir pušų sodinimas padėjo briedžių kaimenei atsistatyti ir iki 1968 metų šie žvėrys išplito po visą šalį [11].

6 pav. Briedis (*Alces alces*)

Kultūrinio landšafto miškuose yra palaikomas ūkiškai leistinas briedžių tankis ir taip apsaugomi vertingi medynai [11].

Norint auginti briedžius nelaisvėje, reikia nemažai pastangų įdėti įrengiant aptvarą, nes šie gyvūnai mėgsta lapuočių ir mišrius miškus, ypač tuos, kuriuose didelę ploto dalį sudaro

pušies jaunuolynai arba aukštapelkės. Briedžiai vasarą ir rudenį ėda medžių, krūmų lapus bei žoles, o žiemą ir ankstyvą pavasarį pagrindinis šių gyvūnų maistas – medžių ir krūmų ūgliai ar žievė. Taip pat briedžiai mėgsta rugius, avižas, kviečius, todėl šiomis grūdinėmis kultūromis geriausia yra pasirūpinti jų pasėjus aptvaro viduje [19].

Sunkumai dėl aptvarų įrengimo norint auginti briedžius taip pat gali kilti dėlto, kad briedžiai kasdien gali nueiti nuo 1 iki 5 kilometrų, o per sezonines mikro migracijas net iki 30 kilometrų. Tad atitinkamai ir aptvarų plotas turi būti labai didelis, kad žvėris galėtų laisvai judėti, norint ir pasislėpti bei pailsėti.

4.1.5. Stirna (*Capreolus capreolus*)

Stirna – grakštus elninių šeimos žinduolis (žr. 7 pav.), tai yra mažiausias Lietuvoje gyvenantis kanopinis žvėris. Kaip rūšis stirna Europoje visiškai susiformavo tik po paskutiniojo apledėjimo. Lietuvos teritorijoje jos išplito kartu su kitais miškastepių gyvūnais traukiantis ledynui į šiaurę. Stirnos yra prisitaikiusios gyventi Eurazijos vidutinio klimato juostoje, miškastepių bei lapuočių ir mišriųjų miškų zonose [11, 20].

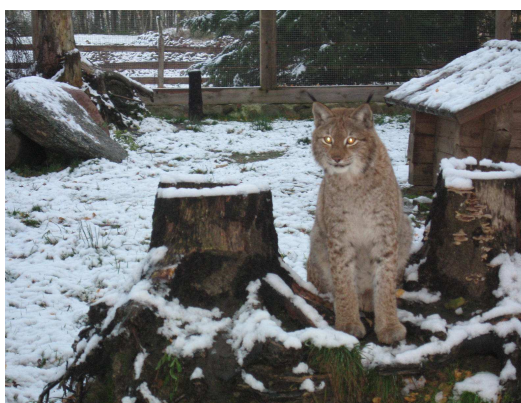
Iš archeologiniuose radiniuose aptinkamų europinės stirnos kaulų likučių galima spręsti, kad, pasibaigus ledynmečiui, dabartinėje Lietuvos teritorijoje stirna dar ilgą laiką buvo negausi [11, 21]. Pirmojo pasaulinio karo ir pokario metais stirnų populiacija stipriai sumažėjo dėl didelės gausos vilkų ir brakonierių, dėlto 1935 metais buvo išleistas įstatymas, draudžiantis kanopinių žvėrių medžioklę. Šio įstatymo dėka stirnų kaimenės po truputį atsistatė. Tačiau Antrojo pasaulinio karo metais stirnų vėl katastrofiškai sumažėjo. Ko pasekoje vėl buvo imtasi įvairiausių priemonių stirnų kaimenėms atstatyti – naikinami vilkai, stabdomas brakonieriavimas [11].

7 pav. Stirna (*Capreolus capreolus*)

4.1.6. Lūšis (*Lynx lynx*)

Lūšis - katinių šeimos plėšrus žinduolis (žr. 8 pav.). Praeityje lūšys buvo paplitusio visoje Europoje, tačiau dvidešimto amžiaus viduryje rytinėje ir vidurinėje Europos dalyje jos išnyko. Šiuo metu lūšis paplitusi Eurazijos ir Šiaurės Amerikos žemynuose. Pas mus lūšis yra sutinkama rytų ir pietryčių Lietuvoje didesniuose mišriuose ir spygliuočių miškuose. Tai vienintelis ir negausus kačių atstovas Lietuvoje. Nuo 1979 metų lūšių medžioklė yra uždrausta, o 2000 metais lūšis įrašyta į Lietuvos Raudonąją knygą. Šių žvėrių apsauga yra įtvirtinta daugelyje nacionalinių teisės aktų – Medžioklės įstatyme, Laukinės gyvūnijos įstatyme, Saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatyme, Saugomų teritorijų įstatyme, Miškų įstatyme ir kituose [22].

8 pav. Lūšis (*Lynx lynx*)

Lūšių auginimui nelaisvėje didžiulių aptvarų nereikia, nes jų medžioklės plotai siekia tik apie 10 kilometrų, kadangi lūšys aukos tyko sėlindamos. Nelaisvėje auginamos lūšys, norint ateityje paleisti jas į laisvę, yra maitinamos kitaip. Pusė mitybos raciono turi būtinai sudaryti gyvas maistas. Norėdamos išlikti, jos turi pačios sugebėti susimedžioti grobį.

4.1.7. Muflonas (*Ovis ammon musimon*)

Muflonas – porakanopių žinduolių būrio dykaraginis gyvūnas (žr. 9 pav.). Tai kalnų avinas, kurio kilmė nėra aiški dar iki šių dienų. Natūralus muflonų arealas – tik Korsikos ir Sardinijos salos. Sėkmingai aklimatizavęsi yra daugelyje Pasaulio vietų. Lietuvoje pradėti aklimatizuoti 1976 – 1977 metais. Iš Askanija Novos ir Čekoslovakijos atvežti muflonai buvo paleisti į Kaišiadorių rajono miškus ir į aptvarą Lazdijų rajone. Muflonų aklimatizavimas Lietuvoje vyko labai sunkiai. Laisvėje gyvenusius žvėris išplovė vilkai ir valkataujantys šunys, iš aptvarų pabėgę muflonai žuvo [11].

9 pav. Muflonas (*Ovis ammon musimon*)

Auginti muflonus aptvaruose nėra labai sudėtinga, nes šie žvėrys gyvena būriais, nėra išrankūs maistui. Minta žoline augalija, medžių ir krūmų lapais, ūgliais, žieve, net samanomis ir paparčiais. O juk šių paminėtų muflonams tinkamų maisto atsargų mūsų miškuose apstu. Tačiau trūkumas yra tas, kad muflonai mėgsta kalvotas vietas, tad ir aptvaras šiems žvėrims turi būti įrengtas miškinguose kalnuose. Labai statu neturi būti, nes muflonai vengia stačių uolietų šlaitų. Aukštesnėse miško zonose jie ganosi dažniausiai tik naktį.

4.1.8. Stumbras (*Bison bonasus*)

Stumbras – jaučių pošeimio dykaraginis žinduolis (žr. 10 pav.). Tai stambiausias kanopinis žvėris Lietuvoje, kurio kilmės vieta yra Pietų ir Rytų Azija. Lietuvoje stumbrai iki 1930 metų buvo visai išnykę arba išnaikinti brakonierių [16, 12].

10 pav. Stumbras (*Bison bonasus*)

1923 metais lenko J. Štolcmano iniciatyva buvo įkurta Tarptautinė stumbrų apsaugos draugija, kurios tikslas – apsaugoti rūšį nuo išnykimo, atkurti ir išsaugoti jai būdingus bruožus. Tačiau atkūrimo darbus sutrukdė Antrasis pasaulinis karas [11].

Lietuvoje stumbrų reaklimatizavimo pradžia yra laikomas 1969 metais veislyno įsteigimas Panevėžio rajone Pašlių kaime ir jau 1973 metais pirmieji stumbrai buvo išleisti į laisvę [15].

4.1.9. Pilkasis vilkas (*Canis lupus*)

Pilkasis vilkas - stambiausias iš visų laukinių šuninių šeimos, proporcingo sudėjimo žinduolis, visų naminių šunų protėvis (žr. 11 pav.). Seniau vilkai buvo paplitę visose Europos šalyse, bet juos ilgą laiką naikino ūkininkai ir medžiotojai. Lietuvoje vilkų daugiausia galima sutikti miškinguose Vakarų ir Pietryčių Lietuvos rajonuose, kitur jie aptinkami retai.

Laisvėje vilkai dažniausiai gyvena nuo šešių iki devynių metų, o nelaisvėje jų amžiaus vidurkis siekia net 16 metų (rekordas – 20 metų). Vilkai yra vadinami miško sanitarais, nes daugiausiai jie medžioja nukaršusius ar ligotus gyvūnus.

Šie gyvūnai gyvena bendruomenėmis. Vieną šeimyninę gaują dažniausiai sudaro vilkų pora, jų jaunikliai ir vilkai iš ankstesniųjų vadų. Kiekvienoje gaujoje yra vadas ir jo pora, dominuojanti vilkė. Tik jie gali susilaukti jauniklių. Medžiodami ir augindami jauniklius suaugę vilkai vienas kitam padeda.

11 pav. Pilkasis vilkas (*Canis lupus*)

Vilkų medžioklės visada būna labai organizuotos. Savo medžioklės vietą pasirenka atsižvelgdami į saugumo ir mitybos sąlygas. Šie gyvūnai turi gerą regą, klausą ir uoslę, kas jiems labai pasitarnauja medžioklėje, bei puikiai gali mėtyti pėdas. Medžioja dažniausiai naktį, nes tamsoje mato geriau nei kiti šuninių šeimos plėšrūnai. Gali ilgai badauti, bet pasitaikius progai, stengiasi pasisotinti net keletui dienų.

Minta beveik viskuo ką pagauna – nuo pelės iki briedžio, bet pagrindinis maistas yra laukiniai kanopiniai. Jei sunkiai sekasi medžioti ir maisto mažai, tai neatsisako vabzdžių ir uogų. Medžiojanti gauja gali klajoti iki 1000 km² plote, todėl auginant šį žvėrį aptvare būtina įrengti aptvarą didelėje teritorijoje.

4.1.10. Medžiojamasis fazanas (*Phasianus colchicus*)

Fazanas – tai nedidelis, naminės vištos dydžio, ryškiaspalvis paukštis (žr. 12 pav.). Ši paukščių rūšis yra kilusi iš Pietryčių Azijos. Fazano neįmanoma supainioti su kitomis rūšimis, nes vietinių kitų paukščių su tokiomis ilgomis uodegomis mūsų krašte nėra.

Paplitimas ir gausa priklauso nuo to, kur ir kiek gausiai jų paleidžiama. Tad dažniausiai aptinkamas tik tose vietose, kur buvo įveistas, išleidžiant inkubatoriuose išperintus paaugintus fazaniukus. Gyvena laukų miškeliuose, nedidelėse giraitėse, nendrynuose, piktžolynuose. Vasarą apsigyvena ir laukuose. Kaip jau anksčiau buvo minėta, laisvėje gyvenantys fazanai dažnai žūva esant gilioms ir šaltoms žiemoms, dėlto žiemą yra būtina šių paukščių intensyvi globa. Fazanai minta daugiausia augaliniu maistu. Lesa daigus, sultingus lapus, įvairias sėklas, uogas. Vasarą sulesa nemažai vabzdžių, sliekų, moliuskų, gaudo varles bei driežus.

12 pav. Medžiojamasis fazanas (*Phasianus colchicus*)

Fazanai yra auginami ir veisiami nelaisvėje, o į laisvę išleidžiami medžiojimo tikslais. Nesumedžioti paukščiai gali veistis natūraliai, tačiau po labai šaltų žiemų jų nelieka ir vietos populiacijos išnyktų, jei nebūtų papildomos ir atnaujinamos.

4.1.11. Afrikinis strutis (*Struthio camelus*)

Afrikinis strutis – tai stambiausias bėgiojantis paukštis, kurio aukštis iki viršugalvio gali siekti 270 centimetrų, o masė net 75 - 100 kilogramų (žr. 13 pav.). Šie paukščiai paplitę tik Afrikos savanose ir pusdykumėse į pietus nuo Sacharos, anksčiau dar buvo Arabijoje ir Sirijoje. Gamtoje stručiai yra pusiau klajokliai. Ieškodami žolės ir kito augalinio maisto, jie gali nukeliauti pakankamai toli.

Patelės ir patinai savo išore labai skiriasi. Patinas juodas su baltomis sparnų ir uodegos plunksnomis, kurias demonstruoja per tuoktuves, o patelė rudai pilka. Bėgdamas strutis gali išvystyti net 50 km/h greitį.

Afrikiniai stručiai minta įvairiais augalais ir jų sėklomis. Pastarąsias, taip pat kitą kietą maistą sutrina skrandyje esantys praryti akmenys. Jų žarnynas yra labai ilgas. Patinai turi įtraukiamą kopuliacijos organą.

13 pav. Afrikinis strutis (*Struthio camelus*)

Šie paukščiai gyvena mažomis grupėmis: patinas ir keletas patelių. Stručių patinai kovoja dėl teritorijos ir socialinio statuso agresyviai demonstruodamiesi, o kartais ir kovodami. Kovos nugalėtojas įgyja teritoriją ir kelias pateles. Dauginimosi sezono metu patinai garsiai baubia. Stručių patelės kiaušinius deda kelios į bendrą lizdą ir padeda net iki 50 – 60 kiaušinių, kurie būna labai dideli ir jų masė siekia 1,1 – 2,5 kilogramo. Dienomis peri pasikeisdamos patelės, o naktimis – patinas, kuris ir vedžioja jauniklius. Auginant stručius, nelaisvėje norint išperėti iš kiaušinio stručiuką jis inkubatoriuje yra perimas 42 paras.

Dėl puošnių plunksnų stručiai buvo labai naikinami. Šiuo metu Pietų Afrikoje stručiai yra veisiami specialiose fermose. Stručiai yra auginami mėsai, odai, plunksnoms. Ilgai auginami naminėmis sąlygomis šie paukščiai tampa paklusnūs, lengvai adaptuojasi prie naujų gyvenimo sąlygų, nebijo šalčio, ir lengvai išlaiko 25 – 30⁰ C šaltį, todėl jų auginimas nesukelia didelių problemų.

Stručių mėsa tampa populiari ne tik Vakarų Europoje, bet ir Lietuvoje, todėl poreikis stručių mėsai yra didesnis negu galimybė juos užauginti. Tačiau nepaisant to stručių verslas Lietuvoje yra labai pelningas.

4.2. Voljerinių gyvūnų išleidimas į medžioklės plotus

Laikantis laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklių [3], aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose išauginti Lietuvos gamtoje natūraliai gyvenančių rūšių laukiniai gyvūnai gali būti išleidžiami į laisvę tik laikantis Introdokcijos, reintrodokcijos ir perkėlimo tvarkos, patvirtintos 2002 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. 352 „Dėl Introdokcijos, reintrodokcijos ir perkėlimo tvarkos, Invazinių rūšių organizmų kontrolės ir naikinimo tvarkos, Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, Introdokcijos, reintrodokcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“ [3, 8].

Laikantis pastarojo įstatymo, norint išleisti aptvaruose išaugintus laukinius gyvūnus į laisvę privaloma turėti leidimą, kuris išduodamas juridiniams asmenims, gavusiems aplinkos ministro įsakymu patvirtintos Invazinių rūšių kontrolės tarybos išvadas ir rekomendacijas, kad atitinkamos rūšies gyvūnų plitimas Lietuvos Respublikos gamtinėje aplinkoje nesukels neigiamo ekologinio, ekonominio poveikio ir nepakenks žmonių sveikatai [8].

Norint išleisti naujas aptvaruose išaugintų laukinių gyvūnų rūšis į laisvę, būtina pateikti Aplinkos ministerijai prašymą su informacija apie juridinį asmenį, norintį introdukuoti laukinius gyvūnus, pastarųjų rūšį, amžių bei kiekį ir vietovę, kurioje bus introdukuoti laukiniai gyvūnai [8].

Aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose išauginti gyvūnų hibridai bei Lietuvos gamtoje natūraliai negyvenę laukiniai gyvūnai negali būti išleidžiami į laisvę [3].

Manoma, kad bet koks aptvare ar voljere išauginto žvėrelio išleidimas į laisvę yra tam tikra kančia pačiam gyvūnui, o galbūt net tolygu gyvūno mirčiai, nes augdamas žvėrelis daugiau ar mažiau turi ribas, kuriose maitinasi, poruojasi. Juk ir savarankiškumo jiems gali trukti, nes papildomai šeriant gyvūną jis gali pats nebesugebėti susirasti maisto.

5. DEKORATYVINIAI, DEMONSTRAVIMUI NAUDOJAMI GYVŪNAI VOLJERUOSE

Dekoratyviniai gyvūnai – visi prijaukinti ar jaukinami laukiniai gyvūnai, laikomi tenkinti žmonių estetinius, auklėjimo ir mokymo poreikius. Šiai kategorijai priskirtini ir laukiniai gyvūnai, laikomi zoologijos soduose, akvariumuose, terariumuose, okeanariumuose ir gamtininkų stotyse [1].

5.1. Svarbiausios rūšys, jų apžvalga ir laikymo tikslai

5.1.1. Papūginiai paukščiai (*Psittaciformes*)

Papūgos - šiltųjų kraštų spalvingas, judrus paukštis (žr. 14 pav.), laikomas ir narveliuose. Gyvena daugumoje šiltų pasaulio vietų, ypač gausu atogrąžų miškuose. Pasaulyje yra žinoma daugiau nei 360 papūgų rūšių ir trys šeimos.

Gamtoje papūgos triukšmingos ir draugiškos. Jos nuo seno laikomos nelaisvėje dėl grožio, proto ir gebėjimo mokytis. Ypač gerai gali išmokti pamėgdžioti žmogaus kalbą. Labai nedaug papūgų migruoja, nors jos gali skraidyti gana toli ieškodamos maisto.

Papūgos lengvai atskiriamos iš jų didelės galvos, trumpo kaklo ir stipriai riesto snapo. Jų plunksnos kietos ir ryškiai žvilgančios, o dažniausiai vyraujanti spalva yra žalia. Šie paukščiai turi keturis pirštus, iš kurių du pirštai nukreipti į priekį, o du atgal. Toks pirštų išsidėstymas tinka laipioti medžiais. Papūgoms laipiojant ar laikantis snapas dažnai naudojamas kaip trečia koja. Sparnai paprastai būna siauri ir nusmailėję, todėl papūgos gali greit ir manevringai skraidyti.

14 pav. Papūga (*Psittaciformes*)

Papūgos minta augaliniu maistu – sėklomis, riešutais, vaisiais, nektaru ir žiedais. Dėlto yra labai nesudėtinga jas auginti nelaisvėje – tiek namuose, tiek zooparkuose. Bet maistas būtinai turi būti subalansuotas. Paruošti grūdų mišiniai retkarčiais turėtų būti paįvairinami nuluptais

vaisiais ar daržovėmis. Tik taip paukštis gaus pakankamai vitaminų ir mineralų. Taip pat šie buvę tropinių miškų gyventojai turėtų būti kartais nupurkšti drungnu vandeniu.

Visada auginama mažiausiai dvi papūgos, nes jos nemėgsta būti vienos. Netgi ir laisvėje jos neskraido vienos, o būriais. Auginant papūgas, labai svarbus yra narvelio dydis, nes svarbiausia yra, kad narvelis būtų platus, aukštis nėra toks svarbus, kadangi papūgos kasdien turi pilnai ištiesę sparnus paskristi nors keletą centimetrų.

5.1.2. Putpelė (*Coturnix*)

Putpelė – fazaninių šeimos vištinis paukštis (žr. 15 pav.). Tai smulkiausias šios šeimos paukštis, kurio masė siekia tik 100 gramų. Patino apdaras margai rusvas su rudomis skersinėmis juostelėmis. Išvaizda panaši į kurapką, bet nuo jos skiriasi juosva, rudai dryžuota uodega.

Gyvena atvirame landšafte. Slapstosi tarp žolių ir atviroje vietoje pasirodo labai retai. Išbaidyta nuo žemės kyla nenoriai, bet skrenda labai greitai ir tiesia kryptimi. Putpelių sparnai yra ilgi, kas visai yra nebūdinga vištiniam. Tačiau polėkis trumpas, todėl greitai nusileidžia.

Putpelės lizdą suka tarp žolių nedidelėje duobutėje, kurią iškloja sausomis žolėmis. Deda nuo 7 iki 14 rudai gelsvų išmargintų tamsiomis dėmėmis kiaušinių. Peri apie 17 dienų ir išveda vieną vadą. Šių paukščių mitybos racionas pakankamai paprastas, dėlto lengva veisti nelaisvėje. Putpelės minta sėklomis, vabzdžiais, grūdais, jaunais lapeliais.

15 pav. Putpelė (*Coturnix*)

Šiuo metu Lietuvoje putpelės beveik išnykusios. Į mūsų kraštą atskrenda balandžio mėnesį, o žiemai išskrenda į Pietų Europą ir Šiaurinę Afriką.

Putpelės Lietuvoje auginamos tik dėl dviejų priežasčių. Viena iš jų ekspozicinė, kita pramoninė. Pastaroji populiori dėl itin mažų putpelių kiaušinių, o kitose Europos šalyse putpelės yra auginamos ir dėl mėsos.

Auginant putpeles ekspozicijai didelių sunkumų neiškyla, nes auginimas nėra brangus ir nereikalauja didelių investicijų.

5.1.3. Balandis (*Columba livia*)

Balandis - karvelinių šeimos paukštis (žr. 16 pav.), nuo senų senovės laikomas Meilės ir Taikos paukščiu. Jų galima aptikti visuose pasaulio kraštuose, išskyrus Antarktidą. Balandžiai buvo prijaukinti jau prieš tūkstančius metų. Jų prijaukinimas nebuvo egoistinis žmonių požiūris panaudoti juos kaip maisto šaltinį. Priešingai, žmogų pavergė jų ramumas, pasitikėjimas, ištikimybė, melodingas burkavimas. Juos laikė net didieji faraonai. Šie paukščiai buvo laikomi kaip aukos Dievams, buvo auginami maistui ir laikomi kaip numylėtiniai. Balandžiai nešė žinutes per mūšio laukus, iš miesto į miestą, buvo kaip kurjeriai palaikyti žinias su nutolusiais giminaičiais, naudingi reporteriams, taip pat skraidino gyvybinius vaistus mirštantiems žmonėms.

16 pav. Balandis (*Columba livia*)

Dabar auginami balandžiai itin retai naudojami paštui, dažniau auginami lenktynėms, organizuojamos balandžių varžybos, parodos, dažnai balandžių skrydžiai puošia vestuves, krikštynas, įmonių renginius ir kitas progas. Balandžiai žmonėms yra geras ir sektinas pavyzdys, kadangi balandžiai poruojasi visam gyvenimui, kartu jie rūpinasi savo mažyiais, dalijasi lesalu ir gyvena taikingai vienas su kitu.

Mūsų krašte pamėgti yra dekoratyviniai balandžiai, kurie daugiau yra veisiami grožinėms savybėms, eksterjerui puoselėti, mažiau yra kreipiamas dėmesys į balandžio išvermę, orientaciją. Dažnai kiekviena dekoratyvinių balandžių rūšis turi unikalią kūno formą, dydį, spalvą, snapo ilgį, plunksnų piešinį ir kita.

Balandžių mityba yra įvairialypė, kadangi jie yra visaėdžiai, todėl juos veisti nėra taip sunku. Paprastai šie paukščiai minta sėklomis, bet dėl jų visaėdiškumo, jiems reikėtų nuolat duoti lesalų, kurių sudėtyje yra gyvūninių baltymų.

Veisiant balandžius dar yra svarbu erdvė, kurioje jie gyvena, kad galėtų kuo dažniau skraidyti, ir taip pat nemažiau svarbios yra tupyklos, kurios būtinai turi būti įrengtos bent jau išilgai vienos tupėjimo dėžės sienos.

5.1.4. Povas (*Pavo cristatus*)

Povas – vienas didžiausių ir puošniausių fazaninių šeimos vištinių paukštis, kilęs iš Azijos šalių (žr. 17 pav.). Puošnumu labiau pasižymi povų patinai, nes jų pasididžiavimas yra įvairiaspalvių pluksnų uodega, kurios ilgis neretai siekia net ir pusantro metro. Tuo tarpu povų pateles puošia tik ant galvos esanti pluksnų karūnėlė. Povų patinams įvairiaspalvė uodega dažniausiai pasitarnauja, norint suvilioti pateles. Ir įdomu yra tai, kad atėjus rudeniui povas visas ilgos uodegos plunksnas numeta ir lieka kaip trumpauodegė kalakutė.

17 pav. Povas (*Pavo cristatus*)

Užaugę paukščiai nėra labai lepūs, pagrindinis rūpestis yra iki pusės metų, nes jais reikia rūpintis kaip mažais vaikais, būtinai reikia duoti vitaminų. Povai lesa tą patį ką ir paprastos vištos. Veisti šiuos paukščius palengvina dar ir tai, kad jie ir žiemą, ir vasarą gyvena lauke ir tai labai supaprastina povų auginimą, nes nereikia žiemą rūpintis šilta pastoge, užtenka tik užuovėja pasirūpinti. Būtina sąlyga auginant povus yra medžiai, nes jie juose miega.

5.2. Dekoratyvinių, demonstravimui naudojamų gyvūnų ekonominiai ir socialiniai aspektai

Daugiausiai apie dekoratyvinių, demonstravimui naudojamų gyvūnų ekonominius ir socialinius aspektus galėtų pasakyti mažųjų zoologijos sodų turėtojai. Tokių zoosodų Lietuvoje yra vos keletas. Žinomiausi yra „MiniZoo“, esantis Jonuškų kaime, Klaipėdos rajone ir Grūto parke esantis zoologijos sodas, kurį galima rasti Druskininkų rajone. Tai yra privatūs, daugiausiai šeiminių lėšomis išlaikomi zoologijos sodai. Tokiuose zooparkuose gyvūnai

niekada neauginami mėšai ar medžioklės poreikiams patenkinti. Čia yra vykdomas gyvūnų eksponavimas, edukacinės - pažintinės programos. Zoologijos parke „MiniZoo“ netgi yra pradedamos vykdyti įvairios nykstančių gyvūnų išsaugojimo programos. Ir čia jau yra paliečiamas dekoratyvinių, demonstravimui naudojamų gyvūnų socialinis aspektas. Gyvūnų išsaugojimas visais laikais buvo ir bus svarbus gamtai ir visai žmonijai. Siekiant išsaugoti tam tikras nykstančias gyvūnų rūšis, kartu didinamos ir gyvūnų plėtimosi galimybės bei prieauglis.

Analizuojant ekonominius dekoratyvinių, demonstravimui naudojamų gyvūnų aspektus svarbus yra pelnas, gaunamas iš lankytojų. Todėl svarbi yra gyvūnų rūšių įvairovė ir jos didėjimas, kuris gali užtikrinti didesnes zooparkų veiklos galimybes. Savaiame suprantama, kad kuo didesnė gyvūnų įvairovė, tuo ji patrauklesnė gamtos pasiilgusiam žmogui ir pritraukia didesnius lankytojų srautus, o kartu atneša ir dalį pelno, naudojamo gyvūnų maistui, priežiūrai, veterinarinėms išlaidoms, aptvarų priežiūrai, o galiausiai ir zooparkų plėtimuisi.

5.3. Voljerinio ūkio modelis

Kiekviena ūkio šaka turi savą pavadinimą, savas ūkininkavimo specifikas, savus privalumus ir trūkumus, taip ir voljerinis ūkis gali būti suskirstytas į tam tikras sritis ar šakas su savais privalumais ir trūkumais. Taigi galima sukurti tokį voljerinio ūkio modelį:

1. Ekologinis voljerinis ūkis.
2. Ūkinis voljerinis ūkis.
3. Ekspozicinis voljerinis ūkis.

Ekologinio voljerinio ūkio pagrindinis siekiamas tikslas yra išsaugoti retąsias gyvūnų veisles, auginant juos aptvaruose, ir siekiant juos išleisti į laisvę. Pastarąjį žingsnį, mūsų šalies aptvarų turėtojai, žengia retai, nes laikantis įstatymų tai yra labai atsakinga.

Turint ūkinį voljerinį ūkį daugiausiai yra žiūrima į rentabilumą. Atsižvelgiama į tai kokias gyvūnų rūšis pelninga auginti ir veisti. Jei auginama mėšai, tai pirmiausia žiūrima į paklausą – kokios gyvūnų rūšys yra pamėgtos žmonių, tai tokios gyvūnų rūšys ir auginamos masiškai, bandomis. Čia labai svarbus yra prieauglis. Kuo daugiau auginamų gyvūnų patelių, galinčių kasmet atsivesti po jauniklį, yra tokiam ūkyje, tuo labiau apsimoka taip ūkininkauti.

Priešingas ūkiniam voljeriniam ūkiui yra ekspozicinis, nes ten siekiama patenkinti žmonių norus. Be abejo, didieji zoologijos sodai, tokie kaip Kauno zoologijos sodas, įkurti siekiant gauti pelno, bet mažųjų zooparkų, tokių kaip anksčiau paminėtų „MiniZoo“, Grūto parke esančio zoologijos sodo, siekiami tikslai yra supažindinti žmones su gyvūnais gyvenančiais mūsų šalies miškuose ir svetimose šalyse. Tad ekspoziciniam ūkininkavimui pirmiausiai priklauso mini zooparkai nesiekiantys pelno.

6. 2007 IR 2008 METŲ ATASKAITŲ ANALIZĖ APIE APTVARUOSE, VOLJERUOSE IR KITUOSE STATINIUOSE LAIKOMUS GYVŪNUS

6.1. Tyrimo teritorija

Tyrimo teritorija užima visą Lietuvos valstybės teritoriją, suskirstytą į šiuos regionus – Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio, Šiaulių, Utenos ir Vilniaus. Tyrimo medžiaga buvo gauta iš Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos. Dalį informacijos suteikė elnių asociacijos prezidentas Gediminas Vaitiekūnas.

6.2. Tyrimo metodika

Visi gauti duomenys tiriami analizės metodu. Duomenys apie aptvaruose auginamus paukščius ir žvėrelius suskirstyti pagal regionus, susisteminti, apibendrinti ir išanalizuoti. Nubraižyti grafikai ir lentelės vaizdiškai suteikia informaciją apie Lietuvoje aptvaruose auginamus paukščius ir žvėrelius. Duomenys apdoroti su Microsoft Office Excel programa.

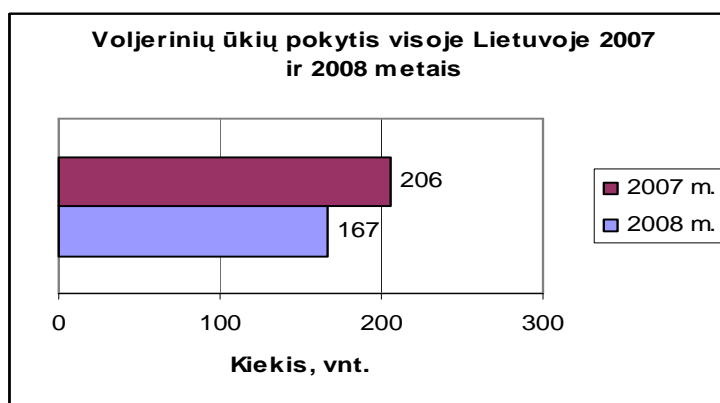
6.3. Tyrimo medžiaga

Tyrimo medžiaga parengta pagal 2007 ir 2008 metų ataskaitas apie aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose laikomus gyvūnus ir aptvarų savininkų sąrašą. Duomenys suskirstyti pagal regionus ir pateikti 1 priede.

Naudojantis šiomis 1 priede pateiktomis 2007 ir 2008 metų ataskaitomis apie aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose auginamus gyvūnus, sudarytos lentelės apie tai, kiek atskirų gyvūnų rūšių buvo 2007 ir kiek 2008 metais kiekviename regione ir bendrai visoje Lietuvos valstybės teritorijoje (žr. 2 priede).

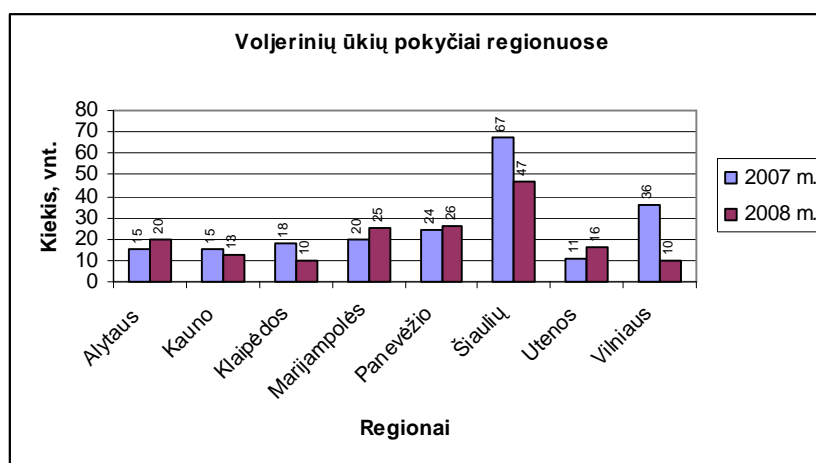
6.4. Lietuvoje esantys voljeriniai ūkiai

Pagal 2007 ir 2008 metų ataskaitas apie voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginamus gyvūnus, paskaičiuota Lietuvos teritorijoje esantys voljeriniai ūkiai ir 18 paveiksle pateiktas jų pokytis per šiuos du metus.

18 pav. Voljerinių ūkių pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

Iš pateikto 18 paveikslo matome, kad Lietuvos teritorijoje 2007 metais buvo 206 aptvaruose auginamų gyvūnų ūkiai, o 2008 metais – 167 ūkiai, ir tai yra 18,93 proc. mažiau nei 2007 - iais. Taip pat paskaičiuota ir 19 paveiksle pateikta atskiruose Lietuvos regionuose turimų voljerinių ūkių pokyčiai per 2007 ir 2008 metus.

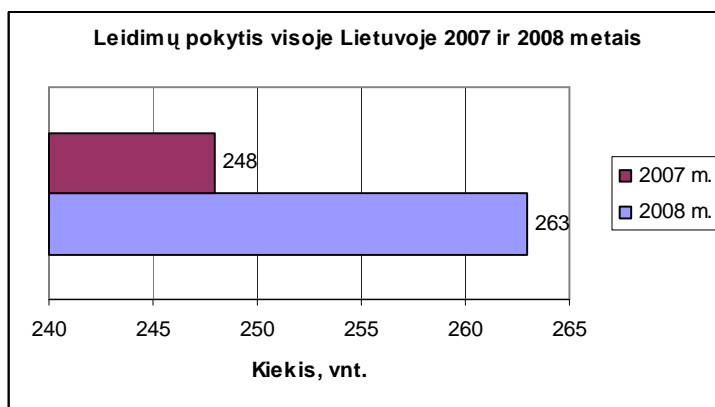

19 pav. Atskirų Lietuvos regionų voljerinių ūkių pokytis 2007 ir 2008 metais

Iš pateikto 19 paveikslo matome, kad lyginant atskiruose regionuose esančius ūkius 2007 ir 2008 metais, didžiausias skirtumas stebimas Vilniaus regione, nes 2007 metais buvo 36 voljeriniai ūkiai, o 2008 metais tik 10 ūkių, ir tai yra 72,22 proc. mažiau nei 2007 – iais. Lyginant kitų regionų voljerinių ūkių pokyčius 2007 ir 2008 metais matome, kad Alytaus regione 2008 metais voljerinių ūkių buvo 33,33 proc. daugiau, Kauno regione - 13,33 proc. mažiau, Klaipėdos regione – 44,44 proc. mažiau, Marijampolės regione – 25 proc. daugiau, Šiaulių regione – 29,85 proc. mažiau, Utenos regione – 45,45 proc. daugiau. O mažiausias

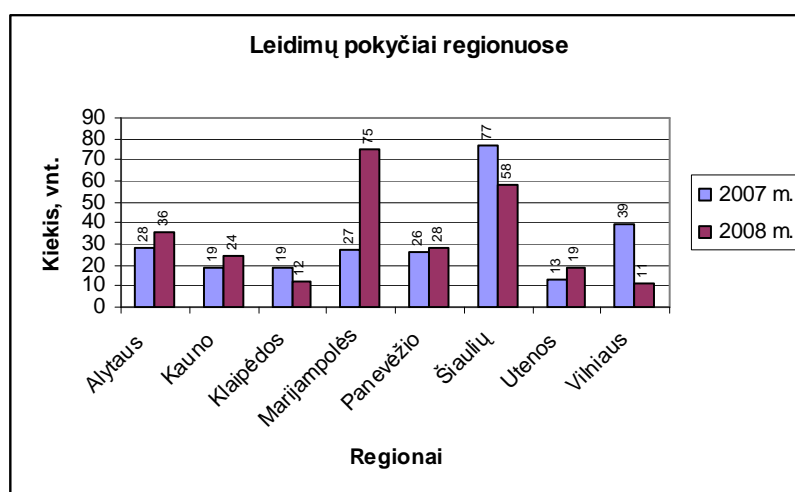
skirtumas stebimas Panevėžio regione. Šiame regione 2008 metais buvo įkurti dar du voljeriniai ūkiai, ir tai yra 8,33 proc. voljerinių ūkių daugiau nei 2007 metais.

Nepaisant to, kad 2008 metais Lietuvos valstybės teritorijoje voljerinių ūkių buvo mažiau nei 2007 - iais, leidimų skaičius, norint įsirengti aptvarą, voljerą ar kitą statinį, šiais metais yra didesnis. 20 paveiksle pateiktas leidimų pokytis per 2007 ir 2008 metus.

20 pav. Leidimų pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

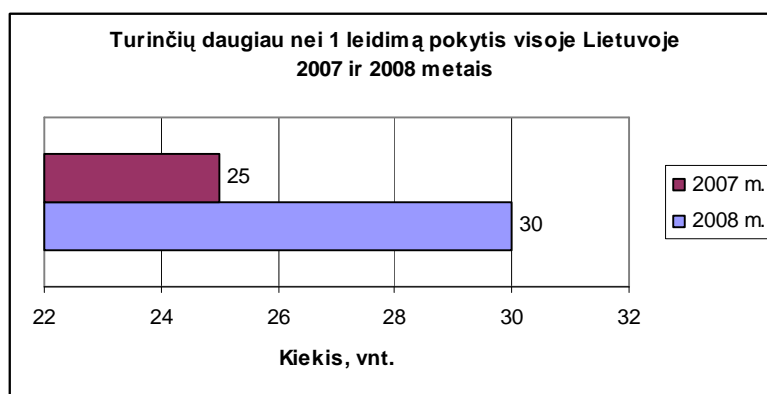
Iš 20 paveikslo matome, kad 2007 metais Lietuvoje leidimų turėti voljerinį ūkį buvo 248, o 2008 – iais 263 leidimai, tai yra 6,91 proc. daugiau nei 2007 - iais. Taip pat paskaičiuota ir 21 paveiksle pateikta atskiruose Lietuvos regionuose turimų leidimų skaičių pokyčiai per 2007 ir 2008 metus.

21 pav. Atskiruose Lietuvos regionuose turimų leidimų pokytis 2007 ir 2008 metais

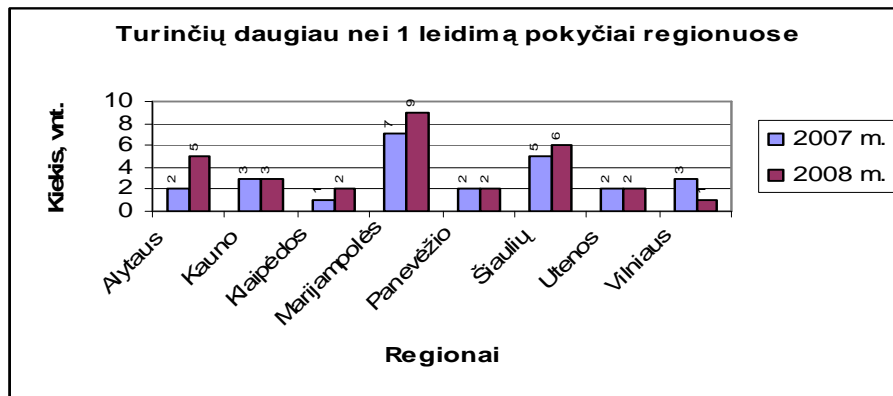
Iš pateikto 21 paveikslo matome, kad lyginant atskiruose regionuose turimų leidimų skaičių 2007 ir 2008 metais, didžiausias skirtumas stebimas Marijampolės regione, nes 2007 metais šiame regione aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojai turėjo 27 leidimus, o 2008 metais jau 75 leidimus, ir tai yra 177,78 proc. daugiau nei 2007 – iais. Lyginant kituose regionuose turimų leidimų skaičių pokyčius 2007 ir 2008 metais matome, kad Alytaus regione 2008 metais leidimų skaičius buvo 28,57 proc. didesnis, Kauno regione – 26,32 proc. didesnis, Klaipėdos regione – 36,84 proc. mažesnis, Šiaulių regione – 24,68 proc. mažesnis, Utenos regione – 46,15 proc. didesnis, Vilniaus regione – 71,79 proc. mažesnis. O mažiausias skirtumas stebimas Panevėžio regione. Šiame regione 2008 metais buvo gauti dar du leidimai įsirengti voljerą, aptvarą ar kitą statinį, ir tai yra 7,69 proc. leidimų daugiau nei 2007 metais.

Visuose regionuose yra aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, kurie turi daugiau nei vieną leidimą. 22 paveiksle pateikta aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, turinčių daugiau nei vieną leidimą, skaičiaus pokytis visoje Lietuvos valstybės teritorijoje 2007 ir 2008 metais.

22 pav. Aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, turinčių daugiau nei 1 leidimą pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

Iš 22 paveikslo matome, kad 2007 metais Lietuvoje daugiau nei 1 leidimą turėti voljerinį ūkį buvo 25 aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojai, o 2008 – iais jau 30, tai yra 20 proc. daugiau nei 2007 - iais. Taip pat paskaičiuota ir 23 paveiksle pateikta atskiruose Lietuvos regionuose daugiau nei 1 leidimą turinčių naudotojų skaičių pokyčiai per 2007 ir 2008 metus.

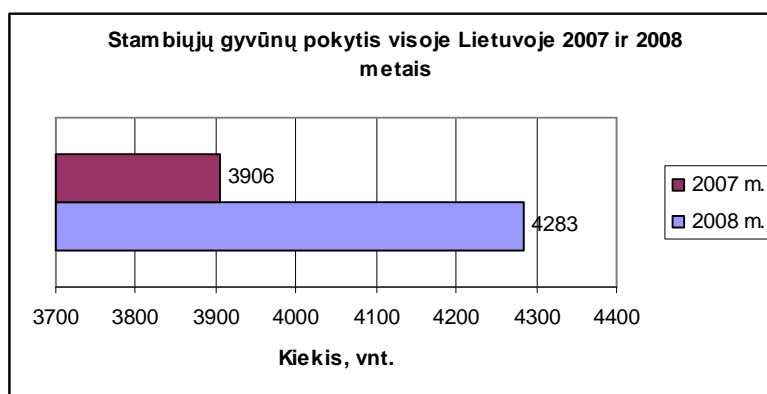

23 pav. Atskiruose Lietuvos regionuose daugiau nei 1 leidimą turinčių naudotojų skaičių pokyčiai 2007 ir 2008 metais

Iš pateikto 23 paveikslo matome, kad lyginant aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, turinčių daugiau nei vieną leidimą, atskiruose regionuose leidimų skaičių pokyčius 2007 ir 2008 metais, didžiausias skirtumas stebimas Alytaus regione, nes 2007 metais šiame regione aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, turinčių daugiau nei 1 leidimą, buvo 2, o 2008 metais - 5, ir tai yra 150 proc. daugiau nei 2007 –iais. Lyginant kitų regionų aptvarų, voljerų ir kitų statinių naudotojų, turinčių daugiau nei vieną leidimą, skaičių pokyčius 2007 ir 2008 metais matome, kad Klaipėdos regione 2008 metais turinčių daugiau nei 1 leidimą skaičius buvo 100 proc. didesnis, Marijampolės regione – 28,57 proc. didesnis, Šiaulių regione – 20 proc. didesnis, Vilniaus regione – 66,67 proc. mažesnis. O nepakitęs, turinčių daugiau nei 1 leidimą, skaičius liko Kauno, Panevėžio ir Utenos regionuose.

6.5. Voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginami gyvūnai

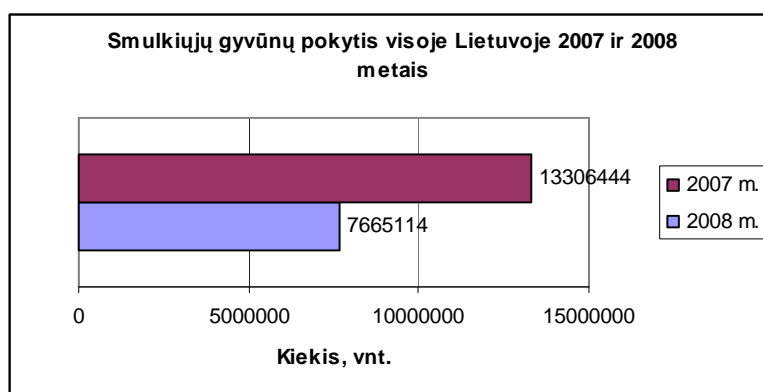
Pagal 2007 ir 2008 metų ataskaitas apie voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginamus gyvūnus, paskaičiuota, kad Lietuvoje yra 77 aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose auginamų gyvūnų rūšys, iš kurių 27 yra stambiųjų gyvūnų, 24 – smulkiųjų gyvūnų ir roplių bei 26 paukščių ir vabzdžių. Stambiesiems gyvūnams priskiriami danieliai, dėmėtieji elniai, taurieji elniai, šiauriniai elniai, Dovydo elniai, stirnos, muflonai, šernai, vilkai, lūšys, šernakiaulės, stumbrai, pekariai, kiaulės, jakai, bizonai, liūtai, meškos, ožkos, lamos, kupranugariai, karčiuotieji avinai, asilai, arkliai, Grante zebrai, Benete kengūros ir poniai. Iš viso aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose Lietuvos teritorijoje 2007 metais stambiųjų gyvūnų buvo auginama 3906, o 2008 –iais jau 4283 žvėreliai, ir tai yra 9,65 proc. daugiau nei 2007 –iais. Šis pokytis yra pavaizduotas 24 paveiksle.

24 pav. Stambiųjų gyvūnų pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

Taigi, aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose auginamų stambiųjų gyvūnų gausos padidėjimas, rodo, kad žvėrelių auginimas Lietuvos teritorijoje populiarėja ir aptvarų turėtojai nebijo įsirengti naujų aptvarų ar įsigyti naujų gyvūnų, nepamirštant to, kad šis ūkis visiškai nėra finansuojamas valstybės ar Europos sąjungos.

Smulkiesiems gyvūnams priskiriami mangutai, lapės, meškėnai, kiaunės, kapibaros, voverės, dygliatriušiai, triušiai, kiškiai, šeškai, dėmėtosios genetos, usūriniai šunys, kanadinės audinės, beždžionės, jūros kiaulytės, žiurkės, vynuoginės sraigės, medicininės dėlės, musių lervos, vėžliai, žalčiai, pitonai ir kiti ropliai bei graužikai. Iš viso aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose Lietuvos teritorijoje 2007 metais smulkiųjų gyvūnų buvo 13 306 444 auginama, o 2008 –iais 7 665 114 žvėrelių ir roplių, ir tai yra 42,40 proc. mažiau nei 2007 –iais. Šis pokytis yra pavaizduotas 25 paveiksle.

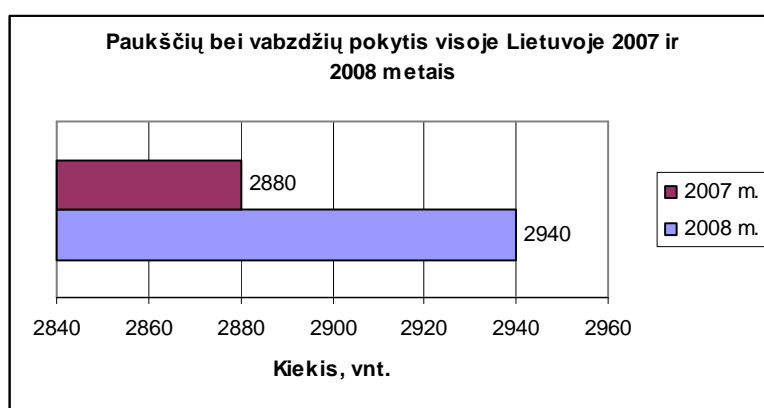

25 pav. Smulkiųjų gyvūnų pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

Taigi, iš 25 paveikslo matome, kad aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose auginamų smulkiųjų gyvūnų 2008 metais sumažėjo beveik per pusę. Bet tai neparodo, kad

smulkieji gyvūnai praranda savo populiarumą. 2007 metų gyvūnų skaičių gausa tokia didelė yra dėka vynuoginių sraigčių, musių lervų ir medicininių dėlių, kurios yra auginamos didelėmis plantacijomis, į kurias šių gyvūnų telpa milijonai. O 2008 metais kai kurie augintojai visiškai minėtų gyvūnų atsisakė, todėl ir rodmenys skiriasi beveik pusiau.

Paukščiams priskiriami fazanai, povai, balandžiai, stručiai, antys, suopiai, vištvanagai, pelėdos, sakalai, pelėsakaliai, amadinos, šarkos, krankliai, vištos, papūgos, kalakutai, gulbės, žąsys, garniai, gandrai, japoninės putpelės, žvirbliai, dagiliai, kikiliai ir kiti paukščiai bei vabzdžiai. Iš viso aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose Lietuvos teritorijoje 2007 metais paukščių buvo auginama 2880, o 2008 –iais 2940 paukščių bei vabzdžių, ir tai yra 2,08 proc. daugiau nei 2007 –iais. Šis pokytis yra pavaizduotas 26 paveiksle.

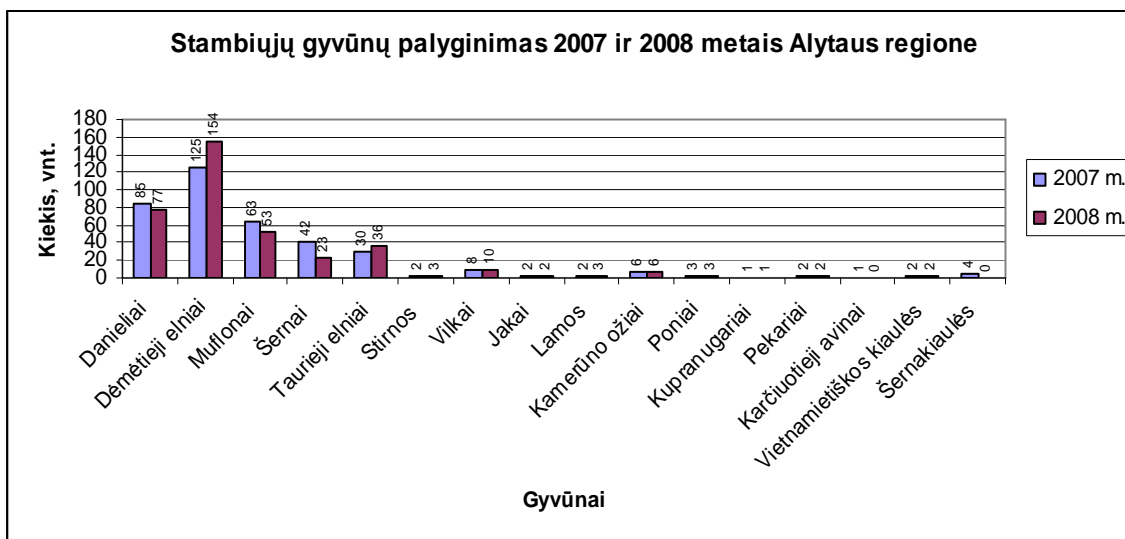

26 pav. Paukščių bei vabzdžių pokytis 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

Iš 26 paveikslo matome, kad 2008 metais paukščių bei vabzdžių pagausėjimas yra labai nežymus. Taigi toks pastovumas rodo, kad paukščiai nėra tiek populiarūs kaip stambieji gyvūnai, kurių per metus Lietuvos valstybės teritorijoje pagausėjo beveik 10 proc.

Taigi norint smulkiau išanalizuoti, kokie gyvūnai ar paukščiai yra auginami voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose vienoje ar kitoje Lietuvos valstybės teritorijoje apžvelgsime atskiruose regionuose auginamus gyvūnus ir paukščius bei jų kiekius.

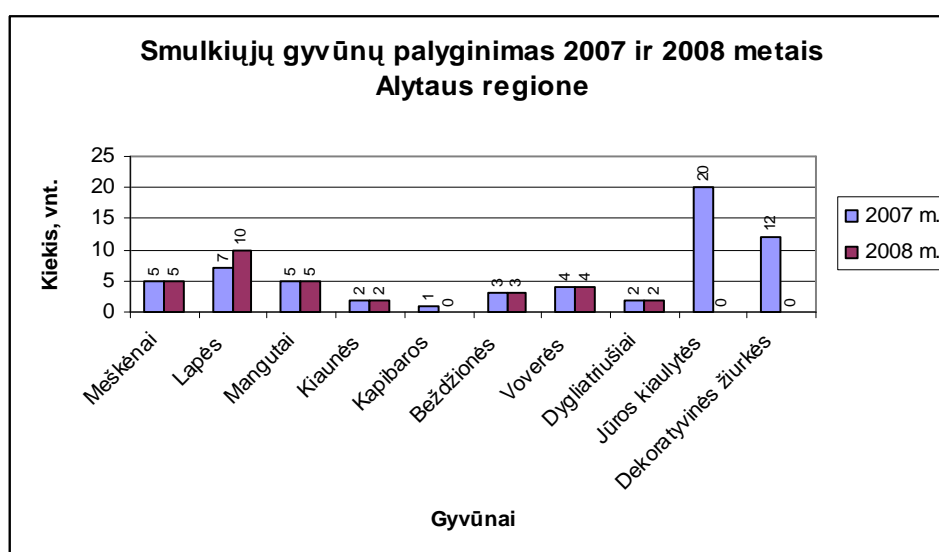
Alytaus regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 42 rūšys gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 54,55 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginamos visos 42 rūšys, o 2008 metais – 36 rūšys, ir tai yra 14,29 proc. mažiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Alytaus regione buvo auginama 821 gyvūnas ir paukštis, o 2008 –iais 923 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 12,42 proc. daugiau nei prieš metus. Stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama 16 rūšių, o 2008 – 14 rūšių. Visų stambiųjų gyvūnų, esančių Alytaus regione, kiekių palyginimas pateiktas 27 paveiksle.

27 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Alytaus regione

Iš 27 paveikslėlio matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Alytaus regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama dėmėtųjų elnių, danielių, muflonų, šernų ir tauriejių elnių. 2008 metais dėmėtųjų elnių pradėta auginti net 23,2 proc. daugiau nei prieš metus. O mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama kupranugarių ir karčiutėjų avinų. Visame Alytaus regione tik po vieną, o 2008 metais karčiutėjų avinų ir šernakiaulių visai nebeauginama.

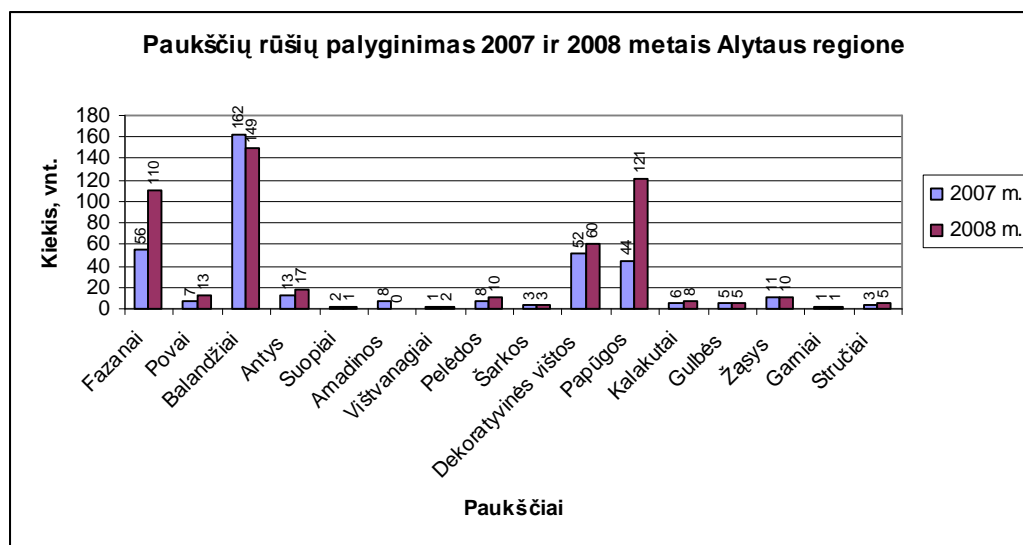
Smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Alytaus regione buvo auginama 10 rūšių, o 2008 – 7 rūšys. Visų smulkiųjų gyvūnų, esančių Alytaus regione, kiekių palyginimas pateiktas 28 paveiksle.

28 pav. Smulkiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Alytaus regione

Iš 28 paveikslo matome, kad 2007 metais Alytaus regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš smulkiųjų gyvūnų buvo auginama jūros kiaulyčių ir dekoratyvinių žiurkių, ir 2008 metais pastarųjų jau visai nebeauginama. O mažiausiai iš smulkiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama kapibarų, kiaunių ir dygliatriušių. Visame Alytaus regione tik po vieną ar dvi, o 2008 metais kapibaros visai nebeauginamos.

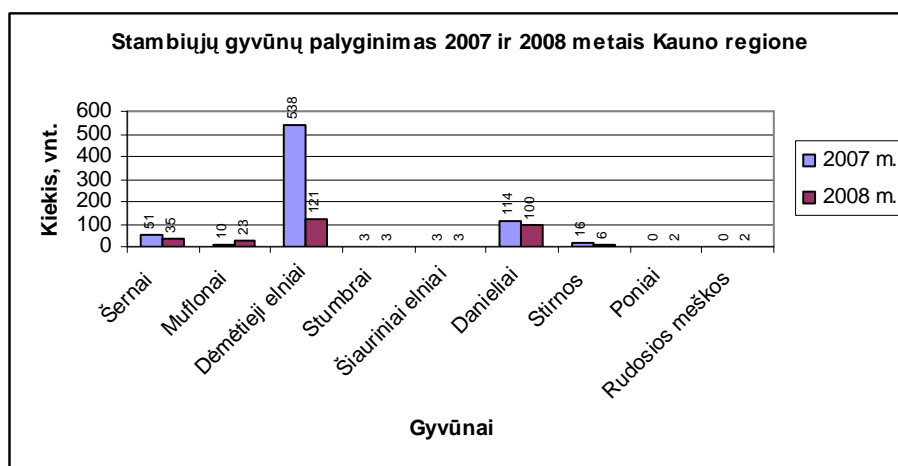
Paukščių 2007 metais Alytaus regione buvo auginama 16 rūšių, o 2008 – 15 rūšių. Visų paukščių rūšių, esančių Alytaus regione, kiekių palyginimas pateiktas 29 paveiksle.

29 pav. Paukščių rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Alytaus regione

Iš 29 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Alytaus regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių buvo auginama balandžių, fazanų, dekoratyvinių vištų ir papūgų. 2008 metais papūgų pradėta auginti net 175 proc. daugiau nei prieš metus. Taip pat labai išaugo ir fazanų skaičius. Jų 2008 metais pradėta auginti net 96,43 proc. daugiau nei 2007 –iais. O mažiausiai iš paukščių 2007 metais buvo auginama vištvanagių ir garnių. Visame Alytaus regione tik po vieną, ir 2008 metais visai nustotos auginti amadinos.

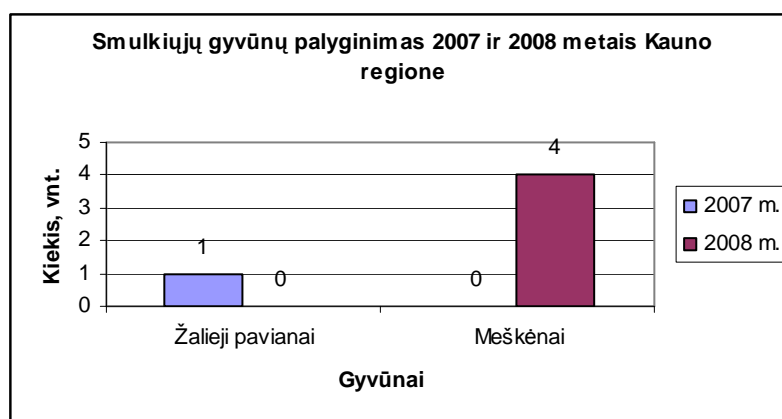
Kauno regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 18 rūšių gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 23,38 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginamos 9 rūšys, o 2008 metais – 16 rūšių, ir tai yra 77,78 proc. daugiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Kauno regione buvo auginama 1 500 000 musių lervų ir 736 gyvūnai bei paukščiai, o 2008 –iais 365 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 50,41 proc. mažiau nei prieš metus. 2008 –iais musių lervos nebeauginamos. Stambiujų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais auginama po 9 rūšis. Visų stambiujų gyvūnų, esančių Kauno regione, kiekių palyginimas pateiktas 30 paveiksle.

30 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Kauno regione

Iš 30 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Kauno regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama dėmėtųjų elnių ir danielių. 2008 metais dėmėtųjų elnių auginimas sumažėjo net 77,51 proc. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama stumbrų ir šiaurinių elnių. Visame Kauno regione tik po tris. Poniai ir rudosios meškos pradėtos auginti 2008 metais ir jų kiekis šiais metais iš visų stambiųjų gyvūnų, esančių Kauno regione, yra mažiausias.

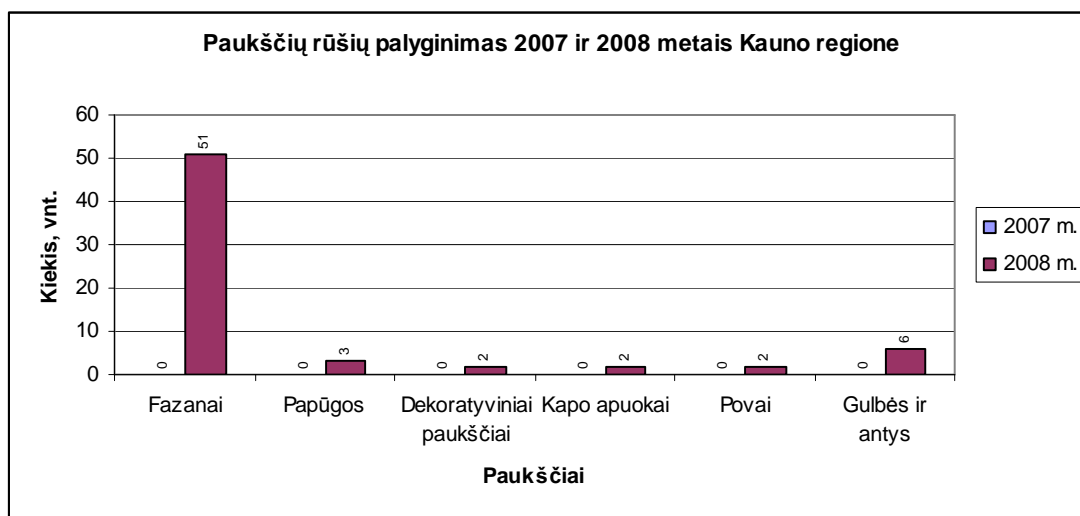
Smulkiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais Kauno regione buvo auginama tik po 1 rūšį. Smulkiųjų gyvūnų, esančių Kauno regione, kiekių palyginimas pateiktas 31 paveiksle.

31 pav. Smulkiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Kauno regione

Iš 31 paveikslo matome, kad 2007 metais Kauno regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose iš smulkiųjų gyvūnų buvo auginamas tik vienas žaliasis pavianas, 2008 metais keturi meškėnai.

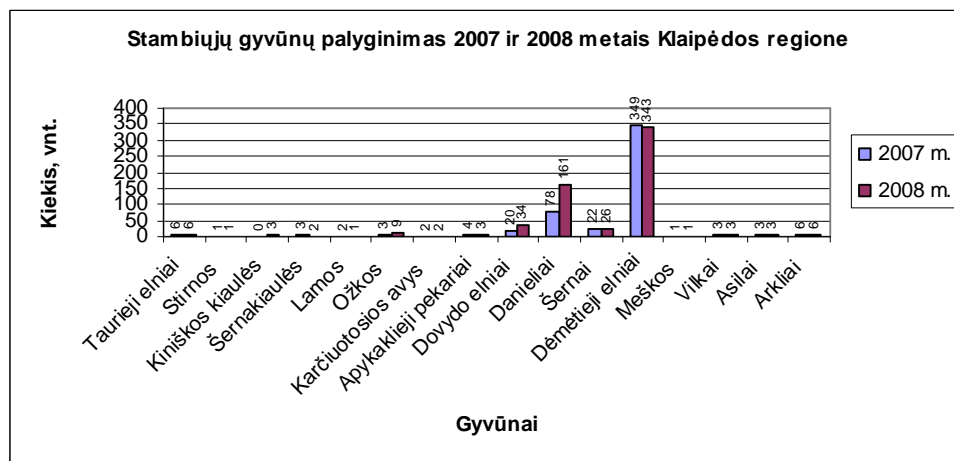
Paukščiai 2007 metais Kauno regione nebuvo auginami, o 2008 pradėta auginti 6 rūšys paukščių. Visų paukščių rūšių, esančių Kauno regione, kiekių palyginimas pateiktas 32 paveiksle.

32 pav. Paukščių rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Kauno regione

Iš 32 paveikslo matome, kad 2007 metais Kauno regione paukščiai nebuvo auginami, o 2008 metais aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių auginama fazanų. O mažiausiai iš paukščių 2008 metais auginama dekoratyvinių paukščių, kapo apuokų ir povų. Visame Kauno regione kiekvienos rūšies tik po du.

Klaipėdos regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginamos 32 rūšys gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 41,56 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginama 30 rūšių, o 2008 metais – 26 rūšys, ir tai yra 13,33 proc. mažiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Klaipėdos regione buvo auginama 150 000 vynuoginių sraigų ir 53 619 gyvūnų bei paukščių, o 2008 –iais 41 785 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 22,07 proc. mažiau nei prieš metus. 2008 –iais vynuoginės sraigės nebeauginamos. Stambiujų gyvūnų 2007 metais buvo auginama 15 rūšių, o 2008 – 16 rūšių. Visų stambiujų gyvūnų, esančių Klaipėdos regione, kiekių palyginimas pateiktas 33 paveiksle.

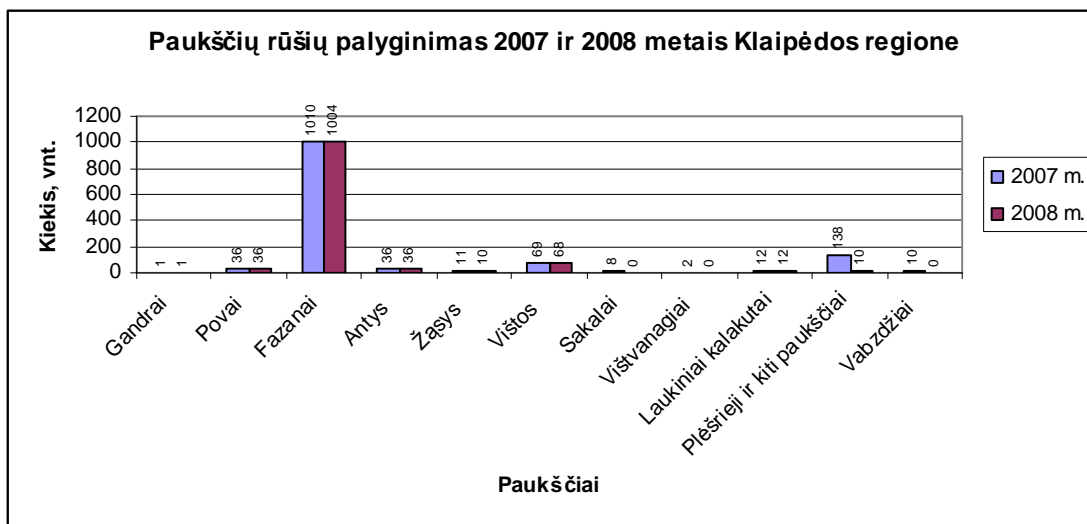

33 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Klaipėdos regione

Iš 33 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Klaipėdos regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama dėmėtųjų elnių ir danielių. 2008 metais dėmėtųjų elnių auginimas sumažėjo labai nežymiai, tik 1,72 proc., o danielių padidėjo 106,41 proc. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama stirnų ir meškų. Visame Klaipėdos regione tik po vieną, o kiniškos kiaulės visai nebuvo auginamos. 2008 – iais mažiausiai auginama stirnų, lamų ir meškų – kiekvienos rūšies tik po vieną.

Smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Klaipėdos regione buvo auginama 4 rūšys, tarp kurių 150 000 vynuoginių sraigių, 51 541 baltųjų pelių ir žiurkių, 240 roplių ir 2 kiti graužikais. Lyginat su 2008 metais, smulkiųjų gyvūnų rūšių Klaipėdos regione dabar auginama per pusę mažiau nei prieš metus, tarp kurių 40 000 baltųjų pelių ir žiurkių bei 4 triušiai. Visų smulkiųjų gyvūnų kiekių palyginimą pateikti paveiksle sunku, nes gyvūnų kiekių skaičių skirtumai yra labai dideli. Bet gerai matyti, kad baltųjų pelių ir žiurkių 2008 metais auginama 22,39 proc. mažiau nei 2007 – iais, o vynuoginės sraigės visai nebeauginamos.

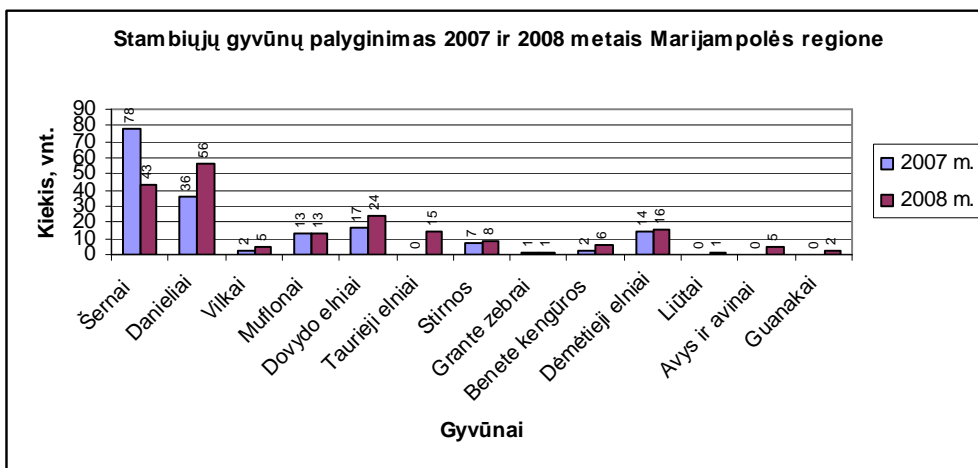
Paukščių 2007 metais Klaipėdos regione buvo auginama 11 rūšių, o 2008 – 8 rūšys. Visų paukščių rūšių, esančių Klaipėdos regione kiekių palyginimas pateiktas 34 paveiksle.

34 pav. Paukščių rūšių ir vabzdžių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Klaipėdos regione

Iš 34 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Klaipėdos regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių buvo auginama fazanų. 2008 metais jų auginama vos 0,59 proc. mažiau nei 2007 –iais. Žymus skirtumas matomas tarp plėšriųjų ir kitų paukščių auginimo, nes 2008 pastarųjų auginama 92,75 proc. mažiau nei prieš metus. Mažiausiai iš paukščių ir vabzdžių 2007 metais buvo auginama gandrų ir vištvanagių. Visame Klaipėdos regione tik po vieną ar du, o 2008 metais taip pat mažiausiai auginama gandrų, o sakalai, vištvanagiai ir vabzdžiai visai nebeauginami.

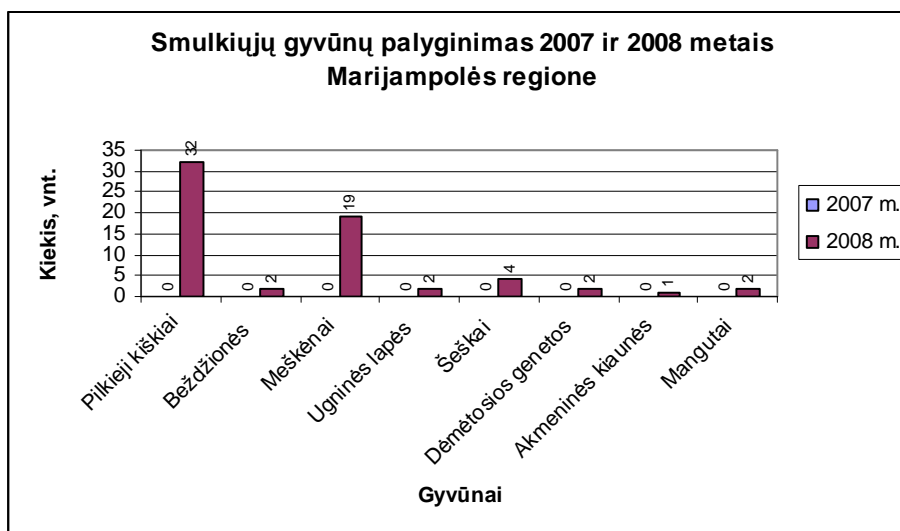
Marijampolės regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 32 rūšys gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 41,56 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginama 11 rūšių, o 2008 metais – 31 rūšis, ir tai yra 181,82 proc. daugiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Marijampolės regione buvo auginama 1 001 000 medicininių dėlių ir 172 gyvūnai bei paukščiai, o 2008 –iais 270 000 medicininių dėlių ir 350 gyvūnų ir paukščių, ir tai yra 103,49 proc. daugiau nei prieš metus. Stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama 9 rūšys, o 2008 –iais 14 rūšių. Visų stambiųjų gyvūnų, esančių Marijampolės regione, kiekių palyginimas pateiktas 35 paveiksle.

35 pav. Stambiujų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Marijampolės regione

Iš 35 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Marijampolės regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiujų gyvūnų auginama šernų ir danielių. 2008 metais šernų auginimas sumažėjo beveik per pusę – 44,87 proc., o danielių padidėjo 55,56 proc. Mažiausiai iš stambiujų gyvūnų 2007 metais buvo auginama Grante zebrai, vilkų ir Benetė kengūrų. Visame Marijampolės regione tik po vieną ar du, o taurieji elniai, liūtai, avys ir avinai, guanakai visai nebuvo auginami. 2008 – iais mažiausiai auginama Grante zebrai ir liūtų – kiekvienos rūšies tik po vieną.

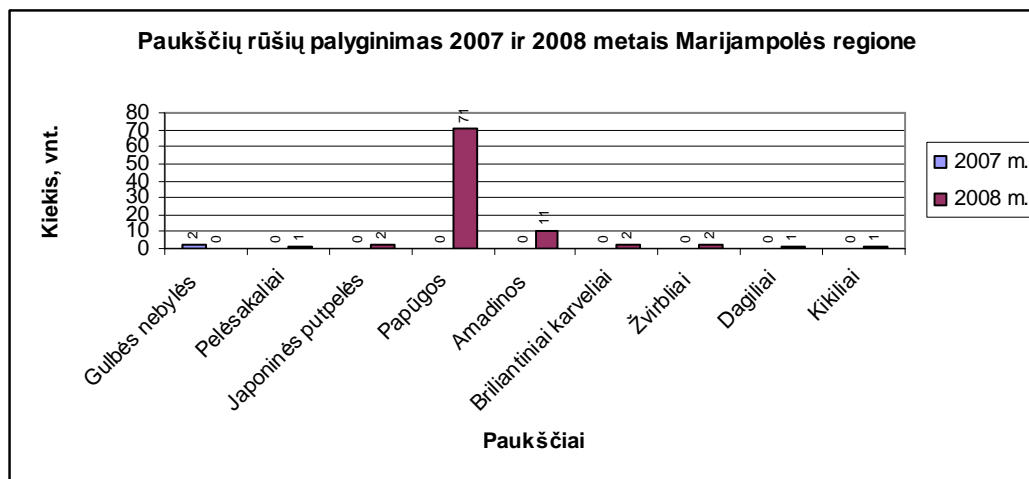
Iš smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Marijampolės regione buvo auginamos tik medicininės dëlės, o 2008 smulkiųjų gyvūnų auginama 9 rūšys, tarp kurių 270 000 medicininių dëlių. Visų smulkiųjų gyvūnų, esančių Marijampolės regione, kiekių palyginimas pateiktas 36 paveiksle.

36 pav. Smulkiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Marijampolės regione

Iš 36 paveikslo matome, kad 2008 metais Marijampolės regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš smulkiųjų gyvūnų buvo auginama pilkųjų kiškių ir meškėnų, o 2007 metais nebuvo auginama nė viena iš smulkiųjų gyvūnų rūšių. Mažiausiai iš smulkiųjų gyvūnų 2008 metais auginama akmeninių kiaunių, vos viena visame regione, bei beždžionių, mangutų, ugninių lapių ir dėmėtųjų genetų – kiekvienos rūšies auginama po dvi.

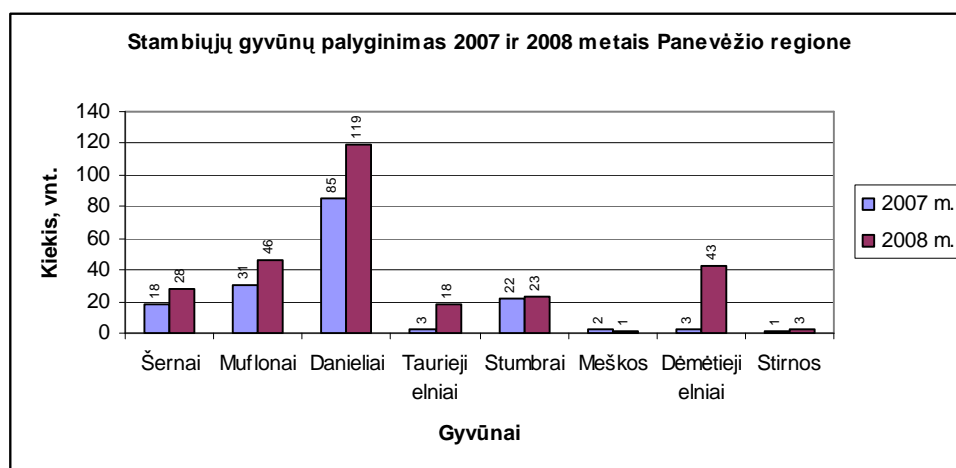
Paukščių 2007 metais Marijampolės regione buvo auginama 1 rūšis, o 2008 - 8 rūšys. Visų paukščių rūšių, esančių Marijampolės regione, kiekių palyginimas pateiktas 37 paveiksle.

37 pav. Paukščių rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Marijampolės regione

Iš 37 paveikslo matome, kad 2007 metais Marijampolės regione buvo auginamos tik 2 gulbės nebylės, kurios 2008 jau nebeauginamos, o 2008 –iais daugiausiai aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose iš paukščių auginama papūgų, net 71 vienetas. O mažiausiai iš paukščių 2008 metais auginama pelėsakalių, dagilių ir kikilių. Visame Marijampolės regione kiekvienos rūšies tik po vieną.

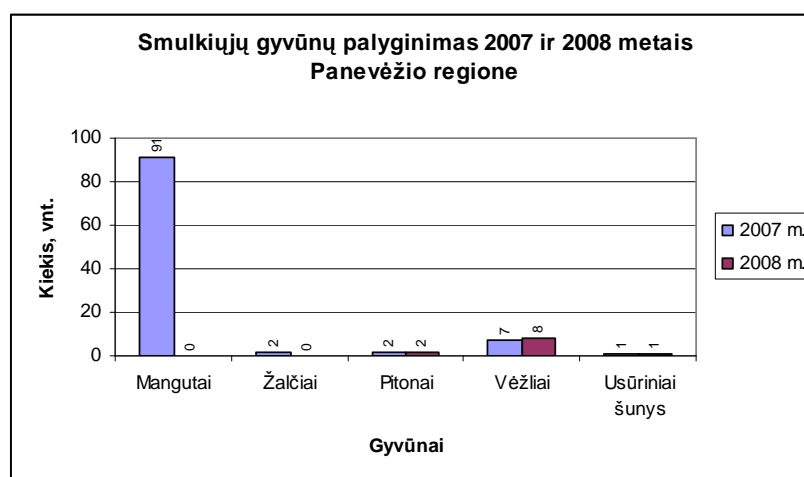
Panevėžio regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 25 rūšys gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 32,47 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginamos 25 rūšys, o 2008 metais – 19 rūšių, ir tai yra 24 proc. mažiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Panevėžio regione buvo auginama 7 355 000 vynuoginių sraigčių ir 327 gyvūnai bei paukščiai, o 2008 –iais 7 355 000 vynuoginių sraigčių ir 328 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 0,31 proc. daugiau nei prieš metus. Stambiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais auginama po 8 rūšis. Visų stambiųjų gyvūnų, esančių Panevėžio regione, kiekių palyginimas pateiktas 38 paveiksle.

38 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Panevėžio regione

Iš 38 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Panevėžio regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama danielių. 2008 metais danielių kiekis išaugo 40 proc. Taip pat šernų, muflonų, taurių elnių, stumbrų, dėmėtų elnių ir stirnų 2008 metais auginama daugiau nei prieš metus. Kaip matome daugiausiai išaugo dėmėtų elnių skaičius. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama stirnų. Visame Panevėžio regione tik viena. 2008 –iais mažiausiai auginama meškų – taip pat tik viena.

Smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Panevėžio regione buvo auginama 6 rūšys, tarp kurių vynuoginių sraigčių 7 355 000, o 2008 metais auginama 4 rūšys. Visų smulkiųjų gyvūnų, esančių Panevėžio regione, kiekių palyginimas pateiktas 39 paveiksle.

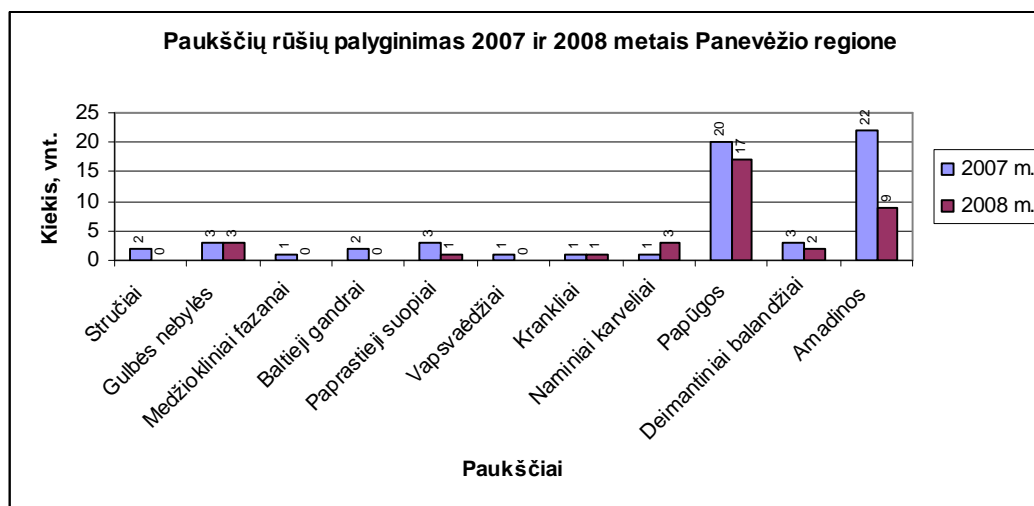

39 pav. Smulkiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Panevėžio regione

Iš 39 paveikslo matome, kad 2007 metais Panevėžio regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš smulkiųjų gyvūnų buvo auginama mangutų, ir 2008 metais

pastarųjų jau visai nebeauginama. 2008 –iais daugiausiai iš smulkiųjų gyvūnų auginama vėžlių. Jų skaičius per metus padidėjo nežymiai, bet tai yra 14,29 proc. daugiau nei 2007 –iais. O mažiausiai iš smulkiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama usūrinių šunų. Visame Panevėžio regione tik vienas. 2008 metais šiame regione nustoti auginti mangutai ir žalčiai.

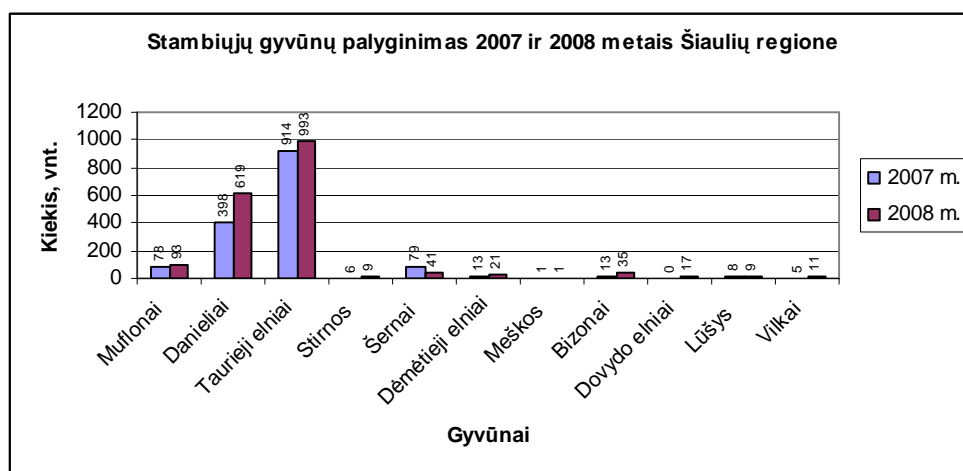
Paukščių 2007 metais Panevėžio regione buvo auginama 11 rūšių, o 2008 – 7 rūšys. Visų paukščių rūšių, esančių Panevėžio regione, kiekių palyginimas pateiktas 40 paveiksle.

40 pav. Paukščių rūšių ir vabzdžių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Panevėžio regione

Iš 40 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Panevėžio regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių buvo auginama papūgų ir amadinių. 2008 metais papūgų auginama 15 proc. mažiau nei 2007 –iais, o amadinių 59,09 proc. mažiau. Mažiausiai iš paukščių 2007 metais buvo auginama medžioklinių fazanų, vapsvaėdžių, kranklių ir naminių karvelių. Visame Panevėžio regione tik po vieną, o 2008 metais mažiausiai auginama paprastųjų suopių ir kranklių, taip pat po vieną. 2008 –iais visai nebeauginami stručiai, medžiokliniai fazanai, baltieji gandrai ir vapsvaėdžiai.

Šiaulių regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 16 rūšių gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 20,78 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginama 15 rūšių, o 2008 metais – 14 rūšių, ir tai yra 6,67 proc. mažiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Šiaulių regione buvo auginama 3 213 000 vynuoginių sraigių ir 17 737 gyvūnai bei paukščiai, o 2008 –iais 2798 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 84,23 proc. mažiau nei prieš metus. Stambiuųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama 10 rūšių, o 2008 –iais 11 rūšių. Visų stambiuųjų gyvūnų, esančių Šiaulių regione, kiekių palyginimas pateiktas 41 paveiksle.

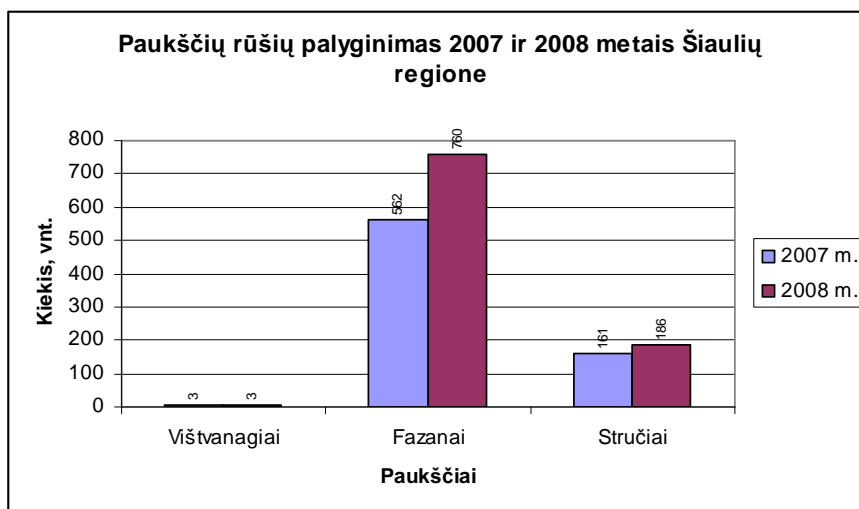

41 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Šiaulių regione

Iš 41 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Šiaulių regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama tauriųjų elnių ir danielių. 2008 metais danielių kiekis išaugo 55,53 proc., tauriųjų elnių 8,64 proc. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais auginama meškų. Visame Šiaulių regione tik po vieną kiekvienais metais.

Smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Šiaulių regione buvo auginama 2 rūšys, tarp kurių vynuoginių sraigių 3 213 000 ir 15 496 kanadinės audinės, o 2008 metais smulkiųjų gyvūnų šiame regione visai neauginama, todėl nėra pateikiamas palyginimas paveiksle.

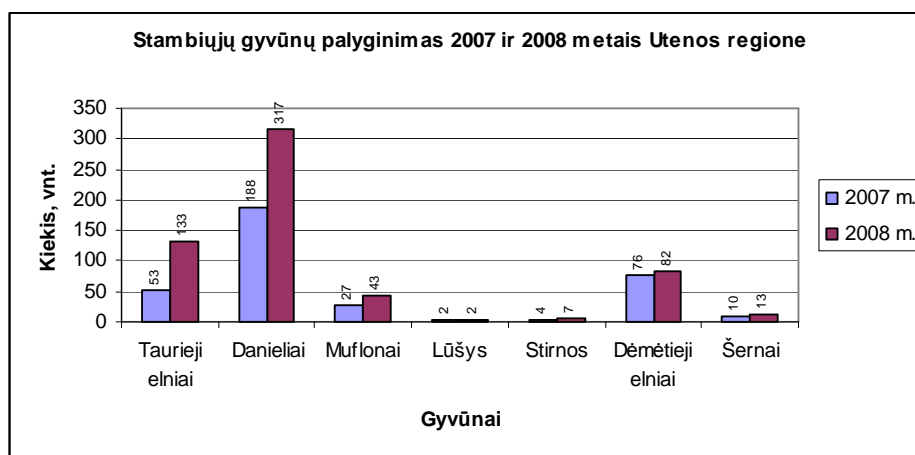
Paukščių ir 2007, ir 2008 metais Šiaulių regione auginama po 3 rūšis. Visų paukščių rūšių, esančių Šiaulių regione, kiekių palyginimas pateiktas 42 paveiksle.

42 pav. Paukščių rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Šiaulių regione

Iš 42 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Šiaulių regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių auginama fazanų. 2008 metais fazanų auginama 35,23 proc. daugiau nei 2007 –iais. Mažiausiai iš paukščių ir 2007, ir 2008 metais auginama vištvanagių. Visame Šiaulių regione tik po tris.

Utenos regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 8 rūšys gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 10,39 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginama 7 rūšys, o 2008 metais – 8 rūšys, ir tai yra 14,29 proc. daugiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Utenos regione buvo auginama 360 gyvūnų bei paukščių, o 2008 –iais 697 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 93,61 proc. daugiau nei prieš metus. Stambiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais auginama po 7 rūšis. Visų stambiųjų gyvūnų, esančių Utenos regione, kiekių palyginimas pateiktas 43 paveiksle.

43 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Utenos regione

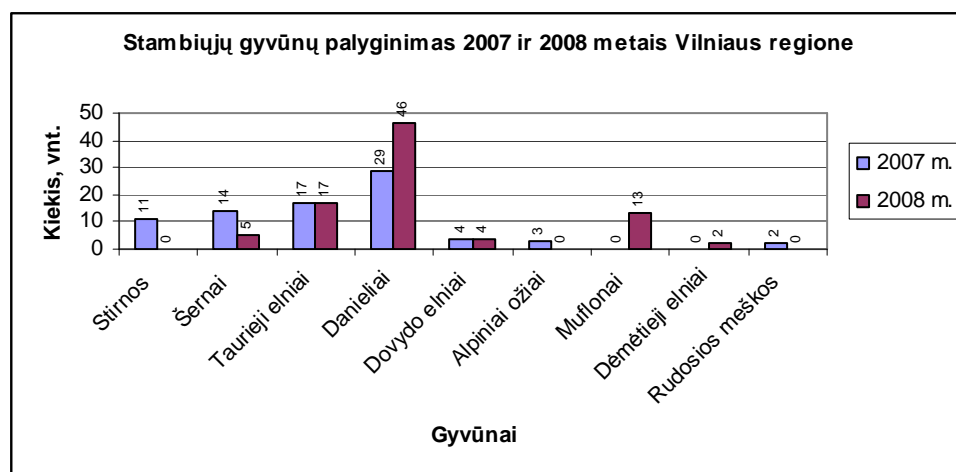
Iš 43 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Utenos regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama danielių. 2008 metais danielių kiekis išaugo 68,62 proc. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais auginama lūšių. Visame Utenos regione tik po dvi kiekvienais metais.

Smulkiųjų gyvūnų ir 2007, ir 2008 metais Utenos regione neauginama.

Paukščių 2007 metais Utenos regione nebuvo auginama, o 2008 metais pradėta auginti 100 fazanų.

Vilniaus regione 2007 ir 2008 metais aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose viso auginama 13 rūšių gyvūnų ir paukščių, ir tai sudaro 16,88 proc. visų Lietuvos teritorijoje auginamų gyvūnų ir paukščių rūšių. 2007 metais buvo auginama 10 rūšių, o 2008 metais – 8 rūšys, ir tai yra 20% mažiau nei 2007 –iais. Viso 2007 metais Vilniaus regione buvo auginama

vynuoginių sraigių 20 000 ir 458 gyvūnai bei paukščiai, o 2008 –iais 93 gyvūnai ir paukščiai, ir tai yra 79,69 proc. mažiau nei prieš metus. Stambiųjų gyvūnų 2007 metais buvo auginama 7 rūšys, o 2008 –iais 6 rūšys. Visų stambiųjų gyvūnų, esančių Vilniaus regione, kiekių palyginimas pateiktas 44 paveiksle.

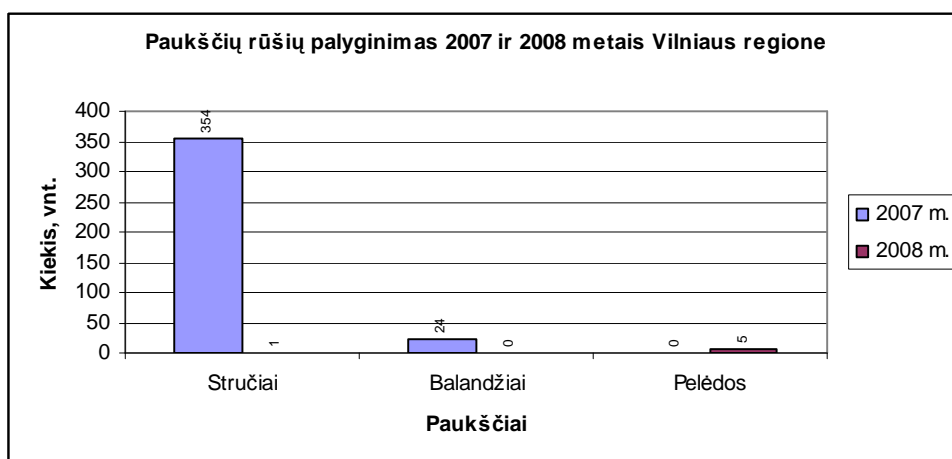

44 pav. Stambiųjų gyvūnų rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais Vilniaus regione

Iš 44 paveikslo matome, kad ir 2007, ir 2008 metais Vilniaus regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama danielių ir tauriųjų elnių. 2008 metais danielių kiekis išaugo 58,62 proc., tauriųjų elnių skaičius liko toks pat. Mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų 2007 metais auginama rudųjų meškų. Visame Vilniaus regione tik dvi, o muflonai ir dėmėtieji elniai dar nebuvo auginami. 2008 metais mažiausiai iš stambiųjų gyvūnų auginama dėmėtųjų elnių. Visame Vilniaus regione tik du, o stirnos, alpiniai ožiai ir rudosios meškos nebeauginamos.

Iš smulkiųjų gyvūnų 2007 metais Vilniaus regione buvo auginama 20 000 vynuoginių sraigių, o 2008 metais smulkiųjų gyvūnų šiame regione visai neauginama, todėl nėra pateikiamas palyginimas paveiksle.

Paukščių ir 2007, ir 2008 metais Vilniaus regione auginama po 2 rūšis. Visų paukščių rūšių, esančių Vilniaus regione, kiekių palyginimas pateiktas 45 paveiksle.

45 pav. Paukščių rūšių kiekių palyginimas 2007 ir 2008 metais
Vilniaus regione

Iš 45 paveikslo matome, kad 2007 metais Vilniaus regione aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose daugiausiai iš paukščių auginama stručių. 2008 metais stručių auginama 99,72 proc. mažiau nei 2007 –iais. Mažiausiai iš paukščių 2007 metais buvo auginama balandžių. Visame Vilniaus regione 24 balandžiai, o pelėdos visai nebuvo auginamos. 2008 metais mažiausiai auginama stručių. Visame Vilniaus regione tik vienas, o balandžiai visai nebeauginami.

Taigi matome, kad Lietuvoje ši alternatyvi ūkinė veikla nors ir nėra priskiriama prie remtinų ūkio šakų, visviena yra populiari ir geidžiama. Yra auginama gausybė rūšių žvėrelių ir paukščių, ne tik verslui, bet ir savo malonumui. Juk maži aptvarai, voljerai ar kiti statiniai įrengti tik dėl savęs, yra džiugūs, bet pakankamai brangūs rūpestis. Svarbiausia yra didelis noras turėti tai, noras daugiau sužinoti apie gyvūnų elgesį ir ypatumus. Juk kiekvienas esame iš gamtos paėmę nemažai, todėl toks gražus noras auginti žvėrelius tik dėlto, kad norisi ir pasiryžimas tam, parodo, kad žmogus tikrai nori nors mažą dalį gražinti gamtai to, ką jau pasiėmė.

IŠVADOS

1. Pasaulyje su gyvosios gamtos apsauga yra išleista daug teisės aktų, tačiau tarptautinis bendradarbiavimas aplinkos apsaugos srityje netapo bendru visų šalių tikslu.

2. Lietuvoje su laukinių gyvūnų laikymu aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose susiję teisės aktai yra leidžiami pagal standartizavimo programą dėl laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose.

3. Susirūpinus Lietuvoje natūraliai besiveisiančiais gyvūnais, nustota aklimatizuoti svetimžemias gyvūnų rūšis, kurios pirmiausiai tampa konkurentėmis vietinėms rūšims, o galiausiai gali tapti naujų parazitų bei ligų platinimo šaltiniais.

4. Voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginamų gyvūnų laikymo ekonominiai reikalavimai yra pelnas gaunamas parduodant, aptvaruose išaugintų žvėrelių, mėsą bei pelnas iš mokamų medžioklių.

5. Voljeruose, aptvaruose ir kituose statiniuose auginamų gyvūnų laikymo socialiniai reikalavimai yra vidutinio amžiaus produktyvios patelės, kurios kasmet didina prieauglį, kurio dėka versliniai voljeriniai ūkiai ir išsilaiko.

6. Nuo 2007 iki 2008 metų voljerinių ūkių Lietuvoje sumažėjo 18,93 proc.

7. Daugiausiai voljerinių ūkių yra Šiaulių regione, o mažiausiai 2007 metais Utenos regione, 2008 metais – Klaipėdos ir Vilniaus regionuose.

8. Nuo 2007 iki 2008 metų leidimų, įsigyti voljerą, aptvarą ar kitą statinį, skirtą gyvūnų auginimui, Lietuvoje padaugėjo 6,91 proc.

9. Daugiausiai leidimų, įsigyti voljerą, aptvarą ar kitą statinį, skirtą gyvūnų auginimui, 2007 metais buvo Šiaulių regione, o 2008 metais – Marijampolės regione. O mažiausiai 2007 metais – Utenos regione, 2008 metais – Vilniaus regione.

10. Nuo 2007 iki 2008 metų stambiųjų gyvūnų Lietuvoje padidėjo 9,65 proc., smulkiųjų gyvūnų sumažėjo 42,40 proc., paukščių bei vabzdžių padidėjo vos 2,08 proc. Gauti duomenys rodo, kad stambiųjų gyvūnų ir paukščių bei vabzdžių, auginamų voljeruose, aptvaruose ar kituose statiniuose, skaičius per 2007 ir 2008 metus pasikeitė labai nežymiai, ir tai rodo pastovumą Lietuvos voljeriniuose ūkiuose. Smulkiųjų gyvūnų, kurių sumažėjimas stebimas beveik per pusę, tokį žymų skaičiaus pokytį nulemia gyvūnai ar vabzdžiai, kurie auginami milijoniniais skaičiais vienus metus, o kitus jau visai nebauginami.

11. Per 2007 ir 2008 metus daugiausiai gyvūnų ir paukščių rūšių auginama yra Alytaus regione, o mažiausiai – Utenos regione.

12. Stambieji gyvūnai 2007 metais populiariausi buvo Alytaus ir Klaipėdos regionuose. Ten jų aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose auginama daugiausiai visoje Lietuvos

valstybės teritorijoje. 2008 metais prie daugiausiai auginančiųjų stambiuosius gyvūnus aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose prisijungė ir Marijampolės regionas. O mažiausiai auginančių stambiuosius gyvūnus ir 2007, ir 2008 metais yra Utenos ir Vilniaus regionuose.

13. Smulkieji gyvūnai 2007 metais populiariausi buvo Alytaus regione. Ten jų aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose auginama daugiausiai visoje Lietuvos valstybės teritorijoje. 2008 metais prie daugiausiai auginančiųjų smulkiuosius gyvūnus aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose prisijungė ir Marijampolės regionas. 2007 metais smulkieji gyvūnai visai nebuvo auginami Utenos regione, o 2008 metais – Šiaulių, Utenos ir Vilniaus regionuose.

14. Paukščiai bei vabzdžiai ir 2007, ir 2008 metais populiariausi yra Alytaus regione. Ten jų aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose auginama daugiausiai visoje Lietuvos valstybės teritorijoje. 2007 metais paukščiai bei vabzdžiai visai nebuvo auginami Kauno ir Utenos regionuose, o 2008 metais mažiausiai paukščių bei vabzdžių auginama Šiaulių, Utenos ir Vilniaus regionuose.

15. Darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad laukinių gyvūnų laikymas ir veisimas Lietuvoje aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose – biologijos, ekologijos ir ūkio suderinto modelio pavyzdys, pasitvirtino.

REKOMENDACIJOS IR PASIŪLYMAI

- Siekiant sustiprinti Lietuvoje šiuo metu dominuojančią teisinę bazę apie žvėrelių auginimą aptvaruose, voljeruose ar kituose statiniuose, rekomenduojama patobulinti įstatymą, skirtą laukinių gyvūnų laikymui nelaisvėje, atsižvelgiant labiau į laukinę gyvūniją, o ne į žmonių interesus.
- Rekomenduojama dar aktyviau bendradarbiauti su kitomis Europos sąjungos šalimis, siekiant giliau pažvelgti į laukinių gyvūnų auginimą nelaisvėje, ir tuo pačiu siekti teisinės bazės tobulumo.
- Aktyvesnis bendradarbiavimas su kitomis Europos sąjungos šalimis gali būti naudingas, siekiant ES paramos, norint auginti laukinius gyvūnus nelaisvėje.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos gyvūnų globos, laikymo ir naudojimo įstatymas, Vilnius, lapkričio 6 d., 1997, Nr. VIII-500.
2. Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymas, Vilnius, gruodžio 11 d., 2001, Nr. IX-638.
3. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. D1-9/B1-12 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. spalio 2 d. įsakymo Nr. 519/449 „Dėl laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklių patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gegužės 16 d. įsakymo Nr. 250/224 pakeitimo“ pakeitimo.
4. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. liepos 20 d. įsakymas Nr. 306 „Dėl Lietuvos raudonąją knygą įrašytų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo“.
5. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. spalio 22 d. įsakymas Nr. 517 „Dėl laukinių gyvūnų, jų dalių ir gaminių iš jų įvežimo, išvežimo, pervežimo ir prekybos tvarkos patvirtinimo“.
6. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 4 d. įsakymas Nr. 298 „Dėl leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos patvirtinimo“.
7. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 27 d. įsakymas Nr. 346 „Dėl laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose standartizavimo programos patvirtinimo“.
8. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos, invazinių rūšių organizmų kontrolės ir naikinimo tvarkos, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“.
9. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 30 d. įsakymo Nr. 511 redakcija „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių, patvirtintų aplinkos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 258 „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“, nauja redakcija“.
10. Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija. Pasirašyta Vašingtone D. C. 1973 m. kovo 3 d. Iš dalies pataisyta Bonoje 1979 m. birželio 22 d.
11. Baleišis R, Bluzma P, Balčiauskas L., Lietuvos kanopiniai žvėrys, AKSTIS, 2003.

12. Baltrėnas P. ir kt., Aplinkos apsauga, Vilnius Enciklopedija, 1996.
13. Būdžiuvienė J., Netradicinio žemės ūkio plėtra ekonominio pagrindimo kontekste, Lietuvos žemės ūkio universitetas, 2006.
14. Kamičaitis A., Danielius – dievų numylėtinis, „Mūsų girios“, spalio, 2008.
15. Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija, Gamtos apsauga, Vilnius, 1988.
16. Lietuvos fauna. Žinduoliai, Vilnius, Mokslas, 1988.
17. Nacionalinė knyga, Didžioji Lietuvos medžioklės knyga I, Vilnius, 2003.
18. Statinio projektavimo studija, Didžioji medžioklės knyga II, Vilnius, 2005.
19. Geist V., Deer of the world – Their Evolution, Behaviour, and Ecology, Stackpole Books, 1998.
20. Rieck W., Die Setzzeit bei Reh-, Rot- und Damwild in Mitteleuropa, Münden.
21. Europäisches Reh, Schweizer Tierschutz STS.
22. Bluzma P., Lūšis – ES Buveinių direktyvos saugoma rūšis, 2006. // www.birdlife.lt; prisijungimo laikas: 2009-05-21.
23. Laisvoji enciklopedija // http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page; prisijungimo laikas: 2009-05-15.
24. Matulevičienė J., Aplinkos apsaugos reikalavimai laikant laukinius gyvūnus nelaisvėje, // www.am.lt; prisijungimo laikas: 2008-11-08.

SANTRAUKA

Gyvūnų laikymo voljeruose ekologiniai ir socialiniai aspektai

Reikšminiai žodžiai: laukinių gyvūnų auginimas, laukinių gyvūnų laikymas nelaisvėje, voljerai, aptvarai ir kiti statiniai, aklimatizacija.

Šiame darbe buvo analizuojami Lietuvoje ir pasaulyje galiojantys teisės aktai, susiję su gyvūnų auginimu aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose, išanalizuotos 2007 ir 2008 metų ataskaitos apie aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose auginamus gyvūnus. Taip pat apžvelgtos ūkinių, medžiojamųjų ir dekoratyvinių gyvūnų laikymo ekonominės ir socialinės prielaidos bei galimos voljerinio ūkio perspektyvos Lietuvoje. Pateiktas voljerinio ūkio modelis.

Lietuvoje voljerų, aptvarų ir kitų statinių steigimo ir tvarkymo teisiniai reikalavimai yra apibrėžti ne viename teisės akte, bet pagrindinis, viską apibrėžiantis yra Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl laukinių gyvūnų laikymo zoologijos soduose standartizavimo programos patvirtinimo“, kuriuo garantuojama zoologijos sodo veikla, kontrolė ir svarbiausia laikomų gyvūnų gerbūvis.

Lietuvoje voljerinis ūkis yra populiarus ir populiarumas vis auga. Yra auginama daug rūšių gyvūnų ir paukščių, kurių skaičiai kai kuriuose Lietuvos regionuose siekia net milijonus.

Yra trys rūšys gyvūnų ir paukščių auginimo. Viena jų yra mėgėjiško auginimo, antra – komercinio, trečia – ekspozicinio. Mėgėjiškas gyvūnų auginimas visiškai skiriasi nuo komercinio ir ekspozicinio, nes iš pastarųjų yra gaunamas pelnas.

SUMMARY

Ecological and Social Aspects for the Animal Keeping in Aviaries

Key words: growing of wild animals, keeping of wild animals in captivity, aviaries, fencing and other buildings, acclimatization.

In this paper were analyzed in Lithuania and world existing legislation which are relating to animal growing in the enclosures, aviaries, and other buildings, were analyzed reports on the enclosures, aviaries, and other buildings where are grown animals in 2007 and 2008. Also are overviewed farm, hunting and decorate animals keeping for economical and social assumptions and potential aviaries farm prospects in Lithuania. There are presented model of aviaries farm in this paper.

Lithuania aviaries, enclosures and other building for the establishment and management of legal requirements are set at no one piece of legislation, but the basic, all defining is the order of Lithuanian Republic Minister for the Environment “confirm of standardization program for wild animals keeping in zoos”, which guarantees a zoo activities, control, and the most important are healthier of the animals.

The aviaries farm is popular in Lithuania and popularity is growing. There are growing a lot of species of the animals and birds in this farm, which number in some parts of Lithuania reach even millions.

There are three species of animals and birds growers. One of them are amateurs, second are commercial and the last are exposition. Amateurs animal growing are completely different from commercial and exposition, because they are give a profit.

PRIEDAI

2007 ir 2008 metų ataskaitos apie aptvaruose, voljeruose ir kituose statiniuose laikomus gyvūnus

1 lentelė. 2007 m. Alytaus regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	A. Kamičaitis	Panemuninkų km., Alytaus raj.	1	1	Danieliai	6	7
2.	A. Graužys	Pasimnių km., Simno sen., Alytaus raj.	1	2	Danieliai Dėmėtieji elniai	11 -	4 15
3.	V. Švirinas	Metelių km., Seirijų sen., Lazdijų raj.	1	1	Dėmėtieji elniai	9	-
4.	M. G. Kūlokiene	Vizgailių km., Būdviečio sen., Lazdijų raj.	1	1	Dėmėtieji elniai Danieliai Muflonai	20 8 8	21 9 9
5.	R. Šimukonis	Beržupio km., Matuizų sen., Varėnos raj.	1	1	Šernai	7	7
6.	A. A. Mikelionis	Trako miškas 397 kvartalas, Lazdijų raj.	1	1	Taurieji elniai	20	19
7.	Č. Daugėla	Mociškėnų km., Miroslovo sen., Alytaus raj.	1	1	Danieliai Muflonai Taurieji elniai	4 9 4	4 9 5
8.	V. Zelianius	Monciūnų km., Nemunaičio sen., Alytaus raj.	1	1	Danieliai Muflonai	1 3	16 11
9.	A. J. Paršeliūnas	Sudvajų km., Nemunaičio sen., Alytaus raj.	1	2	Danieliai	13	10
10.	R. Prūsaitis	Monciūnų km., Nemunaičio sen., Alytaus raj.	1	1	Danieliai Muflonai	18 12	4 3
11.	J. Talandis	Barauciškės km., Seirijų sen., Lazdijų raj.	1	1	Danieliai	3	3
12.	V. R. Prušinskas	Ilgų km., Alovės sen., Alytaus raj.	1	2	Danieliai	4	4
13.	T. Kilinskas	Plikionių km., Alovės sen., Alytaus raj.	-	1	Danieliai	-	5
14.	G. Pavolis	Volungės km., Alytaus raj.	-	1	Danieliai Muflonai	- -	- -

15.	R. Maksimavičius	Akmenių km., Lazdijų raj.	-	1	Danieliai Dėmėtieji elniai	6 80	- 68
16.	R. Mačiulaitis	Dubo km., Marcinkonių sen., Varėnos raj.	-	1	Dėmėtieji elniai	-	17
17.	J. Apanavičius	Papečių km., Teizų sen., Lazdijų raj.	-	1	Dėmėtieji elniai	-	10
18.	M. Jurgelevičienė	Korpiškių km., j Jakėnų sen., Varėnos raj.	5	5	Šernai Stirnos Vilkai Š.Amerikos meškėnai Rudosis lapės Mangutai Stepiniai korsakai Fazanai Povai Balandžiai Antys krykštės Mandarininės antys Smaragdinės antys Suopis Deimantiniai fazanai Sidabriniai fazanai	3 2 8 2 2 2 4 17 4 80 3 2 1 1 - - - - - -	6 3 10 2 2 2 6 46 7 - 8 2 - - 4 3
19.	V. Malinauskas	Grūto km., Viečiūnų sen., Druskininkų raj.	10	10	Danieliai Šernai Taurieji elniai Dėmėtieji elniai Muflonai Jakai Kiaunės Lama Kamerūno ožiai Poniai Kupranugariai Kapibara Pekariai Beždžionės Voverės Karčiuotieji avinai Meškėnai Mangutai Dygliatriušiai Sidabrinės lapės Jūros kiaulytės Vietnamietiško s kiaulės Dekoratyvinės žiurkės Šernakiaulės Amadinai Vištvanagiai	4 32 6 12 11 2 2 2 2 6 3 1 1 2 3 4 1 3 3 2 2 1 20 2 12 4 8 1	4 9 11 19 2 2 2 3 6 3 1 - 2 3 4 - 3 3 2 2 2 - - 2 - - - 2

					Didieji apuokai	4	6
					Pelėdos	4	4
					Vakariniai suopiai	1	1
					Šarkos	3	3
					Dekoratyvinės vištos	52	60
					Auksiniai fazanai	9	22
					Deimantiniai fazanai	3	4
					Sidabriniai fazanai	5	5
					Hiumo fazanai	1	2
					Himalajų fazanai	1	2
					Medžiojamieji fazanai	16	22
					Ausuotieji fazanai	4	-
					Dekoratyviniai balandžiai	62	149
					Mėsiniai balandžiai	20	-
					Dekoratyvinės papūgos	36	121
					Kanarėlės	8	-
					Amerikos laukiniai kalakutai	6	8
					Povai	3	6
					Juodosios gulgės	2	2
					Baltosios gulgės	3	3
					Muskutinės antys	7	7
					Nilo žąsys	4	4
					Pekino žąsys	3	3
					Žąsys šiurpės	3	3
					Želmeninės žąsys	1	-
					Garniai	1	1
					Stručiai	3	5
20.	VĮ Alytaus miškų urėdija	Punios šilo 47, 48 kvartalai, Alytaus raj.	1	1	Muflonai	20	19
					Dėmėtieji elniai	4	4
					Danieliai	7	7
					Šernai	-	1
					Taurieji elniai	-	1

2 lentelė. 2007 m. Kauno regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	S. Navickas	Sekionių km., Kruonio sen., Kaišiadorių raj.	1	-	Šernai Muflonai	5 7	- -

2.	R. Bartusevičius	Stasiūnų km., Žiežmarių sen., Kaišiadorių raj.	1	-	Dėmėtieji elniai	28	-
3.	A. Balčiūnas	Batėgalos km., Kulvos sen., Jonavos raj.	2	2	Dėmėtieji elniai Stumbrai Šernai	31 3 29	31 3 29
4.	M. Kriaučiūnas	Zūbiškių km., Palomenės sen., Kaišiadorių raj.	1	-	Šernai	10	-
5.	R. Buikauskas	Strošiūnų km., Žiežmarių sen., Kaišiadorių raj.	1	1	Šernai	3	3
6.	G. Šmulkstys	Paukštiniukų g. 15A, Kaišiadorys	1	1	Šiauriniai elniai	3	3
7.	V. Motiejūnas	Didžiųjų Lapių km., Lapių sen., Kauno raj.	1	-	Dėmėtieji elniai Danieliai	174 31	- -
8.	B. Andriulienė	Arškainių km., Raseinių sen., Raseinių raj.	1	1	Muflonai Danieliai	3 6	5 7
9.	A. Levandavičienė	Nevėžio g. 32, Panevėžiukas, Kauno raj.	1	-	Žaliasis pavianas	1	-
10.	J. V. Kaliačka	Tirkšlių km., Raudondvario sen., Kauno raj.	1	-	Dėmėtieji elniai Danieliai	8 2	- -
11.	O. Dogelienė	Padainupio km., Alšėnų sen., Kauno raj.	1	-	Dėmėtieji elniai	250	-
12.	S. Garkauskas	Pažerų km., Girdžių sen., Jurbarko raj.	1	-	Šernai	2	-
13.	G. Rapkauskas	Netonių km., Raudondvario sen., Kauno raj.	3	3	Stimos Danieliai Dėmėtieji elniai	16 35 47	6 15 37
14.	A. Drumstas	Padaugupio km., Vandžiogalos sen., Kauno raj.	-	1	Dėmėtieji elniai Fazanai	- -	3 48
15.	J. Staliūnas	Kaniūkų km., Babtų sen., Kauno raj.	-	1	Dėmėtieji elniai	-	50
16.	S. Mėlinis	Trepėnėlių km., Nemakščių sen., Raseinių raj.	-	1	Danieliai	-	53
17.	T. Plungė	Dievogalos km., Kauno raj.	-	9	Poniai Meškėnai Papūgos Dekoratyviniai paukščiai Kapo apuokai Fazanai Povai Gulbės, antys	- - - - - - - -	2 4 3 2 2 3 2 6
18.	R. Čeponis	Petraičių km., Šėtos sen., Kėdainių raj.	-	1	Šernai	-	1
19.	I. Biržanskienės firma	Vaitkūnų km., Nematonių sen., Kaišiadorių raj.	1	-	Musių lervos	1,5 mln.	-
20.	VĮ „Ažuolyno A.		-	1	Rudoji meška	-	2

	meškučių cirkas“	Juozapavičiaus pr. 25A, Kaunas					
21.	Kauno medžiotojų sąjunga	Didžioji g. 77, Kaunas	-	1	Šernai	-	2
22.	VĮ „Raseinių miškų urėdija“	Blinstrubiškių miško 35 kvartalas, Raseinių raj.	2	1	Danieliai Šernai Muflonai	40 2 -	25 - 18

3 lentelė. 2007 m. Klaipėdos regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	J. Šoblinskienė	Padvarnių km., Kretingos sen., Kretingos raj.	1	1	Taurieji elniai Širmos Liliputinės ožkos Gandrai Povai Fazanai Antys Žąsys Raibosios vištos Pentardos Triušiai Kinietiškos kiaulės	1 1 3 1 10 6 4 6 15 - - -	- 1 3 1 10 - 4 6 15 2 4 3
2.	M. Ivanauskas	Taikos g. 12, Salantai, Kretingos raj.	1	1	Šernakiaulės Lamos Karčiuotosios avys Nykštukinės Kamerūno ožkos Pentardos Rudosios urvinės žąsys Apykaklieji pekariai Medžiokliniai fazanai Sidabriniai fazanai Povai Perlinės vištos Mėlynieji ausytieji fazanai Svaino fazanai	3 2 2 - - 5 4 2 2 10 13 - -	2 1 2 6 10 4 3 - - - 2 2
3.	P. Narvilas	Vydmantų km., Kretingos raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	45 000	-
4.	R. Kraftas	Vabalų km., Laukuvos sen., Šilalės raj.	1	1	Dovydo elniai	7	7
5.	L. Bardiuk	Jurkaičių km., Švėkšnos sen., Šilutės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	50 000	-

6.	S. Gerulskis	Aleksandrijos km., Aleksandrijos sen., Skuodo raj.	1	1	Danieliai Šernai	10 1	14 5
7.	S. Mockus	Makių km., Naumiesčio sen., Šilutės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	25 000	-
8.	V. Bernikas	Pilsūdo km., Skaudvilės sen., Tauragės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	30 000	-
9.	K. Rakickas	Palentinio km., Palentinio sen., Šilalės raj.	2	2	Danieliai Dėmėtieji elniai Dovydo elniai Taurieji elniai	4 39 13 5	7 33 19 6
10.	V. Baranauskas	Varpų g. 21 – 34, Klaipėda	1	1	Sakalai Vištvanagai Plėšrieji paukščiai	8 2 8	- - 10
11.	P. Vileikis	Pašešuvio km., Tauragės raj.	1	1	Danieliai	-	40
12.	V. Skirmantas	Dvarviečių km., Gaurės sen., Tauragės raj.	-	2	Danieliai Dovydo elniai	- -	36 8
13.	V. Laukaitienė	Rimženčių km., Ž.Naumiesčio sen., Šilutės raj.	1	-	-	-	-
14.	S. Laurinavičienė	Šiauduvos km., Laukuvos sen., Šilalės raj.	1	-	-	-	-
15.	J. Nemunytė	Raguviškių km., Kretingos raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
16.	D. Slesoraitienė	Jomantų km., Švėkšnos sen., Šilutės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
17.	J. Skara	Mažųjų Rušupių km., Skuodo raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
18.	ŽŪB „Aglaura“	Karklės km., Kretingalės sen., Klaipėdos raj.	1	1	Dėmėtieji elniai Danieliai Šernai Meškos Vilkai Asilai Arkliai Fazanai Muskusinės antys Laukiniai kalakutai Pentardos Povai Dekoratyvinės vištos	310 64 21 1 3 3 6 1000 32 12 7 16 34	310 64 21 1 3 3 6 1000 32 12 7 16 34
19.	UAB „Šinšila“	Pagerdojo km., Klaipėdos raj.	1	1	Baltosios pelės ir baltosios žiurkės Paukščiai Ropliai Vabzdžiai Graužikai	51 541 130 240 10 2	40 000 - - - -

4 lentelė. 2007 m. Marijampolės regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	V. Paliukonis	Jonų km., Kalvarijos sen., Marijampolės raj.	2	2	Šernai Danieliai	3 5	2 6
2.	V. Skaisgirys	Judrių km., Kidulių sen., Šakių raj.	2	2	Šernai Vilkai	10 2	- -
3.	T. Kantauskas	Vaitiškių km., Kudirkos Naumiesčio sen., Šakių raj.	2	2	Šernai Danieliai	26 10	11 3
4.	V. Valinčius	Naujoji g. 56, Kalvarija, Marijampolės raj.	1	-	Šernai	8	-
5.	R. Šlapikas	Aržuolupių km., Šakių sen., Šakių raj.	1	1	Šernai	4	1
6.	A. Panitauskas	Vištyčio I laukas, Vištyčio km., Vilkaviškio raj.	2	2	Šernai Danieliai Muflonai Dovydo elniai Taurieji elniai	3 4 3 5 -	3 5 3 5 7
7.	V. Pažereckas	Tirmėnų km., Lekėčių sen., Šakių raj.	1	1	Šernai	9	5
8.	K. Bybartas	Lekėčių km., Šakių raj.	1	1	Danieliai Muflonai Stirnos	3 2 7	3 2 8
9.	G. Širvaitis	Janukiškių km., Žvirgždaičių sen., Šakių raj.	1	-	Šernai	-	-
10.	S. Kubilius	Bartninkų km., Kazlų Rūdos sen., Kazlų Rūdos raj.	2	2	Šernai Danieliai	10 3	- 6
11.	K. Dapkevičius	Marciniškių km., Šunskų sen., Marijampolės raj.	2	2	Šernai Danieliai	- 4	2 6
12.	R. Lastauskas	Barštinės km., Sasnavos sen., Marijampolės raj.	2	2	Grante zebrai Benete kengūros	1 2	1 3
13.	V. Deičendorfas	Klausučių km., Klausučių sen., Vilkaviškio raj.	1	1	Dovydo elniai Danieliai Muflonai	12 3 8	19 5 7
14.	L. Gvzdaitis	Karklinių km., Keturvalakių sen., Vilkaviškio raj.	1	1	Danieliai	4	6
15.	V. Vieraitis	Šiaudiniškių km., Kybartų sen., Vilkaviškio raj.	1	1	Šernai	3	7

					Šernai Meškos Stručiai	- 2 2	2 1 -
7.	P. Grinskis	Kirdonių km., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	25 000	25 000
8.	G. Lukoševičius	Jutkų km., Juodupės sen., Rokiškio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	-	-
9.	A. Ragaišis	Paežerių km., Parovėjos sen., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	1 mln.	1 mln.
10.	P. Stuknys	Maskvytiškių km., Panevėžio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	50 000	50 000
11.	K. Adomaitis	Bražiškių km., Subačiaus sen., Kupiškio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	-	-
12.	T. Kilius	Padvariečių km., N.Radviliškio sen., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	4 mln.	4 mln.
13.	S. Kalvelienė	Legailių km., Pačeriaukštės sen., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	-	-
14.	A. Banelis	Viršnių km., Karsakiškio sen., Panevėžio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	2 mln.	2 mln.
15.	L. Telišauskas	Baruoliškio k., Karsakiškio sen., Panevėžio raj.	1	1	Šernai	4	4
16.	J. Magelinskas	Saugogalos km., Saločių sen., Pasvalio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	60 000	60 000
17.	R. Barzdenis	Žižmariškių km., Kupiškio raj.	1	1	Šernai Dėmėtieji elniai	5 -	10 28
18.	S. Zalinkevičius	Čepukų km., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	-	-
19.	P. Jurkonis	Čepukų km., Biržų raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	-	-
20.	N. Kurliandskienė	Talačkonių km., Pasvalio raj.	1	1	Vynuoginės sraigės	100 000	100 000
21.	L. Rastauskas	Kreiveniškių km., Kupiškio raj.	1	1	Danieliai Stirmos	10 1	24 3
22.	V. Mikuckas	Kovelių km., Rokiškio raj.	-	1	Taurieji elniai	-	4
23.	D. Linkevičius	Juostaviečių km., Biržų raj.	-	1	Taurieji elniai	-	10
24.	Panevėžio gamtos mokykla	Smėlynės g. 171, Panevėžys	1	1	Mangutai Gulbės nebylės Medžiokliniai fazanai Baltieji gandrai Paprastieji suopiai Vapsvaėdžiai Krankliai Naminiai karveliai Rožinės	91 3 1 2 3 1 1 1 1	- 3 - - 1 - 1 3

					papūgos	2	1
					Margaspalvės		
					rozelos	1	1
					Senegalo		
					papūgos	3	3
					Deimantiniai		
					balandžiai	3	2
					Zebrinės		
					amadinos	17	8
					Japoninės		
					amadinos	5	1
					Kanarėlės	14	12
					Kalifornijos		
					karališkieji		
					žalčiai	1	-
					Taivanio		
					smailiauodegiai		
					žalčiai	1	-
					Karališkieji		
					pitonai	2	2
					Stepiniai		
					vėžliai	5	6
					Raudonieji		
					raštuotieji		
					vėžliai	1	1
					Hieroglifiniai		
					raštuotieji		
					vėžliai	1	1
					Usūriniai		
					šunys	1	1
25.	UAB „Čevaita“	Naujamiesčio km., Naujamiesčio sen., Panevėžio raj.	2	2	Šernai	2	5
26.	VĮ „Panevėžio miškų urėdija“	Krekenavos g-ja, Varnakalnio miškas. Krekenavos ir Ramygalos g-ja, Pašilių miškas, Panevėžio raj.	2	2	Danieliai Muflonai Dėmėtieji elniai Šernai Stumbrai	69 22 3 5 22	84 35 15 5 21

6 lentelė. 2007 m. Šiaulių regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	D. Daugėla	Akmenės g. 34, Viekšniai, Mažeikių raj.	1	1	Vištvanagiai	3	3
2.	E. Rapalas	Stumbrų km., Mažeikių raj.	1	1	Muflonai Danieliai Taurieji elniai Stirnos	28 43 6 1	26 44 8 5
3.	A. Ragauskas	Klevų g. 1, Kuršėnai, Šiaulių raj.	1	1	Fazanai	16	-

4.	A. Vaitkevičius	Kuodžių km., Telšių raj.	2	1	Šernai	3	1
5.	P. Paškevičius	Beinoriškių km., Šiaulių raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
6.	R. Petrikas	Palionių km., Kelmės raj.	1	1	Danieliai	12	14
7.	R. Gedžius	Vilkaičių km., Akmenės raj.	2	2	Šernai Dėmėtieji elniai Danieliai	3 9 1	3 9 3
8.	V. Lembertas	Vaitiekūnų km., Radviliškio raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	1 mln.	-
9.	D. Vertelis	Irkinių km., Plungės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	300 000	-
10.	R. Visockas	Orkių km., Kelmės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	300 000	-
11.	A. Vrubliauskienė	Kryžbarko km., Kelmės raj.	1	-	Rudosis meškos	-	-
12.	G. Baleišis	Plauginių km., Kelmės raj.	1	1	Šernai	36	1
13.	V. Jankauskas	Babrugėnų km., Plungės raj.	1	1	Muflonai Danieliai	5 9	7 11
14.	G. Žvinklys	Kuosiškių km., Pakruojo sen., Pakruojo raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	170 000	-
15.	V. Marcinkienė	Jautmalkių km., Kruopių sen., Akmenės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	200 000	-
16.	A. Gustys	Milvydiškių km., Varnių sen., Telšių raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	200 000	-
17.	V. Žukauskas	Karklinių km., Nausodžio sen., Plungės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	186 000	-
18.	Č. Čepas	Antanavos km., Mažeikių raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai Muflonai	190 13 2	120 14 2
19.	F. Bugenis	Dauginių km., Kelmės raj.	1	1	Taurieji elniai	46	41
20.	R. Vasiliauskas	Šlapelių km., Guostagalio sen., Pakruojo raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
21.	S. Deikus	Simaniškių km., Tytuvėnų sen., Kelmės raj.	1	1	Dėmėtieji elniai Šernai Stirnos Fazanai	4 4 1 86	6 2 - 60
22.	V. Onaitis	Karčemų km., Radviliškio raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	50 000	-
23.	J. Molnikas	Brizgių km., Telšių raj.	1	1	Stručiai	161	186
24.	V. Ribačevskis	Paukštakių km., Plungės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	317 000	-
25.	D. Narbutas	Staškavičių km., Pakruojo raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	50 000	-
26.	A. Laucevičius	Milvydų km., Kuršėnų sen., Šiaulių raj.	1	1	Stirnos Danieliai Taurieji elniai Muflonai	2 5 1 -	2 6 95 2
27.	K. Preibys	Daugėdų km., Rietavo sav., Plungės raj.	1	2	Taurieji elniai	60	90

28.	A. Schelenz	Lopetiškės km., Kelmės raj.	1	1	Bizonai	13	35
29.	A. Uksienė, S. Norvaiša	Tyrelkių km., Kužių sen., Šiaulių raj.	1	-	Kanadinės audinės	-	-
30.	A. Vaitkevičienė	Gedinčių km., Kursėnų sen., Šiaulių raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	50 000	-
31.	V. Kasputis	Notiškių km., Šaukoto sen., Radviliškio raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	25 000	-
32.	A. Liulys	Micaičių km., Šiaulių raj	1	-	Kanadinės audinės	776	-
33.	A. Čepas, V. Pumputis	Bitėnų km., Šiaulių raj.	1	-	Kanadinės audinės	3740	-
34.	A. Jankūnas	Pakapės km., Šiaulių raj.	1	-	Kanadinės audinės	1370	-
35.	A. Strigūnas	Skuodiškių km., Šerkšnėnų sen., Mažeikių raj.	1	1	Taurieji elniai Muflonai Danieliai	2 5 12	- 11 27
36.	S. Monstavičienė	Vembūtų km., Telšių raj. Kalnėnų km., Telšių raj. Sebų km., Telšių raj.	3	3	Danieliai Šernai Taurieji elniai	29 20 27	35 2 48
37.	A. Jokubauskas	Želvių km., Užvenčio sen., Kelmės raj.	1	1	Danieliai	10	14
38.	R. Strigūnas	Bobulinos km., Viekšnių sen., Mažeikių raj.	1	1	Taurieji elniai	-	-
39.	S. Vaičiulienė	Kuodžių km., Telšių raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
40.	A. Baranauskas	Gargždų km., Mažeikių raj.	1	1	Danieliai Muflonai	3 3	6 6
41.	A. Alunderis	Patyrio km., Rietavo sav., Plungės raj.	1	1	Taurieji elniai Dovydo elniai Danieliai	5 - -	- 17 2
42.	A. Ciškevičius	Veisgirdžių km., Šiaulių raj.	1	-	Kanadinės audinės	-	-
43.	A. Lukonas	Vaidminių km., Joniškio raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
44.	Ž. Norbutas	Mantartiškių km., Akmenės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
45.	A. Giedraitis	Paalančio km., Plungės raj.	1	1	Danieliai	-	-
46.	R. Dočius	Vileikių km., Kelmės raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai	57 21	105 44
47.	A. Sempukas	Gomelių km., Telšių raj.	1	-	Šernai	4	-
48.	A. Česna	Paplinkšės km., Telšių raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai Muflonai Dovydo elniai	- - - -	- - - -
49.	F. Steponavičius	Kriaukėnų km., Radviliškio raj.	1	1	Šernai Taurieji elniai	- -	3 -
50.	L. Gasiūnas	Girelės km., Šiaulių raj.	1	1	Stirnos Taurieji elniai	- -	- -
51.	V. Šimkienė	Buišių km., Telšių raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai	- -	6 6

52.	A. Kazalupskis	Sakalų II km., Telšių raj.	1	1	Šernai	-	-
53.	P. Adeikis	Naisių km., Kukėčių sen., Kelmės raj.	1	1	Lūšys	2	2
54.	D. Smulkienė	Žinėnų km., Radviliškio raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
55.	G. Steponavičius	Repšių km., Mažeikių raj.	1	1	Taurieji elniai Danieliai	- -	- 6
56.	V. Pakamaniienė	Reivyčių km., Mažeikių raj.	1	1	Muflonai Danieliai	- 7	- 7
57.	V. A. Liupšienė	Senkelio g. 5, Žemaičių Kalvarija, Plungės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	165 000	-
58.	O. G. Žabaliūnienė	Ritinės km., Mažeikių raj.	-	1	Taurieji elniai	-	-
59.	V. Kavaliauskas	Pažižmės km., Šiaulių raj.	-	2	Taurieji elniai	-	11
60.	A. Sempukas	Gomelio km., Telšių raj.	-	1	Dėmėtieji elniai Šernai	- -	6 4
61.	A. Petreikis	Puraičių km., Žlibinų sen., Plungės raj.	-	1	Šernai	-	2
62.	E. Dzvankus	Prušinskių km., Kukečių sen., Kelmės raj.	-	1	Danieliai	-	6
63.	A. Vaitkevičius	Gomalių km., Varnių sen., Telšių raj.	-	1	Taurieji elniai	-	47
64.	V. Orlovas	Basaičių km., Bubių sen., Šiaulių raj.	-	1	Danieliai Šernai Fazanai	- - -	17 2 200
65.	J. Navardauskienė	Vištovienu km., Nausodžio sen., Plungės raj.	-	1	Šernai	-	1
66.	R. Strigūnas	Meškių km., Papilės sen., Akmenės raj.	-	1	Taurieji elniai Stirnos Šernai	- - -	- - -
67.	E. Virkutis	Girkalių km., Šerkšnėnų sen., Mažeikių raj.	-	1	Šernai	-	3
68.	D. Stočkūvienė	Jasaičių km., Lygumų sen., Pakruojo raj.	-	1	Šernai	-	-
69.	UAB „Joniškio audruvis“	Ziniūnų km., Joniškio raj.	4	4	Šernai Taurieji elniai Danieliai Muflonai Fazanai	6 733 14 25 460	12 579 183 30 500
70.	R. Kuzavinio IĮ	Dauginių km., Tytuvėnų sen., Kelmės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	100 000	-
71.	M. Ruplio IĮ	Dauginių km., Tytuvėnų sen., Kelmės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	100 000	-
72.	UAB „Makagonas“	Urvikių km., Mažeikių raj.	1	-	Kanadinės audinės	-	-
73.	IĮ „Almona“	Kėgrių km., Mažeikių raj.	1	-	Kanadinės audinės	7300	-
74.	UAB „Daidona“	Urvikių km.,	1	-	Kanadinės		

		Mažeikių raj.			audinės	1310	-
75.	UAB „Pakalupis“	Pakalupio km., Mažeikių raj.	1	-	Kanadinės audinės	1000	-
76.	ŽŪB „Artumė“	Kačiukų km., Medeliukų km., Eitvilų km., Pašušvio km., Grinkiškio sen., Radviliškio raj.	-	1	Taurieji elniai	-	-
77.	Radviliškio medžiotojų, žvejų draugija	Žironų g. Radviliškis	1	1	Šernai	1	1
78.	Medžiotojų klubas „Vilkogaudis“	Pakštelių km., Šiaulių raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai	- -	- 10
79.	VĮ „Telšių miškų urėdija“	Laukštėnų km., Berkinėnų km., Telšių raj.	4	4	Danieliai Šernai Muflonai Stirnos Vilkai Lušys Meškos	6 2 10 2 5 6 1	7 4 9 2 11 7 1

7 lentelė. 2007 m. Utenos regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	V. Danilevičius	Miškiniškės km., Kazitiškio sen., Ignalinos raj.	2	2	Taurieji elniai Danieliai Muflonai Lušys Stirnos	13 45 7 2 -	20 80 20 2 5
2.	S. Kvekšienė	Duobužių km., Vydeniškių sen., Molėtų raj.	2	3	Danieliai Dėmėtieji elniai Taurieji elniai	54 23 18	83 27 25
3.	I. Sakalauskiene	Šlapių km., Dusetų sen., Zarasų raj.	1	1	Dėmėtieji elniai Muflonai Danieliai Taurieji elniai Fazanai	11 12 14 12 -	11 12 14 12 100
4.	V. Šidlauskas, V. Kučinskas	N. Bajorų km., Linkmenų sen., Ignalinos raj.	1	1	Danieliai Taurieji elniai	26 10	35 15
5.	I. Vitkauskas	Jakavonės miškas, Padusčio km., Antalieptės sen., Zarasų raj.	1	1	Šernai	2	2
6.	R. Martens	Kamuniškių km., Zarasų raj.	1	1	Dėmėtieji elniai	37	37
7.	A. Glumbakas	Juodėnų km., Molėtų raj.	1	1	Danieliai	3	5
8.	P. Strazdas	Kalvasalio km., Ignalinos raj.	1	1	Šernai Muflonai Dėmėtieji elniai	6 3 2	6 4 2
9.	L. Gudzevičienė	Gražumyno km., Anykščių raj.	1	1	Taurieji elniai	-	-

10.	Ž. Smalskas	Antežerio km., Anykščių raj.	1	1	Danieliai	-	-
11.	J. Šablinskas	Mironiškių km. Zarasų raj.	-	1	Taurieji elniai	-	11
12.	A. Purvinis	Strazdakalnio km., Utenos raj.	-	1	Danieliai Taurieji elniai Muflonai Šernai	- - - -	- - - -
13.	L. Pakalnis	Kuikių km., Zarasų raj.	-	1	Taurieji elniai Danieliai Bizonai Stumbrai	- - - -	- - - -
14.	G. Čiučelis	Zamokėlių km., Molėtų raj.	-	1	Stirnos	-	2
15.	P. Baronas	Butėnų km., Anykščių raj.	-	1	Taurieji elniai Danieliai	- -	50 39
16.	VĮ „Anykščių miškų urėdija“	Mikielių km., Andrioniškio sen., Anykščių raj.	1	1	Danieliai Dėmėtieji elniai Muflonai Stirnos Šernai	46 3 5 4 2	61 5 7 - 5

8 lentelė. 2007 m. Vilniaus regiono voljerų, aptvarų sąrašas

Nr.	Aptvaro savininkas	Aptvaro vieta	Leidimų skaičius		Gyvūnų rūšys	Gyvūnų skaičius	
			2007 m.	2008 m.		2007 m.	2008 m.
1.	A. Čepas	Gineitiškių km., Zujūnų sen., Vilniaus raj.	1	-	Afrikos stručiai	9	-
2.	F. Kozlovskis	Uosininkai, Mickūnų sen., Vilniaus raj.	1	-	Stirnos Šernai	2 2	- -
3.	V. Skok	Parko 63 - 72, Vilnius	1	-	Balandžiai Sniegenos Zylės Ežiai	- - - -	- - - -
4.	A. Liutkus	Pavarpių km., Vilniaus raj. Aukštadvario km., Jovaišų km., Trakų raj.	2	-	Vynuoginės sraigės	-	-
5.	G. Andrijaitienė	Papikėliškių km., Riešės sen., Vilniaus raj.	1	1	Afrikos stručiai	125	-
6.	A. Skliar	Barkiškių km., Juodšilių sen., Vilniaus raj.	1	-	Afrikos stručiai	146	-
7.	L. Skliar	Barkiškių km., Juodšilių sen., Vilniaus raj.	1	-	Afrikos stručiai Australijos stručiai	53 4	- -
8.	A. Žimziulinas	Vingrių g. 5-14, Vilnius	1	-	Dekoratyviniai ir pašto balandžiai	24	-
9.	A. Ratkevičius	Šeiriškių km., Elektrėnų sav.	1	-	Šernai	-	-

10.	K. Šiaulys	Daugirdiškių km., Semeliškių sen., Elektrėnų sav.	1	-	Stirnos	4	-
11.	Z. Kučinskij	Lenktoji g. 11, Kalviškės, Rudaminos sen., Vilniaus raj.	1	-	Stručiai	-	-
12.	K. A. Kėrys	Lygialaukio km., Paberžės sen., Vilniaus raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
13.	V. Bražinskas	Bukčių 78 - 10, Vilnius	1	-	Belgiški pašto balandžiai	-	-
14.	V. Mickūnas	Slabados km., Veprių sen., Ukmergės raj.	1	-	Taurieji elniai Danieliai	- -	- -
15.	A. Masiulionytė-Karmazai	Gailaičių km., Beižonų sen., Elektrėnų sav.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
16.	V. Mankas	Klimoniškių km., Dūkštų sen., Vilniaus raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
17.	G. Vaitiekūnas	Ažumiškės vnk., Pabradės sen., Vilniaus raj.	1	1	Taurieji elniai Danieliai Dovydo elniai Alpiniai ožiai Stirnos Muflonai	17 16 4 3 5 -	17 16 4 - - 13
18.	R. Surinin	Manteikių km., Siesikų sen., Ukmergės raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
19.	G. Klimkevičius	Vilkiškių km., Gurelių km., Vilniaus raj.	2	-	Vištvanagai Fazanai	- -	- -
20.	S. Subatovičius	Kasmiškių km., Vilniaus raj.	1	-	Danieliai	2	-
21.	V. Vysockij	Punžonių km., Vilniaus raj.	1	1	Stručiai	17	1
22.	A. Liutkus	Arimų g. 35, Vilnius	1	-	Vynuoginės sraigės	20 000	-
23.	E. Valiukas	Adutiškio km., Švenčionių raj.	1	-	Danieliai Muflonai	- -	- -
24.	P. Andriūnas	Leonpolio km., Ukmergės raj.	1	1	Danieliai	9	12
25.	J. Žvynis	Jurkonių km., Ukmergės raj.	1	-	Danieliai	-	-
26.	A. Subatovič	Kasmiškių km., Vilniaus raj.	1	1	Danieliai	-	14
27.	L. Šidlovskij	Paežerių km., Maišiagalos sen., Vilniaus raj.	1	1	Fazanai	-	-
28.	V. Chosčijeva	-	1	-	Danieliai Taurieji elniai	- -	- -
29.	S. Tabero	Kuprijoniškių km., Vilniaus raj.	-	1	Pelėdos	-	5
30.	G. Zaleskaja	Purvynų km., Trakų raj.	-	1	Stirnos	-	-
31.	J. Macijauskas	Žalioji g. 12, Švenčionėliai, Švenčionių raj.	-	1	Dėmėtieji elniai Danieliai Šernai	- - -	2 4 2

32.	Lietuvos jaunųjų gamtininkų centras	Džiaugsmo g. 44, Vilnius	1	-	-	-	-
33.	UAB „Camargo“	Bezdonys, Vilniaus raj.	1	-	Vynuoginės sraigės	-	-
34.	MK „Rago gausmas“	Kartėnų km., Lyduokių sen., Ukmergės raj.	1	-	Šernai	-	-
35.	VĮ „Šėlos parkas“	Žemaitės g. 1, Trakai	1	-	Pilkieji kiškiai Stirnos Danieliai Muflonai Stručiai	- - - - -	- - - - -
36.	UAB „Cestos maistas“	Gaukštonių km., Vilniaus raj.	1	-	Rudosios meškos	2	-
37.	AB „Vilniaus paukštynas“	Rudamina, Vilniaus raj.	1	-	Rudosios meškos	-	-
38.	VĮ „Ukmergės miškų urėdija“	Taujėnų miško 234 kv., Taujėnų g.-ja, Ukmergės raj.	2	2	Šernai	12	3
39.	VĮ „Vilniaus miškų urėdija“	Smolensko g. 15, Vilnius	1	-	Danieliai	2	-

Pastaba: iš kai kurių regionų yra gauti nepilni duomenys.

Atskirų gyvūnų rūšių kiekiai 2007 ir 2008 metais kiekviename regione ir bendrai visoje Lietuvos valstybės teritorijoje

9 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Alytaus regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Danieliai	85	77
2.	Dėmėtieji elniai	125	154
3.	Muflonai	63	53
4.	Šernai	42	23
5.	Taurieji elniai	30	36
6.	Stirnos	2	3
7.	Vilkai	8	10
8.	Meškėnai	5	5
9.	Lapės	7	10
10.	Mangutai	5	5
11.	Fazanai	56	110
12.	Povai	7	13
13.	Balandžiai	162	149
14.	Antys	13	17
15.	Suopiai	2	1
16.	Jakai	2	2
17.	Kiaunės	2	2
18.	Lamos	2	3
19.	Kamerūno ožiai	6	6
20.	Poniai	3	3
21.	Kupranugariai	1	1
22.	Kapibaros	1	-
23.	Pekariai	2	2
24.	Beždžionės	3	3
25.	Voverės	4	4
26.	Karčiuotieji avinai	1	-
27.	Dygliatriušiai	2	2
28.	Jūros kiaulytės	20	-
29.	Vietnamiškos kiaulės	2	2
30.	Dekoratyvinės žiurkės	12	-
31.	Šernakiaulės	4	-
32.	Amadinos	8	-
33.	Vištvanagiai	1	2
34.	Pelėdos	8	10
35.	Šarkos	3	3
36.	Dekoratyvinės vištos	52	60
37.	Papūgos	44	121
38.	Kalakutai	6	8
39.	Gulbės	5	5
40.	Žasys	11	10
41.	Garniai	1	1
42.	Stručiai	3	5

10 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Kauno regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Šernai	51	35
2.	Muflonai	10	23

3.	Dėmėtieji elniai	538	121
4.	Stumbrai	3	3
5.	Šiauriniai elniai	3	3
6.	Danieliai	114	100
7.	Žalieji pavianai	1	-
8.	Stirnos	16	6
9.	Fazanai	-	51
10.	Poniai	-	2
11.	Meškėnai	-	4
12.	Papūgos	-	3
13.	Dekoratyviniai paukščiai	-	2
14.	Kapo apuokai	-	2
15.	Povai	-	2
16.	Gulbės, antys	-	6
17.	Musių lervos	1,5 mln.	-
18.	Rudiosios meškos	-	2

11 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Klaipėdos regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Taurieji elniai	6	6
2.	Stirnos	1	1
3.	Ožkos	3	9
4.	Gandrai	1	1
5.	Povai	36	36
6.	Fazanai	1010	1004
7.	Antys	36	36
8.	Žąsys	11	10
9.	Vištos	69	68
10.	Triušiai	-	4
11.	Kinietiškos kiaulės	-	3
12.	Šernakiaulės	3	2
13.	Lamos	2	1
14.	Karčiuotosios avys	2	2
15.	Apykaklieji pekariai	4	3
16.	Vynuoginės sraigės	150 000	-
17.	Dovydo elniai	20	34
18.	Danieliai	78	161
19.	Šernai	22	26
20.	Dėmėtieji elniai	349	343
21.	Sakalai	8	-
22.	Vištvanagiai	2	-
23.	Plėšrieji ir kiti paukščiai	138	10
24.	Meškos	1	1
25.	Vilkai	3	3
26.	Asilai	3	3
27.	Arkliai	6	6
28.	Laukiniai kalakutai	12	12
29.	Baltosios pelės ir žiurkės	51 541	40 000
30.	Ropliai	240	-
31.	Vabzdžiai	10	-
32.	Graužikai	2	-

12 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Marijampolės regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Šernai	78	43

2.	Danieliai	36	56
3.	Vilkai	2	5
4.	Muflonai	13	13
5.	Dovydo elniai	17	24
6.	Taurieji elniai	-	15
7.	Stirnos	7	8
8.	Grante zebrai	1	1
9.	Benete kengūros	2	6
10.	Dėmėtieji elniai	14	16
11.	Pilkieji kiškiai	-	32
12.	Beždžionės	-	2
13.	Mangutai	-	2
14.	Meškėnai	-	19
15.	Ugninės lapės	-	2
16.	Liūtai	-	1
17.	Sibiro kalnų avys	-	1
18.	Karčiuotieji avinai	-	4
19.	Guanakai	-	2
20.	Šėškai	-	4
21.	Dėmėtosios genetos	-	2
22.	Akmeninės kiaunės	-	1
23.	Medicininės dėlės	1 001 000	270 000
24.	Gulbės nebylės	2	-
25.	Pelėsakaliai	-	1
26.	Japoninės putpelės	-	2
27.	Papūgos	-	71
28.	Amadinos	-	11
29.	Briliantiniai karveliai	-	2
30.	Žvirbliai	-	2
31.	Dagiliai	-	1
32.	Kikiliai	-	1

13 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Panevėžio regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Šernai	18	28
2.	Vynuoginės sraigės	7 355 000	7 355 000
3.	Muflonai	31	46
4.	Danieliai	85	119
5.	Taurieji elniai	3	18
6.	Stumbrai	22	23
7.	Meškos	2	1
8.	Stručiai	2	-
9.	Dėmėtieji elniai	3	43
10.	Stirnos	1	3
11.	Mangutai	91	-
12.	Gulbės nebylės	3	3
13.	Medžiokliniai fazanai	1	-
14.	Baltieji gandrai	2	-
15.	Paprastieji suopiai	3	1
16.	Vapsvaėdžiai	1	-
17.	Krankliai	1	1
18.	Naminiai karveliai	1	3
19.	Papūgos	20	17
20.	Deimantiniai balandžiai	3	2
21.	Amadinos	22	9
22.	Žalčiai	2	-
23.	Pitonai	2	2
24.	Vėžliai	7	8

25.	Usūriniai šunys	1	1
-----	-----------------	---	---

14 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Šiaulių regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Vištvanagiai	3	3
2.	Muflonai	78	93
3.	Danieliai	398	619
4.	Taurieji elniai	914	993
5.	Stirnos	6	9
6.	Fazanai	562	760
7.	Šernai	79	41
8.	Vynuoginės sraigės	3 213 000	-
9.	Dėmėtieji elniai	13	21
10.	Meškos	1	1
11.	Stručiai	161	186
12.	Bizonai	13	35
13.	Kanadinės audinės	15 496	-
14.	Dovydo elniai	-	17
15.	Lūšys	8	9
16.	Vilkai	5	11

15 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Utenos regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Taurieji elniai	53	133
2.	Danieliai	188	317
3.	Muflonai	27	43
4.	Lūšys	2	2
5.	Stirnos	4	7
6.	Dėmėtieji elniai	76	82
7.	Fazanai	-	100
8.	Šernai	10	13

16 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais Vilniaus regione.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
1.	Stručiai	354	1
2.	Stirnos	11	-
3.	Šernai	14	5
4.	Balandžiai	24	-
5.	Vynuoginės sraigės	20 000	-
6.	Taurieji elniai	17	17
7.	Danieliai	29	46
8.	Dovydo elniai	4	4
9.	Alpiniai ožiai	3	-
10.	Muflonai	-	13
11.	Pelėdos	-	5
12.	Dėmėtieji elniai	-	2
13.	Rudosios meškos	2	-

17 lentelė. Atskirų gyvūnų rūšių skaičius 2007 ir 2008 metais visoje Lietuvos valstybės teritorijoje.

Eilės nr.	Gyvūno rūšis	Gyvūnų skaičius 2007 m.	Gyvūnų skaičius 2008 m.
-----------	--------------	-------------------------	-------------------------

nr.			
1.	Danieliai	1013	1495
2.	Dėmėtieji elniai	1118	782
3.	Muflonai	222	284
4.	Šernai	314	214
5.	Taurieji elniai	1023	1218
6.	Stirnos	48	37
7.	Vilkai	18	29
8.	Meškėnai	5	28
9.	Lapės	7	12
10.	Mangutai	96	7
11.	Fazanai	1629	2025
12.	Povai	43	51
13.	Balandžiai	190	156
14.	Antys	49	59
15.	Suopiai	5	2
16.	Jakai	2	2
17.	Kiaunės	2	3
18.	Lamos	4	6
19.	Ožkos	12	15
20.	Poniai	3	5
21.	Kupranugariai	1	1
22.	Kapibaros	1	-
23.	Pekariai	6	5
24.	Beždžionės	4	5
25.	Voverės	4	4
26.	Karčiuotieji avinai	3	7
27.	Dygliatriušiai	2	2
28.	Jūros kiaulytės	20	-
29.	Kiaulės	2	5
30.	Žiurkės	51 553	40 000
31.	Šernakiaulės	7	2
32.	Amadinos	30	20
33.	Vištvanagiai	6	5
34.	Pelėdos	8	17
35.	Šarkos	3	3
36.	Vištos	121	128
37.	Papūgos	64	212
38.	Kalakutai	18	20
39.	Gulbės	10	8
40.	Žasys	22	20
41.	Garniai	1	1
42.	Stručiai	520	192
43.	Stumbrai	25	26
44.	Šiauriniai elniai	3	3
45.	Kiti paukščiai	138	12
46.	Mūsių lervos	1 500 000	-
47.	Meškos	6	5
48.	Gandrai	3	1
49.	Triušiai	-	4
50.	Vynuoginės sraigės	10 738 000	7 355 000
51.	Dovydo elniai	41	79
52.	Sakalai	8	-
53.	Asilai	3	3
54.	Arkliai	6	6
55.	Kiti ropliai	240	-
56.	Vabzdžiai	11	-
57.	Kiti graužikai	2	-
58.	Grante zebrai	1	1
59.	Benete kengūros	2	6

60.	Kišķiai	-	32
61.	Liūtai	-	1
62.	Šešķai	-	4
63.	Dēmētosios genetos	-	2
64.	Medicininēs dēlēs	1 001 000	270 000
65.	Pelēsakaliai	-	1
66.	Japoninēs putpelēs	-	2
67.	Žvirbliai	-	2
68.	Dagiliai	-	1
69.	Kikiliai	-	1
70.	Krankļiai	1	1
71.	Žalķiai	2	-
72.	Pitonai	2	2
73.	Vēžļiai	7	8
74.	Usūriniai šunys	1	1
75.	Bizonai	13	35
76.	Kanadinēs audinēs	15 496	-
77.	Lūšys	10	11